

Zaļās Atslēgas programma

SERTIFIKĀCIJAS
KRITĒRIJI UN
IEVIEŠANAS
VADLĪNIJAS
2022 - 2025

VIESNĪCAS UN HOSTEĻI

KEMPINGI UN
BRĪVDIENU PARKI

MAZĀS TŪRISMA MĪTNES

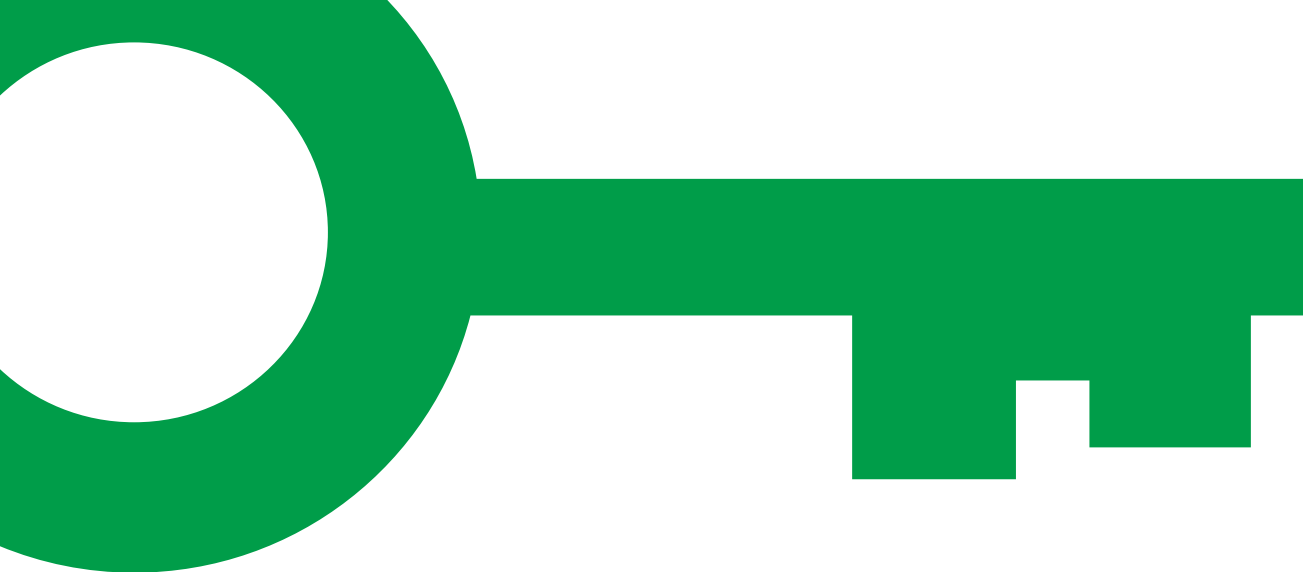
RESTORĀNI UN KAFEJNĪCAS

MUZEJI, TEMATISKIE PARKI
UN CENTRI

KONFERENČU CENTRI

VIESNĪCAS UN HOSTEĻI

KEMPINGI UN
BRĪVDIENU PARKI

MAZĀS TŪRISMA MĪTNES

RESTORĀNI UN KAFEJNĪCAS

MUZEJI, TEMATISKIE PARKI
UN CENTRI

KONFERENČU CENTRI

Publikācija sagatavota projekta “Vides izglītības fonda ekocertifikācijas programmu veiktspējas stiprināšana”, kas tiek īstenots ar Latvijas vides aizsardzības fonda finansiālu atbalstu. Par šīs publikācijas saturu pilnībā atbild nodibinājums “Vides izglītības fonds”.

Saturs

Priekšvārds	4
Ievads	5
Programmas kritēriju sistēma, sertifikācijas norise un kvalitātes kontrole	5
Programmas sertifikācijas kategorijas	7
1. Vides pārvalde	10
2. Personāla iesaiste	24
3. Viesu informācija	33
4. Ūdens resursi	43
5. Tīrīšana un mazgāšana	60
6. Atkritumi	73
7. Enerģija	94
8. Pārtika un dzērieni	124
9. Vide iekštelpās	138
10. Zaļās zonas	146
11. Korporatīvā sociālā atbildība	155
12. Zaļās aktivitātes	172
13. Administrācija	180

Green Key

En Fiesta Inn Monterrey Fundidora estamos comprometidos con nuestro planeta para ser una Empresa enfocada al cuidado del medio ambiente. Dedicamos esta área para la conservación de las buenas practicas de convivencia con la naturaleza.

Priekšvārds

Šo vadlīniju sagatavošana notiek brīdī, kad pasaulē notiekošie procesi aizēno domas par ilgtspējīgas attīstības un vides aizsardzības jautājumiem. Tomēr, no otras puses skatoties, pēdējo gadu globālie notikumi parāda, ka turpmākajos gados tūrisma industrijai nāksies arvien uzmanīgāk pievērsties virknei vides jautājumu – no resursu efektivitātes līdz klimatnoturībai.

Ceram, ka šīs vadlīnijas sniegs atbalstu Latvijas tūrisma nozarei efektivitātes un konkurētspējas paaugstināšanā, lai nozares atjaunošanās notiek ne tikai sekmiņi, bet arī zaļi un atbilstoši mūsdienu izaicinājumiem un tūrisma industrijas realitātei.

Jānis Ulme
ZA Nacionālais operators

Ievads

Programmas kritēriju sistēma, sertifikācijas norise un kvalitātes kontrole

Zaļās Atslēgas ekosertifikācijas programma ir pasaulē vadošais tūrisma industrijas standarts sniegto pakalpojumu izcilības apliecinājumam, augstai atbildībai pret vides aizsardzības un resursu patēriņa jautājumiem, kā arī uzņēmuma ilgtspējīgas attīstības veicinošo aktivitāšu ietvaram.

Zaļās Atslēgas programmas sertifikācija notiek, balstoties tās noteikto kritēriju izpildē. Kopā programmā 2022.-2025. gada periodam atbilstoši sertifikācijas kategorijai ir līdz pat 150 kritērijiem 13 dažādās kategorijās, pievēršot uzmanību visiem ar vides pārvaldi un ilgtspējīgu attīstību saistītiem jautājumiem.

Svarīgi atzīmēt, ka programmas kritēriji iedalās obligātajos un vadlīniju kritērijos. Atbilstība obligāto kritēriju prasībām jānodrošina jau ar sertifikācijas pieteikuma brīdi, savukārt vadlīniju kritēriji ir ieviešami pakāpeniski, atkarībā no dalības ilguma programmā.

Dalība programmā (gadi)	Ieviešamo vadlīniju kritēriju īpatsvars (%)
1	0%
2	5%
3	10%
4	15%
5-9	20%
10+	50%

Zaļās Atslēgas sertifikācijas procedūras pamatā ir pieteikuma dokumentācija, ko ieinteresētais uzņēmums aizpilda un iesniedz programmas koordinācijā. Pieteikuma dokumentācija ir pieejama Vides izglītības fondā. Nepieciešamības gadījumā pieteikuma sagatavošanas posmā nacionālā koordinācija nodrošina konsultācijas un priekšaudita izvērtējuma veikšanu.

Programmas kritēriju sistēma, sertifikācijas norise un kvalitātes kontrole

Kad pieteikuma anketa ir iesniegta Vides izglītības fondā, programmas koordinācija veic pieteikuma tehnisko izvērtējumu, sadarbībā ar sertifikācijas kandidātu novēršot nepilnības un neskaidrības. Tālāk Zaļās Atslēgas sertifikācijas pieteikums tiek virzīts izskatīšanai Nacionālajā žūrijā, kuras sastāvā ir Vides izglītības fonda, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas, kā arī Latvijas Viesnīcu un restorānu asociācijas pārstāvji. Ja nepieciešams, žūrijas darbā tiek iesaistīti arī papildus eksperti.

Zaļās Atslēgas sertifikācija žūrijas pozitīva lēmuma gadījumā ir spēkā vienu gadu. Sertifikācijas pagarināšana ik gadu notiek, aizpildot pašizvērtējuma anketu un iesniedzot resursu patēriņa datus un citu informāciju atbilstoši Zaļās Atslēgas programmas kritēriju prasībām Vides izglītības fondā. Tāpat programmas ietvaros ik gadu norisinās arī kvalitātes kontrole – tiešās kontroles vizītes un pārbaudes.

Programmas sertifikācijas kategorijas

Šobrīd Zaļās Atslēgas programmā darbojas sešas sertifikācijas kategorijas. Lai varētu pretendēt uz Zaļās Atslēgas sertifikāta saņemšanu, konkrētajai darbības formai ir jābūt reģistrētai kā uzņēmuma pamatdarbībai.

VIESNĪCAS UN HOSTEĻI

Šī kritēriju kategorija attiecas uz viesnīcām un hosteļiem ar vairāk nekā 15 viesu istabām.

KEMPINGI UN BRĪVDIENU PARKI

Šī kritēriju kategorija attiecas gan uz kempingiem un brīvdienparkiem, gan pielīdzināmas darbības tūrisma un viesmīlības uzņēmumiem, kā, piemēram, nometnēm, eko-kempingiem u.c.

MAZĀS TŪRISMA MĪTNES

Šī kritēriju kategorija attiecas uz mazajām viesnīcām un hosteļiem, kā arī viesu mājām un pielīdzināmas darbības tūrisma un viesmīlības uzņēmumiem, kuros viesu istabu skaits nepārsniedz 15.

RESTORĀNI UN KAFEJNĪCAS

Šī kritēriju kategorija attiecas uz restorāniem un kafejnīcām, kas neatrodas viesnīcās.

Programmas sertifikācijas kategorijas

KONFERENČU CENTRI

Šī kritēriju kategorija attiecas uz konferenču centriem, kas nav izvietoti viesnīcās vai vietās, kas sniedz naktsmītņu nodrošināšanas pakalpojumus.

MUZEJI, TEMATISKIE PARKI UN CENTRI

Šī kritēriju kategorija attiecas uz muzejiem, apmeklētāju centriem un tematiskajiem un atrakciju parkiem. Zaļās Atslēgas programmas ietvaros tiek atzītas un piemērotas sekojošas definīcijas sertifikācijas saņemšanai šajā kategorijā:

MUZEJS – pastāvīga institūcija, kas ir atvērta sabiedrībai un vērsta uz sabiedrības interesēm un attīstību. Muzejs ir vieta vai ēka, kurā tiek apkopoti, uzglabāti un izstādīti materiāli vai nemateriāli kultūrai nozīmīgi objekti. Muzejs nodarbojas ar izglītojošo un pētniecisko darbību.

APMEKLĒTĀJU CENTRI – institūcijas, kas izplata un popularizē zināšanas par dabas vai kultūras mantojumu, izmantojot dažādus komunikācijas instrumentus apmeklētāju izglītošanai un iepazīstināšanai ar dažādām tēmām. Atšķirībā no muzejiem vairumā gadījumu apmeklētāju centri pārsvarā darbojas ar izglītošanas un informēšanas jautājumiem un neveic pētniecisko darbību vai krājumu izveidi.

TEMATISKIE UN ATRAKCIJU PARKI – pastāvīgas vietas izklaidējošām aktivitātēm sabiedrībai, kas atsevišķos gadījumos ir veltītas vienai tematikai. Šajā kategorijā nav iekļauti tematiskie parki, kuros kā galvenais izklaides objekts tiek izmantoti dzīvnieki.

Zaļās Atslēgas kritēriju skaits un veids

■ — Obligātais
 ■ — Vadlīniju

		VIESNĪCAS UN HOSTEĻI		KEMPINGI UN BRĪVDIENU PARKI		MAZĀS TŪRISMA MĪTNES		MUZEJI, TEMATISKIE PARKI UN CENTRI		KONFERENČU CENTRI		RESTORĀNI UN KAFEJNĪCAS	
1	Vides pārvalde	6	3	6	3	5	4	5	4	5	4	5	4
2	Personāla iesaiste	5	1	5	1	3	0	4	1	4	1	4	1
3	Viesu informācija	6	1	6	1	6	1	6	1	6	1	6	1
4	Ūdens resursi	10	7	10	7	7	7	9	7	9	5	9	5
5	Tīrīšana un mazgāšana	5	7	5	6	5	7	3	6	3	6	3	6
6	Atkritumi	10	9	10	9	9	9	10	7	11	6	10	7
7	Enerģija	12	17	11	15	9	11	9	15	10	14	9	14
8	Pārtika un dzērieni	5	6	5	6	5	6	5	6	5	6	5	6
9	Vides iekštelpās	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3
10	Zaļās zonas	4	2	4	2	3	3	3	3	3	3	3	3
11	Korporatīvā sociālā atbildība	3	8	3	8	3	8	3	8	3	8	3	8
12	Zaļās aktivitātes	2	3	2	3	2	3	2	3	2	3	1	2
13	Administrācija	4	8	4	8	3	7	4	7	4	7	2	7
Kopā		75	75	74	72	63	69	66	71	68	67	62	67
Kopējais kritēriju skaits		150		146		132		137		135		129	

1.

VIDES PÄRVALDE

1.

VIDES PĀRVALDE

O — Obligātais

V — Vadlīniju

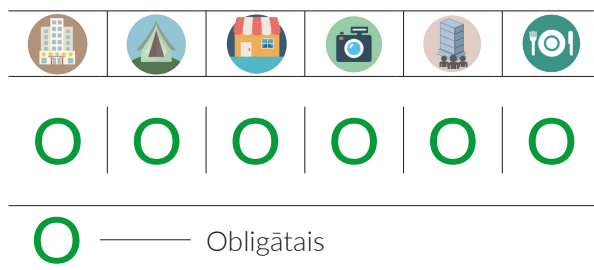
N — Neattiecas

Kritērija Nr	Kritērijs						
1.1	Vadība ir iesaistīta un atbalsta sertifikācijas procedūru. Ir apstiprināts vides koordinators.	O	O	O	O	O	O
1.2.	Ir izstrādāts un apstiprināts ilgtspējīgas attīstības politikas dokuments.	O	O	O	O	O	O
1.3.	Ir izstrādāts un tiek regulāri aktualizēts un pārskatīts vides un ilgtspējīgas attīstības iniciatīvu rīcības plāns.	O	O	O	O	O	O
1.4.	Visa Zaļās Atslēgas dokumentācija tiek uzglabāta vienkopus un ir pieejama pārbaužu veikšanai.	O	O	O	O	O	O
1.5.	Tiek nodrošināta aktīva sadarbība ar vides aizsardzības institūcijām un organizācijām, kā arī vietējo kopienu.	O	O	O	O	O	O
1.6.	Klimata un vides ietekmju aprēķināšanai tiek izmantota CO ₂ izmešu aprēķina sistēma.	O	O	V	V	V	V
1.7	Oglekļa dioksīda pēdas jeb klimata ietekmes samazināšanai ir uzstādīti konkrēti mērķi.	V	V	V	V	V	V
1.8	Ar atzītiem atbalsta instrumentiem ir veikta klimatneitralitātes pārbaude atbilstoši SEG Protokola standarta 1. un 2. līmeņa emisijām.	V	V	V	V	V	V
1.9	Viesiem un apmeklētājiem tiek piedāvāta iespēja izmantot CO ₂ emisiju kompensāciju shēmu.	V	V	V	V	V	V
Obligātie kritēriji		6	6	5	5	5	5
Vadlīniju kritēriji		3	3	4	4	4	4

1.1.

Vadība ir iesaistīta un atbalsta sertifikācijas procedūru. Ir apstiprināts vides koordinators.

Lai nodrošinātu sekmīgu un efektīvu Zaļās Atslēgas programmas darbu, uzņēmuma vai institūcijas vadība ir atbildīga par Zaļās Atslēgas vai vides iniciatīvu koordinatora iecelšanu.

Šī pozīcija vairumā gadījumu atkarībā no uzņēmuma lieluma un specifikas ir nepilnas slodzes darbs, ko var veikt ikviens atbilstoši apmācīts darbinieks. Tas parasti mēdz būt vai nu inženieris, vai kāds no darbiniekiem, kura pārziņā ir informācijas, reģistrācijas, cilvēkresursu vai uzkopšanas un tīrīšanas jomas. Nereti Zaļās Atslēgas procesa ieviešanu uzņemas arī pats vadītājs. Vides koordinatora pozīcija un pienākumu apraksts var būt iekļauts darba līguma darba apraksta sadaļā. Lielākos uzņēmumos ir lietderīgi papildus izveidot arī vides jautājumu darba grupu, kurā ir iesaistīti pārstāvji no dažādiem departamentiem.

Galvenās vides koordinatora atbildības sfēras un veicamie pienākumi:

- būt par kontaktpersonu vadībai, darbiniekiem, piegādātājiem, kā arī Zaļās Atslēgas programmas nacionālā un starptautiskā līmeņa pārstāvjiem un pārzināt visas vietējās vides un ilgtspējas iniciatīvas, nodrošinot informācijas sniegšanu par tām arī iesaistītajām pusēm;
- apmācīt, informēt un sniegt atbalstu darbiniekiem par vides jautājumiem;
- apkopot un pārzināt vides informāciju un datus par atkritumu apsaimniekošanu, ūdens patēriņu, elektroenerģijas patēriņu, kā arī tīrīšanas un mazgāšanas līdzekļu izmantošanu;
- vietējās vides politikas dokumenta izstrādāšana un ieviešana, tai skaitā vides rīcības plāna atjaunošana un pārraudzība;

1.1.

Vadība ir iesaistīta un atbalsta sertifikācijas procedūru.
Ir apstiprināts vides koordinators.

- ideju un jaunu iniciatīvu ierosinājumu apkopošana no darbiniekiem un viesiem par vietējo vides un ilgtspējīgas attīstības aktivitāšu turpmākajiem plāniem un iecerēm.

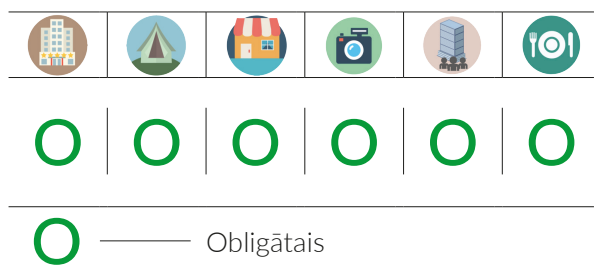
Vides koordinators ir atbildīgs par komunikāciju ar Zaļās Atslēgas programmu ar sertifikācijas pieteikumu un sertifikācijas atjaunošanu saistītajos jautājumos. Ja mainās darbinieks, kas pilda vides koordinatora pienākumus, par izmaiņām tiek informēta arī Zaļās Atslēgas programmas nacionālā koordinācija.

Klātienē audīta vai pārbaudes laikā vides koordinators ir uzņēmuma pārstāvis tā sekmīgas norises nodrošināšanā un atbilžu sniegšanā par vides jautājumiem un Zaļās Atslēgas kritēriju ieviešanu. Ikgadējās sertifikācijas atjaunošanas ietvaros vides koordinators ir atbildīgs par pašpārbaudes anketas un tās pielikumu aizpildīšanu un iesūtīšanu nacionālajai Zaļās Atslēgas programmas koordinācijai.

1.2.

Ir izstrādāts un apstiprināts ilgtspējīgas attīstības politikas dokuments.

Lai nodrošinātu atbilstošu ietvaru uzņēmuma vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības centieniem, par pamata aktivitāti ir uzskatāma kopējas šīs tēmas politikas formulējuma un deklarācijas izstrāde. To mēdz iekļaut arī Korporatīvās sociālās atbildības politikas dokumentā. Tajā jābūt ietvertiem vispārējiem mērķiem ambīcijām vides, sociālajā un ekonomiskajā jomā, apliecinot arī gatavību regulāri (vismaz reizi trīs gados) izvērtēt sasniegto un nodrošināt uzlabojumu nepārtrauktību.

Ilgtspējīgas attīstības politikā jābūt vismaz divām sadaļām – vienai, kas pievēršas tieši vides un resursu jautājumiem, un otrai, kur ir atrunātas sociālās, kultūras, ekonomiskās un kvalitātes kontroles apņemšanās un izvirzītie mērķi.

Ilgtspējības politikas vides sadaļā iekļaujami vismaz šādi jautājumi:

- > resursu patēriņš (energoresursi, ūdens u.c.);
- > apņemšanās ievērot aprites ekonomikas principus;
- > piesārņojošo vielu patēriņa un pārraudzības jautājumi (ķīmiskie tīrīšanas līdzekļi, gaisa piesārņojums, pesticīdu un augu aizsardzības līdzekļu izmantošana);
- > apņemšanās samazināt CO₂ izmešu apjomu;
- > atbalsts vietējā un starptautiskā līmeņa bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un aizsardzībai.

1.2.

Ir izstrādāts un apstiprināts ilgtspējīgas attīstības politikas dokuments.

Sociālajām, kultūras un ekonomikas tēmām veltītajā sadaļā iekļaujami šādi jautājumi:

- > darbinieku tiesības, pretdiskriminācijas un vienlīdzības aspekti (tai skaitā aizliegums bērnu darba izmantošanai);
- > drošas darba vides un apstākļu aspekti;
- > risku pārvaldība un rīcība ārkārtas situācijās;
- > pretkorupcijas jautājumi;
- > informācija par apmācībām, informācijas sniegšanu darbiniekiem un sabiedrībai, kā arī iesaistīšanos izglītības iniciatīvās par ilgtspējīgu attīstību;
- > informācija par atbalstu vietējai sabiedrībai un kopienām;
- > atbalsts uzņēmuma iesaistei ilgtspējīga tūrisma veicināšanā vietējā līmenī.

Ideālā gadījumā vietējā ilgtspējīgas attīstības politika tiek izstrādāta sadarbībā ar darbiniekiem, un rezultāts ietver ieguldījumu un viedokļus gan no vadības un īpašniekiem, gan no personāla. Dokumentam jāsaņem vadības apstiprinājums, vienlaikus nodrošinot to, ka par tā izstrādi un saturu ir informēti visi darbinieki.

Ir ieteicams pašiem izstrādāt savu vietējo vides politiku, tomēr gadījumos, kad uzņēmums ir daļa no plašākas grupas (piemēram, viesnīcu ķēde, restorānu franšīze), kopēja vides politika var tikt attiecināta un adaptēta vairākos uzņēmumos.

Klātienēs pārbaūžu vai auditu laikā tiek vērtēta un pārbaudīta vides politikas deklarācijas esamība, pieejamība personālam, kā arī pēdējais atjaunošanas pe-

1.3.

Ir izstrādāts un tiek regulāri aktualizēts un pārskatīts vides un ilgtspējīgas attīstības iniciatīvu rīcības plāns.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

riods. Ilgtspējīgas attīstības politikas deklarācija ir atjaunojama vismaz reizi trīs gados. Ikgadējās sertifikācijas atjaunošanas ietvaros dokuments tiek pievienots kā pielikums pašpārbaudes anketai.

Lai darbs ar vides un ilgtspējīgas attīstības jautājumiem būtu konkrēts un rezultatīvs, līdztekus vides un ilgtspējas politikas deklarācijai, kas vairāk ir vispārīgs dokuments, tiek formulēts arī konkrēts, ikgadējs rīcības plāns vides aizsardzības jomā un aktivitātēs, kas saistītas ar Zaļās Atslēgas programmas kritēriju ieviešanu. Šajā dokumentā tiek atspoguļotas konkrētās darbības, kas tiek plānotas un veiktas vides ietekmju samazināšanai, kā arī praktiskās iniciatīvas ilgtspējīgas attīstības plašākā kontekstā, kā arī par to īstenošanu atbildīgie darbinieki un ieviešanas laika grafiks.

Līdzīgi kā vispārīgā vides politikas dokumenta izstrādē tiek rekomendēta vides rīcības plāna izstrāde un izvērtēšana ciešā sadarbībā gan ar vadību, gan darbiniekiem.

Vides rīcības plānam ik gadu ir jāietver vismaz trīs prioritārās rīcības vides jomā, aptverot dažādus apsaimniekošanas aspektus, piemēram, enerģijas, ūdens un pārtikas jautājumus. Rīcības plāna sagatavošanai tiek rekomendēts izmantot Zaļās Atslēgas programmas kritērijus kā paraugu prioritāšu izvērtēšanai. Plāns var ietvert darbu pie kādu vēl neieviestu vadlīniju kritēriju īstenošanas vai darba uzlabošanas obligāto kritēriju izpildes.

Jāņem vērā, ka, darbojoties Zaļās Atslēgas programmā, uzņēmumam gadu no gada ir jāseko līdzi ieviesto vadlīniju kritēriju īpatsvara pieaugumam. Jau īstenotie mērķi un rīcības nevar tikt iekļauti rīcības plānā.

Ja uzņēmums ir daļa no kādas lielākas uzņēmumu grupas, ir iespējama rīcību un prioritāšu pārklāšanās ar tās kopējo politiku un programmām.

Klātienes pārbažu un auditu laikā notiek administratīvā pārbaude par rīcības plāna esamību un pieejamību darbiniekiem. Tiek konstatēta prioritāro rīcību skaita atbilstība prasībām un, ja sertifikācijas statuss ir atjaunots jau vairākus gadus, vērtēta tiek arī iepriekšējā gada rīcības plāna izpilde.

Protams, ir pieļaujams un saprotams, ka gada laikā prioritātes var mainīties ārējo apstākļu rezultātā, sniedzot attiecīgu pamatojumu un veicot izmaiņas rīcības plānā tā ieviešanas gaitā. Ikgadējai pašpārbaudes anketai tiek pievienots pārskats par iepriekšējā gada prioritāro rīcību izpildi un plāns nākamajam gadam vai periodam.

1.4.

Visa Zaļās Atslēgas dokumentācija tiek uzglabāta vienkopus un ir pieejama pārbažu veikšanai.

Lai informācija, kas attiecas uz līdzdalību Zaļās Atslēgas programmā būtu viegli un pārskatāmi pieejama, tiek izveidota dokumentu sistēma vai mape, kurā tiek uzglabāta visa attiecināmā informācija par programmas kritēriju izpildi. Mape var būt izdruku formā vai elektroniskā formā, tomēr, ņemot vērā resursu efektivitātes apsvērumus, ieteicams to izveidot kā elektronisku dokumentu sistēmu.

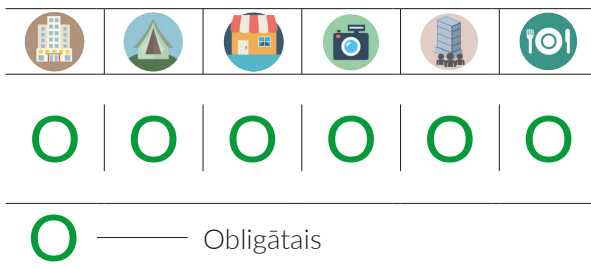
Klātienes pārbažu un auditu laikā vides koordinators uzrāda izveidoto dokumentu uzglabāšanas sistēmu un izmanto tās informāciju Zaļās Atslēgas kritēriju ieviešanas statusa pamatošanai.

○	○	○	○	○	○

○ — Obligātais

1.5.

Tiek nodrošināta aktīva sadarbība ar vides aizsardzības institūcijām un organizācijām, kā arī vietējo kopieni.

Šī kritērija mērķis ir stiprināt sertificētā uzņēmuma vai institūcijas lomu vides apziņas paaugstināšanā vietējā sabiedrībā, kā arī videi draudzīgu risinājumu popularizēšanu tā sadarbības partneru lokam.

Kritērija izpildē uzmanības lokā galvenokārt ir vides jautājumi, tomēr nav izslēgts plašāks konteksts - sociālo, kultūras mantojuma, cilvēktiesību un citi aspekti arī ir būtiski Zaļās Atslēgas programmā kā daļa no plašāka ilgtspējīgas attīstības pārmaiņu procesa.

Ņemot vērā programmas sasaisti ar tūrisma jomu, Zaļās Atslēgas programmas ietvaros ir rekomendēta sadarbība arī ar partneriem, kas rūpējas par vietējām vēsturiskajām, arheoloģiskajām, kultūras un sakrālā mantojuma vietām un tradīcijām.

Sadarbības partneru lokā var būt gan vietējās nevalstiskās organizācijas un kopienu grupas, gan pašvaldība, skolas, piegādātāji, dabas aizsardzības institūcijas un citi partneri. Kā veiksmīgas sadarbības pieredzes un piemērus var minēt sadarbības izveidošanu ar apkārtnes skolām kopīgai uzmanības pievēršanai vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības tēmām, atbalstu muzejiem un izglītības centriem vietējā dabas un kultūras mantojuma popularizēšanai u.tml. Sevišķi uzmanība pievēršama tādām sadarbības platformām un formātiem, kas palīdz risināt vides aizsardzības un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas jautājumu – koku stādīšana, dabas teritoriju atjaunošana, apputeksnētājiem draudzīgu dabas teritoriju vai zaļo koridoru ierīkošana, piekrastes sakopšanas iniciatīvas u.c..

Viesnīcu un hosteļu, kā arī kempingu un brīvdienu parku sertifikācijas kategorijās jānodrošina vismaz divu pastāvīgu sadarbības iniciatīvu īstenošana, savu-

kārt pārējās programmas sertifikācijas kategorijās minimālais sadarbības iniciatīvu skaits ir viena.

Klātienes pārbaūžu laikā, kā arī ikgadējās pašpārbaudes ietvaros tiek izvērtēta dokumentācija (sadarbības līgumi, sponsorējuma un ziedošanas dokumentācija, pasākumu programmas, fotodokumentācija), kas apliecina kritērija izpildi.

1.6.

Klimata un vides ietekmju aprēķināšanai tiek izmantota CO₂ izmešu aprēķina sistēma.

Šī kritērija ieviešanai ir nepieciešams, lai uzņēmums uzsāktu praktiskas rīcības savu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu izmešu avotu identificēšanai, izmantojot regulāros resursu patēriņa (energoresursu un citu resursu patēriņa rādītāji) datus kopējās “oglekļa pēdas” aprēķināšanai, izsakot tos gan kopējā CO₂ ietekmē gada griezumā, gan aprēķinot CO₂ izmešus uz atbilstošām vienībām (apmeklētāju skaits, pasākumu skaits, istabu vai viesu nakšu parametri).

Oglekļa pēdas un ietekmes aprēķina sistēmas nodē, lai varētu lemt par efektīvākajiem pasākumiem uzņēmuma vides un klimata ietekmju samazināšanai, jo tās ļauj gan salīdzināt izmešu apjomu laika skalā (piemēram, sezonas aktīvā daļa un ārpussezonas periods), gan vērtēt kopējo ietekmi salīdzinājumā ar citiem līdzīgiem uzņēmumiem, gan lemt par kompensācijas pasākumiem un iniciatīvām.

Izmantošanai tūrisma un viesmīlības nozarē ir pieejami dažādi instrumenti un aprēķina sistēmas jeb klimata ietekmes kalkulatori.

○ — Obligātais

V — Vadlīniju

1.6.

Klimata un vides ietekmju aprēķināšanai tiek izmantota CO₂ izmešu aprēķina sistēma.

Viens no starptautiski atzītiem un Zaļās Atslēgas programmas ieteiktajiem instrumentiem, kas tūrisma nozarē tiek plaši izmantots, ir HCMI (*Hotel Carbon Management Initiative*), kas oglekļa pēdas aprēķināšanai pamatā izmanto energoresursu patēriņa datus. HCMI instrumentu var atrast Zaļās Atslēgas mājaslapā www.greenkey.global, un tā izmantošana ir bez maksas.

Pēc oglekļa pēdas aprēķina būtiski ir izvirzīt prioritātes tās mazināšanai un attiecīgo pasākumu un praktisko rīcību plānošana. Programmas ietvaros tiek akceptēta arī CO₂ kompensāciju sistēmu izmantošana.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā, kā arī ikgadējās pašpārbaudes ietvaros sertificētajiem uzņēmumiem ir jāsniedz informācija par aprēķinos izmantotajiem instrumentiem un veiktās analīzes rezultātiem.

1.7.

Oglekļa dioksīda pēdas jeb klimata ietekmju samazināšanai ir uzstādīti konkrēti mērķi.

					
V	V	V	V	V	V
V — Vadlīniju					

Ieviešot šo kritēriju, izmantotie klimata ietekmes aprēķini kalpo par pamatu konkrētu, procentos izsakāmu mērķu izvirzīšanai klimata ietekmes samazināšanai, identificējot arī plānotās darbības mērķa sasniegšanai – piemēram, energopatēriņa samazināšanai, energoefektivitātes paaugstināšanu un/vai atjaunīgās enerģijas sistēmu uzstādīšanu.

Tādu emisiju, kuras nav iespējams samazināt, gadījumā programmas ietvaros ir atļauts piemērot oglekļa kompensācijas sistēmas, izmantojot starptautiskas sertifikācijas sistēmas vai citus kompensācijas mehānismus (piemēram, *Gold Standard* sertifikāciju shēmas www.goldstandard.org vai *FEE International* īstenoto *Global Forest Fund* www.gff.global u.c.). Virkne kompensācijas pasākumu, kā, piemēram, koku stādīšana u.c., var tikt īstenoti arī vietējā līmenī pēc paša uzņēmuma iniciatīvas, tomēr vienmēr jāņem vērā, ka šo pasākumu īstenošana nedrīkst negatīvi ietekmēt vietējo floru un faunu.

Klātienē auditu laikā un pašpārbaudes anketās tiek norādīti uzstādītie mērķi un plānotās rīcības oglekļa dioksīda pēdas samazināšanai. Praktiskās rīcības var būt iekļautas ikgadējā rīcības plānā (**kritērijs 1.3.**). Ja emisiju samazinājumam tiek izmantotas kompensāciju shēmas, pārsertifikācijas gaitā jānodrošina pilnas dokumentācijas pieejamība par īstenotajām rīcībām.

1.8.

Ar atzītiem atbalsta instrumentiem ir veikta klimatneitralitātes pārbaude atbilstoši SEG Protokola standarta 1. un 2. līmeņa emisijām.

Kritērija pilnvērtīgai ieviešanai ir būtiski, lai klimatneitralitātes aprēķiniem ir izmantota atzīta trešās puses metodika atbilstoši labākajiem pieejamiem risinājumiem.

Ikgadējā oglekļa dioksīda pēdas aprēķinā kritērija kontekstā jābūt iekļautām tiešajām emisijām (tā sauktās 1. līmeņa emisijas), kā arī netiešajām emisijām, kas rodas no energoresursu patēriņa (tā sauktās 2. līmeņa emisijas) rezultātā. Ir ieteicama, bet pašreizējā kritēriju ciklā nav obligāta arī 3. līmeņa emisiju aprēķina izmantošana (piegādes ķēdes).

Lai nodrošinātu šī kritērija izpildi, ir jānodrošina:

- > trešās puses apstiprinātu oglekļa dioksīda pēdas kalkulatoru izmantošana, kas ir atbilstoši SEG Protokola standartam vai citiem starptautiski atzītiem standartiem un vadlīnijām, piemēram, ISO 14064 vai PAS 206;
- > uzņēmumā ir spēkā esoša emisiju pārraudzības un samazināšanas stratēģija;
- > 1. un 2. līmeņa nenovēršamās emisijas tiek kompensētas, izmantojot atzītus instrumentus un standartus atbilstoši ICROA – Starptautiskās oglekļa samazināšanas un kompensācijas alianses – prasībām 1. līmeņa emisijām, kā arī oglekļa dioksīda emisiju kompensācijām atbilstoši RECS (www.recs.org) atzītiem enerģijas sertifikātiem 2. līmeņa emisijām.

V — Vadlīniju

1.9.

Viesiem un apmeklētājiem tiek piedāvāta iespēja izmantot CO₂ emisiju kompensāciju shēmu.

V — Vadlīniju

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek nodrošināta informācijas pieejamība un pārbaudāmība par starptautiski atzītu un apstiprinātu kalkulatoru izmantošanu oglekļa dioksīda pēdas pārbaudei un tās rezultātiem, aktuālo emisiju pārraudzības un samazināšanas stratēģiju un rīcības plānu, kā arī pavaddokumentāciju kompensāciju mehānismu izmantošanas gadījumā.

leviešot šo kritēriju, uzņēmuma klientiem un apmeklētājiem tiek piedāvāts kompensēt ceļojuma un uzturēšanas laikā radītās CO₂ emisijas.

Pēc tam, kad uzņēmumā ir aprēķināts tās vidējo oglekļa dioksīda emisiju apjoms uz atbilstošu vienu vienību (viesi, viesu nakti, pasākumu u.tml.) atbilstoši **kritērija 1.6.** prasībām, viesiem tiek piedāvāta iespēja veikt to vizītes izraisīto emisiju kompensāciju. Papildus iespējams piedāvāt arī paša ceļojuma emisiju kompensāciju.

Kompensācijas jāveic caur atzītām, sertificētām (piemēram, *Gold Standard* vai citu starptautisku un nacionālu iniciatīvu, kā *FEE International Global Forest Fund*) sistēmām.

Piedāvājot izmantot kompensāciju mehānismus, viesiem tiek nodrošināta visa nepieciešamā papildinformācija, kā arī saites uz izvēlēto sistēmu.

Kompensāciju var piedāvāt veikt individuāli, kā arī arī piedāvāt to izmantot tūroperatoriem, grupu vadītājiem, konferenču organizētājiem u.c.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek uzrādīta informācija par veiktajiem klientu informēšanas pasākumiem.

2.

PERSONĀLA IESAISTE

2.

PERSONĀLA IESAISTE

O — Obligātais

V — Vadlīniju

N — Neattiecas

Kritērija Nr	Kritērijs						
2.1	Vadība regulārās sanāksmēs informē darbiniekus par esošajām un plānotajām vides aizsardzības iniciatīvām un aktivitātēm.	O	O	O	O	O	O
2.2.	Vides koordinators piedalās vadības sanāksmēs, sniedzot informāciju par aktuālajām vides iniciatīvām un progresu pasākumu īstenošanā.	O	O	O	O	O	O
2.3.	Darbiniekiem ir nodrošinātas apmācības par vides un ilgtspējīgas attīstības jautājumiem.	O	O	N	O	O	O
2.4.	Apkalpojošais un tehniskais personāls ir informēti par uzņēmuma resursu taupības politiku dvieļu un palagu maiņai un nodrošina atbilstošu procedūru ievērošanu tās ieviešanā.	O	O	O	N	N	N
2.5.	Personāla telpās ir izvietota informācija par atbildīgu uzvedību un resursu taupību vides un ilgtspējas iniciatīvu un izvirzīto mērķu kontekstā.	O	O	N	O	O	O
2.6.	Darbinieki ir iesaistīti īstenoto vides un sociālekonomisko aktivitāšu rezultātu novērtēšanā.	V	V	N	V	V	V
Obligātie kritēriji		5	5	3	4	4	4
Vadlīniju kritēriji		1	1	0	1	1	1

2.1.

Vadība regulārās sanāksmēs informē darbiniekus par esošajām un plānotajām vides aizsardzības iniciatīvām un aktivitātēm.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

Personāla informēšana un iesaiste uzņēmuma vides aktivitātēs ir ļoti būtiska. Lai to nodrošinātu, tiek sagaidīts, ka ik gadu 1-3 reizes personāla kopējās sanāksmēs tiek pārrunāti jautājumi, kas attiecas uz vides un ilgtspējīgas attīstības iniciatīvām un līdzdalību Zaļās Atslēgas programmā.

Sanāksmēs izskatāmo jautājumu starpā ir gan vides pārvaldības jautājumi un aktualitātes (saistībā ar ūdens resursu taupību, energoresursu patēriņa samazināšanu, atkritumu apsaimniekošanu, pārtiku un dzērieniem, tīrīšanas līdzekļiem), gan arī jautājumi, kas saistīti ar darbinieku izpratnes paaugstināšanu par vides apsaimniekošanu un vides izglītības aspektiem komunikācijā ar klientiem, piegādātājiem un vietējo sabiedrību.

Personāla informēšana par esošajām un iecerētajām vides iniciatīvām ne tikai sniedz darbiniekiem labāku izpratni par to saistību ar viņu tiešajiem pienākumiem, bet arī sagatavo darbiniekus iespējamai komunikācijai ar klientiem par šiem jautājumiem. Turklāt regulāru apspriežu formāts ir iespēja arī darbiniekiem paust idejas un priekšlikumus.

Sanāksmju plānošanas procesā jāņem vērā darbaspēka mainība tūrisma un viesmīlības nozarē, kā arī sezonas darbinieku faktors, lai nodrošinātu pēc iespējas plašāku pārstāvniecību un līdzdalību.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā, kā arī ikgadējās pārsertifikācijas procesa ietvaros pārbaudei tiek nodrošināta sanāksmju pārskatu pieejamība.

Piesakoties sertifikācijai pirmo reizi, tiek rekomendēts iesniegt plānoto sanāksmju grafiku tekošajam kalendārajam gadam. Pārbaūžu ietvaros var norisināties arī intervijas ar darbiniekiem, gūstot ieskatu viņu izpratnē par Zaļās Atslēgas programmas ietvaros īstenotajām vides iniciatīvām.

2.2.

Vides koordinators piedalās vadības sanāksmēs, sniedzot informāciju par aktuālajām vides iniciatīvām un progresu pasākumu īstenošanā.

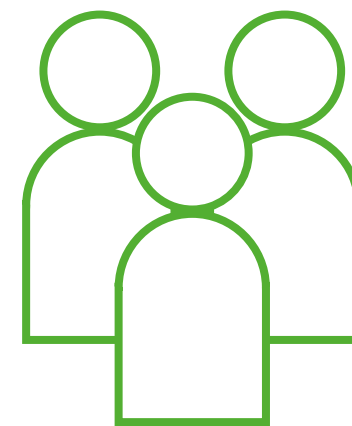
					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

Vadības un vides koordinatora vai koordinācijas grupas pārstāvju kopīgas tikšanās un sanāksmes ir būtiskas, lai uzņēmuma vadība būtu informēta un iesaistīta tā vides iniciatīvās, kā arī tiktu nodrošināts atbalsts turpmākām iecerēm un sekmīgai izvirzīto mērķu sasniegšanai.

Mazākās vietās vides jautājumi var tikt risināti un aktualizēti kopīgās personāla un vadības sanāksmēs. Sanāksmju intensitāte ir atkarīga no uzņēmuma darbības specifikas un jomas, bet, lai nodrošinātu sekmīgu sertifikācijas un pārsertifikācijas procedūru un kritēriju ieviešanu, tiek sagaidīts, ka vides jautājumi tiek aktualizēti vismaz 1-3 sanāksmēs gada laikā.

Klātienes pārbažu un auditu laikā, kā arī ikgadējās pārsertifikācijas procesa ietvaros pārbaudei tiek nodrošināta sanāksmju pārskatu pieejamība. Piesakoties sertifikācijai pirmo reizi, rekomendēts iesniegt plānoto sanāksmju grafiku tekošajam kalendārajam gadam.

2.3.

Darbiniekiem ir nodrošinātas apmācības par vides un ilgtspējīgas attīstības jautājumiem.

					
O	O	N	O	O	O
O — Obligātais		N — Neattiecas			

Lai uzņēmums sekmīgi apzinātu ar to saistītos vides jautājumus un iespējamus uzlabojumus, ir būtiski nodrošināt vides koordinatora un citu darbinieku izglītošanos un apmācības par vides aizsardzības tematiku.

Apmācības var būt par jautājumiem, kas tieši saistīti ar vides pārvaldību (ūdens, enerģijas, atkritumu, tīrīšanas un mazgāšanas risinājumi, pārtikas joma, kā arī jautājumi, kas saistīti ar aprites ekonomikas principu ieviešanu), komunikāciju ar klientiem un piegādātājiem par vides tēmām. Tās var skart plašākus ilgtspējīgas attīstības aspektus (sociālie un ekonomiskie jautājumi, cilvēktiesības, veselība, risku pārvaldība utt.), kā arī jautājumus, kas saistīti ar citiem darbības un vides ietekmju aspektiem, ņemot vērā uzņēmuma vai institūcijas atrašanās vietu (piemēram, bioloģiskās daudzveidības aizsardzība).

Apmācības var tikt īstenotas, gan piedaloties ārējos pasākumos, gan organizējot iekšējās apmācības un izglītības programmu. Kā ārējie pasākumi jāmin līdzdalība semināros, vebināros, tiešsaistes tālākizglītībasursos, kā arī Zaļās Atslēgas koordinācijas rīkotajos apmācību pasākumos. Uzņēmumiem, kas ir daļa no kādas starptautiskās vai nacionālās viesnīcu ķēdes vai uzņēmumu grupas, šīs apmācības bieži vien notiek uzņēmuma ietvaros.

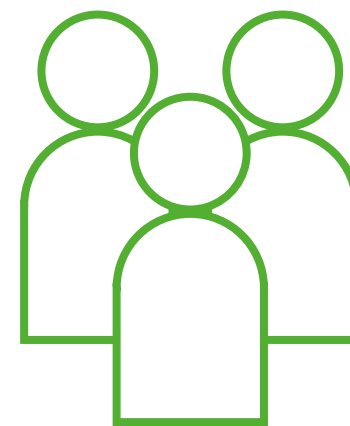
Būtiskas ir arī vides koordinatora organizētās apmācības un informatīvie pasākumi vai tikšanās darbiniekiem par konkrētu vides problemātiku vai risinājumiem uzņēmuma ietvaros. Iekšējās apmācības var notikt kā individuālie treniņi vai arī plašākas tikšanās darbiniekiem, kas atbild par kādu konkrētu jomu.

No Zaļās Atslēgas sertificētajiem uzņēmumiem un institūcijām tiek sagaidīts, ka katram darbiniekam ir iespēja piedalīties iekšējās apmācībās par vides jautājumiem 1-3 reizes gadā.

2.3.

Darbiniekiem ir nodrošinātas apmācības par vides un ilgtspējīgas attīstības jautājumiem.

Klātienes pārbažu un auditu laikā, kā arī ikgadējās pārsertifikācijas procesa ietvaros pārbaudei tiek nodrošināts pārskats par pēdējā gada laikā notikušajām ārējām un iekšējām apmācībām, attiecīgi atšifrējot to tematiku un sasaisti ar Zaļās Atslēgas programmu. Piesakoties sertifikācijai pirmo reizi, tiek rekomendēts iesniegt plānoto apmācību grafiku, kas attiecas vismaz uz personāla iekšējām apmācībām.

2.4.

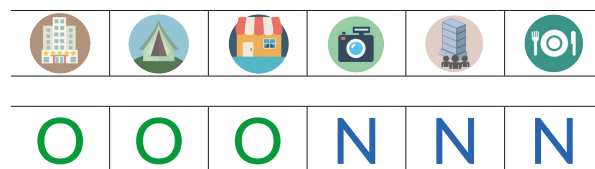
Apkalpojošais un tehniskais personāls ir informēti par uzņēmuma resursu taupības politiku dvieļu un palagu maiņai un nodrošina atbilstošu procedūru ievērošanu tās ieviešanā.

Lai samazinātu ar viesu izmitināšanu saistīto uzņēmumu vides ietekmes un dabas resursu patēriņu tīrīšanas un mazgāšanas procesos, viesu istabās ir izvietotas informatīvās zīmes par dvieļu un/vai palagu maiņu pēc pieprasījuma. Tiek rekomendēts, ka informācijas zīmes attiecībā uz dvieļu nomaiņu ir izvietotas labierīcību telpās, bet par palagu nomaiņu – blakus gultai.

Lai resursu taupības un vides ietekmju mazināšanas politika attiecībā uz dvieļu un palagu nomaiņu būtu efektīva, ir būtiski nodrošināt, ka darbinieki, kuri veic uzkopšanas darbus viesu istabās, pārzina un ievēro attiecīgās prasības un procedūras. Ja tas nenotiek, rodas gan kaitējums apkārtējai videi, gan nevajadzīgas izmaksas, gan arī, konstatējot neatbilstības, mazinās klientu uzticība uzņēmumam un arī Zaļās Atslēgas programmas reputācijai.

Tādēļ ir būtiski, lai politiku un procedūras dvieļu un palagu maiņai pārzinātu visi darbinieki, kas saistīti ar numuru uzkopšanu. Tas nodrošināms, iekļaujot šo informāciju personāla darba aprakstos un instruktāžās, kā arī apmācībās un informatīvajās sanāksmēs, sekojot līdzi, lai darbinieku maiņas gadījumā nerastos pārpratumi šo prasību ievērošanā.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek pārbaudīts, kā ir ieviesta dvieļu un palagu maiņas politika – vai informācija par to ir iekļauta personāla instruktāžās un apmācībās un vai ir izvietotas atbilstošas informatīvās zīmes.

O — Obligātais N — Neattiecas

2.5.

Personāla telpās ir izvietota informācija par atbildīgu uzvedību un resursu taupību vides un ilgtspējas iniciatīvu un izvirzīto mērķu kontekstā.

Lai samazinātu uzņēmuma vides ietekmes, kā arī izmaksas, personāla un tehnikajās telpās ir izvietotas informācijas zīmes un instrukcijas, atgādinot darbiniekiem par īstenotajām vides un ilgtspējas iniciatīvām.

Informācijas zīmju mērķis ir iedrošināt saprātīgu resursu patēriņu un taupību (piemēram, atgādinājumi par gaismas izslēgšanu, papīra patēriņa samazināšanu, ūdens taupību u.tml.), kā arī sniegt atbalstu efektīvai iekārtu ekspluatācijai (trauku mazgājamās mašīnas, putekļu sūcēji, veļasmašīnas u.c.). Informācija var iekļaut arī plašāku kontekstu attiecībā uz korporatīvo sociālo atbildību vai vietējo dabas vidi un bioloģisko daudzveidību (piemēram, papildu informācija par pārkāpumu konstatēšanu un ziņošanu par tiem, kontakti atbildīgajiem darbiniekiem vai iestādēm par diskriminācijas pārkāpumu ziņošanu utt.).

Personāla paaugstināta izpratne par vides un ilgtspējas pasākumiem, kā arī iesaistīšanās to īstenošanā un līdzatbildības veidošanā ir veicināma arī ar papildu informatīvajiem pasākumiem (ziņojumu dēļa sadaļa, plakāti, brošūras, informācija displejos un lietotnēs utt.). Atkarībā no informācijas veida un satura tā var būt mērķēta uz atsevišķām auditorijām – konkrētiem darbiniekiem, noteiktas specifikācijas personālu vai visiem kopā.

Klātienēs kontroles vizītēs norisinās vizuālā informācijas aktivitāšu konstatācija un pārbaude.

2.6.

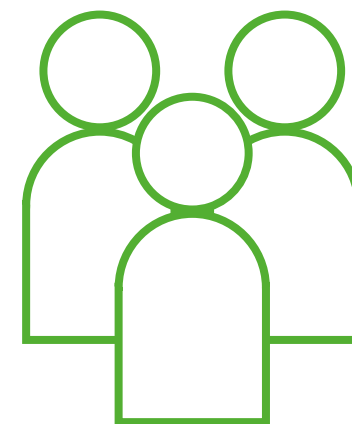
Darbinieki ir iesaistīti īstenoto vides un sociālekonomisko aktivitāšu rezultātu novērtēšanā.

Lai iesaistītu visus darbiniekus vides un sociālajās iniciatīvās, kā arī iedrošinātu tos aktīvai līdzdalībai un līdzatbildībai, uzņēmumā ir izstrādātas procedūras atgriezeniskās saites nodrošināšanai no darbiniekiem par tā veikumu vides un sociālajā jomā, dodot iespēju sniegt arī priekšlikumus veicamiem uzlabojumiem.

To var īstenot ar regulāru aptauju veikšanu, ierosinājumu un priekšlikumu apkopšanu kopīgā informācijas failā, kā arī diskusiju un atgriezeniskās saites tematiskajām sadaļām personāla sanāksmēs vai apmācībās. Būtiski ir sniegt iespēju arī anonīmiem priekšlikumiem.

Klātienēs kontroles vizītēs tiek uzrādīti un izskaidroti izvēlētie atgriezeniskās saites nodrošināšanas mehānismi un procedūras.

					
V	V	N	V	V	V
V	Vadlīniju		N	Neattiecas	

3.

VIESU INFORMĀCIJA

3.

VIESU INFORMĀCIJA

O — Obligātais

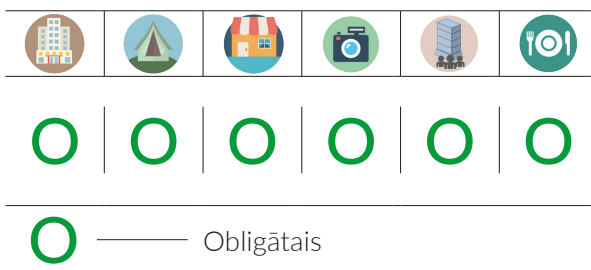
V — Vadlīniju

N — Neattiecas

Kritērija Nr	Kritērijs						
3.1	Zaļās Atslēgas sertifikāts un planšete ir novietoti pamanāmā vietā.	O	O	O	O	O	O
3.2.	Viesiem un apmeklētājiem ir viegli pieejama un pamanāma informācija par Zaļās Atslēgas programmu.	O	O	O	O	O	O
3.3.	Informācija par līdzdalību Zaļās Atslēgas programmā un tās ietvaros izvirzītajiem vides mērķiem un īstenotajām iniciatīvām ir izvietota uzņēmuma vai institūcijas interneta vietnē.	O	O	O	O	O	O
3.4.	Viesi un apmeklētāji tiek informēti par īstenotajām vides aktivitātēm un iniciatīvām, iedrošinot līdzdalību to īstenošanā.	O	O	O	O	O	O
3.5.	Par komunikāciju ar viesiem un apmeklētājiem atbildīgie darbinieki spēj sniegt pilnvērtīgu informāciju par Zaļās Atslēgas programmu un tās ietvaros īstenotajām aktivitātēm.	O	O	O	O	O	O
3.6.	Ir pieejama informācija par vietējo sabiedrisko transportu un videi draudzīgām pārvietošanās iespējām – velosipēdu nomu, gājēju celiņiem u.tml.	O	O	O	O	O	O
3.7.	Viesiem un apmeklētājiem ir iespēja sniegt atgriezenisko saiti un novērtējumu par uzņēmuma īstenotajām vides un ilgtspējīgas attīstības iniciatīvām.	V	V	V	V	V	V
Obligātie kritēriji		6	6	6	6	6	6
Vadlīniju kritēriji		1	1	1	1	1	1

3.1.

Zaļās Atslēgas sertifikāts un planšete ir izvietoti pamanāmā vietā.

Zaļās Atslēgas sertifikācijas apliecinājumiem ir jābūt izvietotiem pamanāmā vietā – standartizētā planšete jānovieto pie ieejas, un atbilstoši darbības jomai jāizvieto arī standartizēts sertifikāts ar iekļautu aktuālo sertifikācijas termiņu (reģistrācijas galda zonā, informācijas centrā vai citos punktos). Citās vietās var tikt izvietoti arī apliecinājuma karogi vai baneri, ko var iegādāties nacionālajā un starptautiskajā koordinācijā, un papildu planšetes, un sertifikātu kopijas.

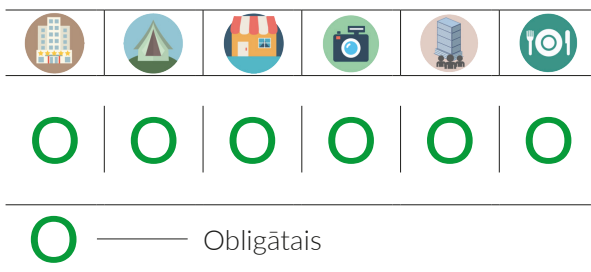
Atpazīšanas zīmju izvietošana uzņēmumam ir iespēja to izmantot kā mārketinga elementu, kā arī tā ir būtisks popularizācijas pasākums kopējā Zaļās Atslēgas programmas kontekstā.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek pārbaudīts planšetes un sertifikāta novietojums, kā arī marķējuma atbilstība sertifikācijas periodam. Piesakoties Zaļās Atslēgas sertifikācijai pirmo reizi, pieteikumā ir jānorāda plānotā sertifikāta at-
rašanās vieta.

3.2.

Viesiem un apmeklētājiem ir viegli pieejama un pamanāma informācija par Zaļās Atslēgas programmu.

Viesiem ir jābūt iespējai iepazīties ar Zaļās Atslēgas programmas ietvaros īstenojamajām aktivitātēm, izvirzītajiem vides mērķiem un iniciatīvām.

Informācija par Zaļās Atslēgas programmu var tikt izvietota informācijas centrā, “zaļajā stūrī”, viesu numuru informatīvajās mapēs vai TV informatīvās programmas sadaļā, kā arī publisko telpu monitoru informācijā u.tml. atkarībā no uzņēmuma specifikas un sertifikācijas kategorijas. Informācija iekļauj arī standartizētu Zaļās Atslēgas logo izvietojumu atbilstoši programmas prasībām.

Jāņem vērā, ka, uzsākot dalību Zaļās Atslēgas programmā, uzņēmums apstiprina izpratni par savu pienākumu sniegt klientiem skaidru un saprotamu informāciju par tā vides mērķiem. Ir ļoti būtiski, lai informācija būtu godīga un atbilstoša vietējai situācijai.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek pārbaudīta Zaļās Atslēgas informācijas atrašanās vieta un atbilstība programmas prasībām. Piesakoties sertifikācijai pirmo reizi, pieteikumā ir jānorāda plānotā informācijas izvietošana, veids un saturs.

3.3.

Informācija par līdzdalību Zaļās Atslēgas programmā un tās ietvaros izvirzītajiem vides mērķiem un īstenotajām iniciatīvām ir izvietota uzņēmuma vai institūcijas interneta vietnē.

Uzņēmuma mājaslapā jābūt norādei un atsaucei uz Zaļās Atslēgas programmu, kā arī informācijai par līdzdalību programmā un saņemto sertifikāciju. Informācijā var tikt iekļauta saite uz Zaļās Atslēgas starptautisko un nacionālo interneta vietni – www.greenkey.global. Zaļās Atslēgas logo izvietojumam jāatbilst aktuālajām logo lietošanas un vizuālās identitātes vadlīnijām, kas pieejamas nacionālajā koordinācijā. Ja uzņēmumam nav savas mājas lapas, kritērija ieviešanā var tikt izdarīts izņēmums.

Tiek rekomendēts sniegt informāciju par līdzdalību programmā arī attiecīgajos sociālo tīklu kontos.

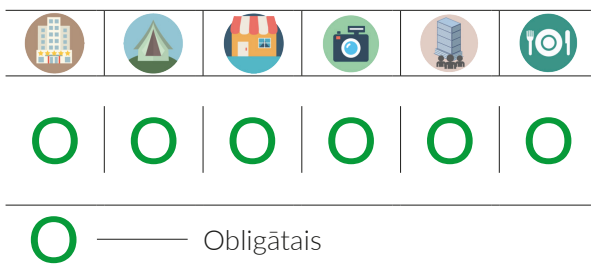
Pievienojoties Zaļās Atslēgas programmai, uzņēmums apņemas sniegt precīzu, skaidru un viegli saprotamu informāciju par tā situāciju, pieejamiem produktiem un pakalpojumiem, tai skaitā arī par izvirzītajiem vides un ilgtspējīgas attīstības mērķiem. Jāņem vērā, ka tas nozīmē arī godīgu attieksmi pret informācijas atspoguļošanu, nepretendējot un nesolot to, kas nav izpildāms vai konstatējams.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā, kā arī ikgadējās pašpārbaudes anketu informācijā ir jāuzrāda programmas informācijas izvietojums attiecīgajā interneta vietnē.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

3.4.

Viesi un apmeklētāji tiek informēti par īstenotajām vides aktivitātēm un iniciatīvām, iedrošinot līdzdalību to īstenošanā.

Lai Zaļās Atslēgas programmas darbība būtu pilnvērtīga, ļoti būtiskas ir iniciatīvas un aktivitāte informācijas sniegšanā saviem klientiem par darbību programmā un tās praktiskajiem aspektiem, tai skaitā viesu iespējām līdzdarboties un atbalstīt centienus vides ietekmju mazināšanā.

Šī informācija klientiem, apmeklētājiem un viesiem var tikt sniegta dažādos veidos atkarībā no dažādo sertifikācijas kategoriju uzņēmumu specifikas – informācijas brošūras vai ieliktni informācijas mapēs viesu numuros, TV monitori viesu istabās un publiskajās zonās, informācija konferenču un sanāksmju zonās vai informācijas centrā u.c.

Ir būtiski, lai informācija iekļautu arī padomus par katra viesu iespējām līdzdarboties īstenotajās vides iniciatīvās. Aktīva līdzdarbība var būt saistīta gan ar vides pārvaldības jautājumiem (ūdens resursu taupība, enerģijas taupība, atkritumu pareiza izmešana u.c.), gan ar plašāku ilgtspējīgas attīstības kontekstu (piemēram, iespēja atbalstīt vietējās labdarības vai vides organizācijas).

Jāņem vērā, ka, uzsākot dalību Zaļās Atslēgas programmā, uzņēmums apstiprina izpratni par savu pienākumu sniegt klientiem skaidru un saprotamu informāciju par tā vides mērķiem un aktivitātēm. Ir ļoti būtiski, lai informācija būtu godīga un atbilstoša vietējai situācijai.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek pārbaudīta viesiem pieejamā informācija par vides iniciatīvām un Zaļās Atslēgas programmu, tai skaitā informācija par iespējām iesaistīties un līdzdarboties vides mērķu sasniegšanā.

3.5.

Par komunikāciju ar viesiem un apmeklētājiem atbildīgie darbinieki spēj sniegt pilnvērtīgu informāciju par Zaļās Atslēgas programmu un tās ietvaros īstenotajām aktivitātēm.

Jāņem vērā, ka, redzot Zaļās Atslēgas sertifikācijas apliecinājumu, kā arī citu pieejamo informāciju, viesiem var rasties papildu jautājumi par programmas darbību un konkrētiem tās aspektiem uzņēmuma vai institūcijas ikdienā. Tā kā visbiežāk šādi jautājumi tiek uzdoti tieši reģistrācijas vai informācijas centra darbiniekiem, tiem ir jāpārzina programmas prasības un tās ieviešanas gaita un jāspēj sniegt atbildes uz jautājumiem par programmas kritēriju ieviešanas praksi.

Jāņem vērā, ka, uzsākot dalību Zaļās Atslēgas programmā, uzņēmums apstiprina izpratni par savu pienākumu sniegt klientiem skaidru un saprotamu informāciju par tā vides mērķiem un aktivitātēm. Ir ļoti būtiski, lai informācija būtu godīga un atbilstoša vietējai situācijai.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā interviju un kontroljautājumu veidā var tikt pārbaudīta atbildīgo darbinieku prasmes sniegt atbildes par Zaļās Atslēgas programmu un būtiskākajām vides aktivitātēm un iniciatīvām.

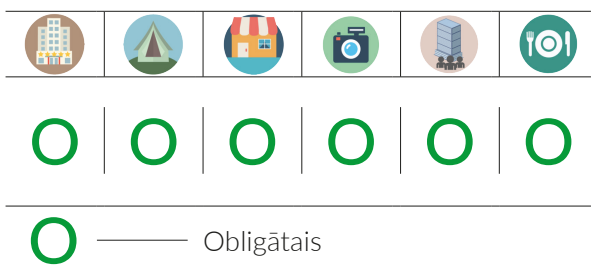

☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	Obligātais				

3.6.

Ir pieejama informācija par vietējo sabiedrisko transportu un videi draudzīgām pārvietošanās iespējām – velosipēdu nomu, gājēju celiņiem u.tml.

Lai iedrošinātu viesus un apmeklētājus iespēju robežās atteikties no privāto automašīnu un taksometru pakalpojumu izmantošanas, Zaļās Atslēgas programmas aktivitāšu ietvaros aktīvi ir jāpopularizē videi draudzīgāku transporta veidu pieejamība.

Kā iespējamās alternatīvas ir minamas:

- > sabiedriskais transports (autobusi, vilcieni, metro, prāmji u.c.);
- > taksometru pakalpojumu koplietošana ar citiem klientiem;
- > uzņēmuma nodrošinātie maršruta autobusi, piemēram, uz lidostu un no lidostas;
- > elektroauto uzlādes iespējas;
- > citi pārvietošanās veidi, kā, piemēram, velosipēdi un pastaigas.

Tiek rekomendēta arī elektroauto uzlādes infrastruktūras pieejamības nodrošināšana, vai, kā minimums, jābūt pieejamai informācijai par tuvāko elektroauto uzlādes stacijas atrašanās vietu.

3.6.

Ir pieejama informācija par vietējo sabiedrisko transportu un videi draudzīgām pārvietošanās iespējām – velosipēdu nomu, gājēju celiņiem u.tml.

Informācijai par vietējo sabiedriskā transporta sistēmu un citām alternatīvām jābūt pieejamai reģistrācijā un/vai pie informācijas galda. Darbiniekiem jābūt pretimnākošiem viesu vajadzībām un interesēm, ja nepieciešams, sniedzot atbalstu vajadzīgo un ērtāko maršrutu vai transporta veidu izvēlē.

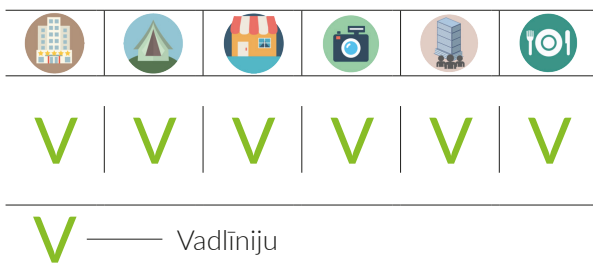
Jāņem vērā, ka, uzsākot dalību Zaļās Atslēgas programmā, uzņēmums apstiprina izpratni par savu pienākumu sniegt klientiem skaidru un saprotamu informāciju par tā vides mērķiem un aktivitātēm. Ir ļoti būtiski, lai informācija būtu godīga un atbilstoša vietējai situācijai.

Klātienē pārbaū un auditu laikā tiek izvērtēta pieejamā informācija par alternatīvām privāto automašīnu un taksometru pakalpojumu izmantošanai.

3.7.

Viesiem un apmeklētājiem ir iespēja sniegt atgriezenisko saiti un novērtējumu par uzņēmuma īstenotajām vides un ilgtspējīgas attīstības iniciatīvām.

Klientu aptaujas anketās ir iekļaujami jautājumi par uzņēmuma īstenotajām vides iniciatīvām un citām sociālajām vai kultūras aktivitātēm, kas saistās ar ilgtspējīgas attīstības tematiku. Sniegtās atbildes uz šiem jautājumiem palīdz noskaidrot viedokli un informētību par iniciatīvām, ļaujot veikt uzlabojumus aktivitāšu un pasākumu popularizācijā un redzamībā. Vairumā gadījumu vides jautājumi tiek iekļauti kopējā anketā.

Aptaujas rezultātos konstatējot viesu neizpratni vai informētības trūkumu par vietējā līmenī ieviestajām vides un ilgtspējīgas attīstības iniciatīvām, ja iespējams, tiek veikti koriģējoši pasākumi situācijas uzlabošanai un trūkumu novēršanai.

Klātienēs pārbažu un auditu laikā, kā arī ikgadējās pašpārbaudes anketas pielikumos tiek sniegts apkopojums par aptaujas jautājumiem un sniegtajām viesu atbildēm, kā arī par uzraudzību un koriģējošajiem pasākumiem, kas veikti situācijas uzlabošanā.

ÜDENS RESURSI

4.

4.

O — Obligātais

V — Vadlīniju

N — Neattiecas

ŪDENS RESURSI

Kritērija Nr	Kritērijs						
4.1.	Ne retāk kā reizi mēnesī tiek fiksēts un registrēts kopējais ūdens patēriņš.	O	O	O	O	O	O
4.2.	Jauniegādātās tualešu skalojamās tvertnes ir aprīkotas ar divu režīmu skalošanas iespēju, attiecīgi nepatērējot vairāk kā 3 un 6 litrus ūdens vienā skalošanas reizē.	O	O	O	O	O	O
4.3.	Atbildīgie tehniskie darbinieki regulāri un sistemātiski veic pārbaudes, novēršot resursu iznīekošanu neatbilstošas vai bojātas infrastruktūras dēļ (tekoši krāni, bojātas skalojamās tvertnes, noplūdes no peldbaseiniem u.c.).	O	O	O	O	O	O
4.4.	Ūdens patēriņš vismaz 75% no kopējā dušu skaita nepārsniedz 9 litrus minūtē.	O	O	O	N	N	N
4.5.	Ūdens patēriņš vismaz 75% no kopējā uzstādīto krānu daudzuma nepārsniedz 8 litrus minūtē.	O	O	O	O	O	O
4.6.	Labierīcībās izvietotie pisuāri ir aprīkoti ar sensoriem, ūdens taupības iekārtām vai nepatērē ūdens resursus skalošanā.	O	O	O	O	O	O
4.7.	Jauniegādātās trauku mazgājamās mašīnas nepatērē vairāk kā 3,5 litrus ūdens vienā mazgāšanas ciklā.	O	O	N	O	O	O
4.8.	Visi notekūdeņi tiek attīrīti atbilstoši spēkā esošajai nacionālajai un/vai vietējai likumdošanai.	O	O	O	O	O	O
4.9.	Jauniegādātās trauku un veļas mazgājamās mašīnas ir profesionālās iekārtas ar paaugstinātām resursu taupības īpašībām.	O	O	N	O	O	O
4.10.	Virtuves zonās ir uzstādīti tauku uztvērēji.	O	O	N	O	O	O

4.

O — Obligātais

V — Vadlīniju

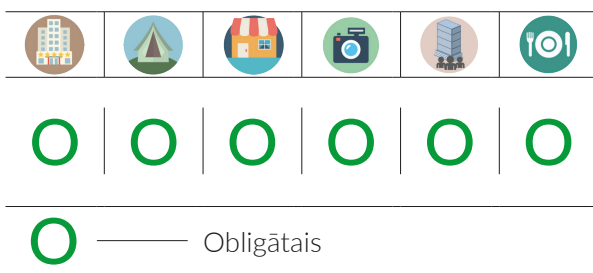
N — Neattiecas

ŪDENS RESURSI

4.11.	Peldbaseinam ir pārklājums lietošanas pārtraukumiem un/vai citas ūdens patēriņu ierobežojošas sistēmas.	V	V	V	V	N	N
4.12.	Peldbaseina tīrīšana notiek, neizmantojot ķīmiskos tīrīšanas līdzekļus.	V	V	V	V	N	N
4.13.	Vietās ar paaugstinātu ūdens patēriņu ir uzstādīti atsevišķi ūdens skaitītāji.	V	V	V	V	V	V
4.14.	Ūdens patēriņš vismaz 75% no kopējā uzstādīto krānu daudzuma nepārsniedz 5 litrus minūtē.	V	V	V	V	V	V
4.15.	Notekūdeņi pēc lokālās attīrīšanas tiek izmantoti atkārtoti.	V	V	V	V	V	V
4.16.	Tiek savākts lietusūdens, lai to izmantotu tehniskajām vajadzībām.	V	V	V	V	V	V
4.17.	Ir veikts ūdens patēriņa risku izvērtējums, un turpmāko aktivitāšu plānošanā resursu efektivitātes paaugstināšanai vērā tiek ņemti tā rezultāti.	V	V	V	V	V	V
Obligātie kritēriji		10	10	7	9	9	9
Vadlīniju kritēriji		7	7	7	7	5	5

4.1.

Ne retāk kā reizi mēnesī tiek fiksēts un reģistrēts kopējais ūdens patēriņš.

Būtiskākais priekšnoteikums sekmīgiem centieniem samazināt uzņēmuma negatīvo ietekmi uz vidi, vienlaikus arī ietaupot finanšu resursus, ir situācijas pārzināšana – šajā gadījumā ūdens resursu patēriņa dati. Tādēļ kopējais ūdens resursu patēriņš ir jāreģistrē vismaz reizi mēnesī, lai būtu iespējams sekot patēriņa tendencēm un aktuālajiem datiem. Pēc datu apkopošanas ir būtiski veikt arī to analīzi, aprēķinot ūdens resursu patēriņu uz vienu vienību (viesu nakti, viesi, pasākumu utt.) atkarībā no sertifikācijas kategorijas.

Lai būtu iespējams iegūt precīzāku informāciju par ūdens patēriņu, tiek rekomendēts apkopot datus biežākā laika intervālā nekā minimāli noteiktā reize mēnesī.

Ja iegūtajā informācijā novērojamas kādas pēkšņas un būtiskas patēriņa tendenču izmaiņas, uzņēmumam jāveic plašāks situācijas apsekojums un datu analīze, lai konstatētu iespējamus iemeslus. Augsta ūdens resursu patēriņa zonās ir apsverama arī papildu ūdens patēriņa skaitītāju uzstādīšana.

Ja ūdens resursus nenodrošina centrālo ūdensapgādes tīklu pieslēgumi, uzņēmumam ir jāapliecina, ka izvēlētais ūdens apgādes risinājums ir uzskatāms par ilgtspējīgu un negatīvi neietekmē apkārtējo vidi un ūdens apgādes situāciju vietējā kopienā.

Ikgadējās pašvērtējuma anketas pielikumos tiek pievienots gada ūdens resursu patēriņa kopsavilkums mēnešu griezumā, kā arī aprēķini par ūdens patēriņu, atainojot datus par patēriņu uz vienu vienību.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek izvērtētas veiktās iniciatīvas ūdens patēriņa samazināšanai un koriģējošās rīcības problēmsituācijās.

4.2.

Jauniegādātās tualešu skalojamās tvertnes ir aprīkotas ar divu režīmu skalošanas iespēju, attiecīgi nepatērējot vairāk kā 3 un 6 litrus ūdens vienā skalošanas reizē.

					
○	○	○	○	○	○
○	— Obligātais				

Lai samazinātu vides ietekmes, īstenojot ūdens resursu taupības pasākumus, jauniegādātām (pēdējo 12 mēnešu laikā) tualešu skalojamām tvertnēm ir jābūt aprīkotām ar divu režīmu skalošanas iespēju, un ūdens patēriņš skalošanas režīmos nedrīkst pārsniegt attiecīgi 3 un 6 litrus vienā skalošanas reizē. Atsevišķos gadījumos ir iespējama arī turpmāka ūdens resursu patēriņa samazināšana, nemazinot viesu komforta līmeni.

Jauniegādātām tualešu skalojamām tvertnēm, kas aprīkotas ar sensoru sistēmām, ir pieļaujams ūdens patēriņš līdz 4,5 litriem vienā skalošanas reizē.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā var tikt pārbaudīta jauniegādātās santehnikas tehniskā dokumentācija par ūdens patēriņu skalojamās tvertnēs, kā arī ūdens patēriņa mērījumi.

4.3.

Atbildīgie tehniskie darbinieki regulāri un sistemātiski veic pārbaudes, novēršot resursu iznīkošanu neatbilstošas vai bojātas infrastruktūras dēļ (tekoši krāni, bojātas skalojamās tvertnes, noplūdes no peldbaseiniem u.c.).

Piloši krāni un noplūdes no skalojamām tvertnēm atstāj negatīvu ietekmi un var pat būtiski paaugstināt kopējo ūdens resursu patēriņu, radot arī liekas un nevajadzīgas izmaksas.

Tādēļ uzņēmumā vai institūcijā jābūt noteiktām konkrētām procedūrām un instrukcijām tehniskajam un apkalpošanas personālam, lai būtu iespējams savlaicīgi konstatēt un novērst ūdens resursu nevajadzīgu iznīkošanu.

Arī noplūdes no peldbaseiniem var būtiski ietekmēt kopējo ūdens patēriņu, kā arī palielināt resursu izmaksas. Tādēļ uzņēmumos, kuros ir peldbaseinu zonas, jānodrošina to regulāri apsekojumi un tehniskā stāvokļa novērtējums, konstatējot iespējamās problēmas. Apsekojumus ir iespējams veikt kā vizuālo konstatāciju un pārbaudi, tomēr labāks risinājums ir atsevišķu ūdens skaitītāju vai detektoru uzstādīšana. Tiek stingri rekomendēts nodrošināt peldbaseinu zonu pārbaudi katru dienu.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek pārrunātas un pārbaudītas iekšējās standarta procedūras un noteikumi par veidu, kā un kādā intervālā tiek apsekotas un konstatētas iespējamās noplūdes, un kādas korigējošās rīcības tiek veiktas.

☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

4.4.

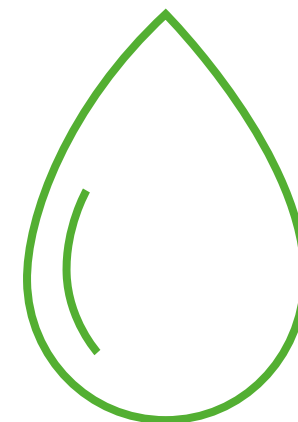
Ūdens patēriņš vismaz 75% no kopējā dušu skaita nepārsniedz 9 litrus minūtē.

					
O	O	O	N	N	N
O — Obligātais			N — Neattiecas		

Lai samazinātu vides ietekmes ar ūdens resursu taupības pasākumu īstenošanu, vismaz 75% viesu istabu, kā arī publiskajās un personāla zonās ūdens patēriņš no dušas uzgaļiem nedrīkst pārsniegt 9 litrus minūtē. Daudzos gadījumos ūdens patēriņš no dušas uzgaļiem var tikt samazināts vēl vairāk, nemazinot komforta līmeni.

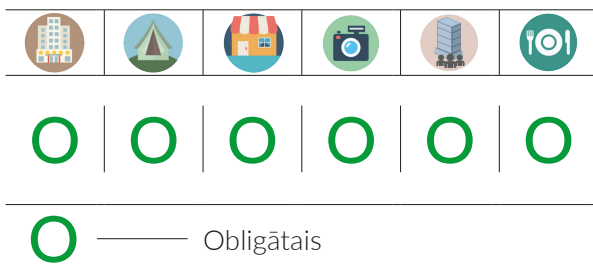
Šī kritērija izpildei ir iespējami vairāki tehniskie risinājumi, jo ūdens patēriņa samazinājums ir iespējams, gan izvēloties attiecīgus dušas uzgaļus, gan uzstādot aeratorus, gan samazinot ūdens padeves spiedienu. Šis kritērijs nav attiecināms uz ūdens patēriņu no krāniem, kas uzstādīti vannās.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek veikti izlases veida mērījumi viesu numuros, konstatējot reālo ūdens patēriņu no dušu uzgaļiem.

4.5.

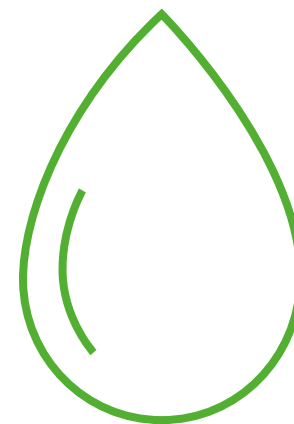
Ūdens patēriņš vismaz 75% no kopējā uzstādīto krānu daudzuma nepārsniedz 8 litrus minūtē.

Lai samazinātu vides ietekmes ar ūdens resursu taupības pasākumiem, vismaz 75% no uzstādītajiem krāniem personāla un publiskajās zonās, kā arī viesu istabās (atbilstoši attiecīgajai sertifikācijas kategorijai programmā) ūdens patēriņš nedrīkst pārsniegt 8 litrus minūtē. Daudzos gadījumos ūdens patēriņš var tikt samazināts vēl vairāk, nemazinot viesu komforta līmeni.

Šī kritērija izpildei ir iespējami vairāki tehniskie risinājumi, jo ūdens patēriņa samazinājums ir iespējams, gan izvēloties attiecīgus krānus, gan uzstādot aeratorus vai ūdens caurplūdi samazinošus uzgaļus, tāpat arī īstermiņā ir iespējams samazināt un koriģēt ūdens padeves spiedienu.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek veikti izlases veida mērījumi, konstatējot reālo ūdens patēriņu krānos.

4.6.

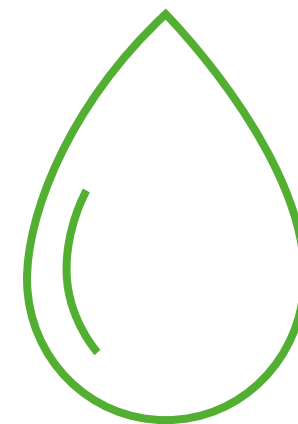
Labierīcībās izvietotie pisuāri ir aprīkoti ar sensoriem, ūdens taupības iekārtām vai nepatērē ūdens resursus skalošanā.

Samazināts ūdens patēriņš publiskajās labierīcībās izvietotajos pisuāros var ietekmēt kopējo resursu patēriņu, kā arī samazināt resursu izmaksas.

Šī kritērija ieviešanai pisuāru skalošanā izmantojams kāds no minētajiem tehniskajiem risinājumiem: sensoru sistēmas, skalošanas poga (ar patēriņu ne vairāk kā 3 litri ūdens vienā skalošanas reizē) vai skalošana/tīrīšana bez ūdens patēriņa.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek veikta vizuālā konstatācija par izvietoto pisuāru veidu un izmantotajiem tehniskajiem risinājumiem ūdens resursu taupīšanai.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

4.7.

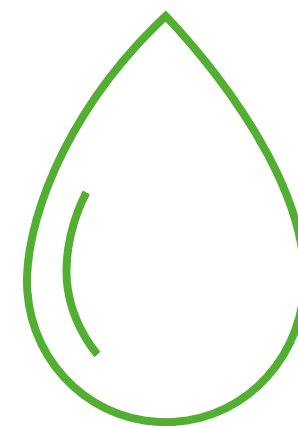
Jauniegādātas trauku mazgājamās mašīnas nepatērē vairāk kā 3,5 litrus ūdens vienā mazgāšanas ciklā.

Lai samazinātu uzņēmuma vides ietekmes, īstenojot ūdens resursu taupības pasākumus, jauniegādātās (pēdējo 12 mēnešu laikā) trauku mazgāšanas ierīces nedrīkst patērēt vairāk kā 3,5 litrus ūdens vienā mazgāšanas ciklā.

Viesu istabās vai brīvdienu dzīvokļos izvietotās trauku mazgājamās mašīnas ir atbrīvotas no šī kritērija prasībām. Tāpat arī viesnīcas un hosteļi, kuros nav profesionālo virtuvju zonu.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā var tikt pārbaudīta jauniegādāto trauku mazgājamo mašīnu tehniskā dokumentācija, kas apliecina atbilstību kritērija prasībām.

					
O	O	N	O	O	O
O — Obligātais		N — Neattiecas			

4.8.

Visi notekūdeņi tiek attīrīti atbilstoši spēkā esošajai nacionālajai un/vai vietējai likumdošanai.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	Obligātais				

Būtisks priekšnosacījums centienos samazināt uzņēmuma ekoloģisko ietekmi ir nodrošināt un garantēt to, ka apkārtējā vidē nenonāk neattīrīti notekūdeņi. Tādēļ notekūdeņu novadīšana ir veicama vai nu centralizētajās notekūdeņu novades sistēmās, vai situācijās, kur tas nav iespējams, notekūdeņi jānovada savā attīrīšanas sistēmā, kas atbilst visām vietējā un nacionālajā līmenī izvirzītajām prasībām un standartiem.

Notekūdeņu turpmākai attīrīšanai jānotiek saskaņā ar nacionālo vai vietējā līmeņa likumdošanu un prasībām. Pēc attīrīšanas apkārtējā vidē novadītie notekūdeņi nedrīkst atstāt negatīvu ietekmi uz vietējo ekosistēmu vai kopienas labklājību.

Klātienes pārbažu un auditu laikā var tikt pārbaudīta attiecīgā dokumentācija, kas apliecina atbilstību kritērija prasībām. Dokumentācija ir pievienojama sertifikācijas pieteikumam, arī piesakoties Zaļās Atslēgas sertifikācijai pirmo reizi. Nepieciešamības vai konstatētu neskaidrību gadījumā tiek veikta vizuālā konstatācija par atbilstību kritērija prasībām.

4.9.

Jauniegādātās trauku un veļas mazgājamās mašīnas ir profesionālās iekārtas ar paaugstinātām resursu taupības īpašībām.

Konvencionālās (mājsaimniecību standarta) trauku un veļas mazgājamās mašīnas salīdzinājumā ar profesionālai lietošanai paredzētajām ir daudz energonefektīvākas, ja ņem vērā lietošanas noslodzi un pamata resursu patēriņa datus.

Tādēļ, lai samazinātu vides ietekmes un resursu patēriņu, gūstot arī ekonomisku ietaupījumu ilgākā laika posmā, mājsaimniecību standarta sadzīves tehnikas, galvenokārt trauku un veļas mazgājamo mašīnu, izmantošana ir samazināma, tās aizstājot ar profesionālai lietošanai paredzētām ierīcēm.

4.10.

Virtuves zonās ir uzstādīti tauku uztvērēji.

Labā tehniskā stāvoklī esoši un atbilstoši funkcionējoši tauku uztvērēji virtuves zonās palīdz samazināt vides ietekmes, nodrošinot gan ūdens resursu ekonomiju, gan ķīmisko vielu patēriņa samazināšanu un izmaksu ietaupījumu.

No šī kritērija ir atbrīvotas sertificētās vietas, kurās nav izvietotas profesionālās un intensīva lietojuma virtuves telpas.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek pārbaudīts tauku uztvērēju tehniskais stāvoklis.

O	O	N	O	O	O

O	— Obligātais	N	— Neattiecas
---	--------------	---	--------------

4.11.

Peldbaseinam ir pārklājums lietošanas pārtraukumiem un/vai citas ūdens patēriņu ierobežojošas sistēmas.

Daudzās valstīs, kur sezonas laikā ir augsta gaisa temperatūra, āra baseini rada papildu slodzi uz apkārtējo vidi un nesamērīgi lielu ūdens resursu patēriņu tā iztvaikošanas dēļ. Tas palielina arī uzturēšanas izmaksas. Lai novērstu ūdens iztvaikošanu, peldbaseiniem laika posmos, kad tie netiek lietoti, jābūt pārklātiem, vai jāievieš citi pasākumi ūdens iztvaikošanas novēršanai.

Vietās, kur klimatisko apstākļu vai citu apsvērumu dēļ baseina ūdens tiek uzsildīts, šie pārklājumi kalpo arī energoresursu ietaupīšanai.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā var notikt vizuālā pārbaude par pārklājuma veidu un atbilstību kritērija prasībām.

4.12.

Peldbaseina tīrīšana notiek, neizmantojot ķīmiskos tīrīšanas līdzekļus.

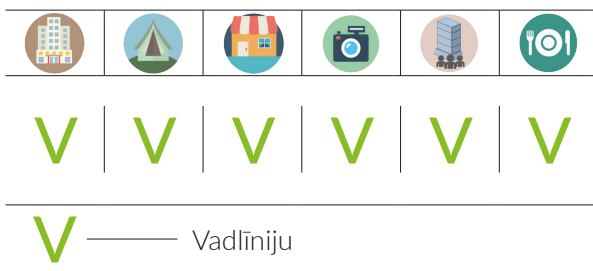
Lai samazinātu bīstamo ķīmisko vielu patēriņu, peldbaseinu tīrīšana tiek īstenota ar alternatīvām metodēm – UV gaismā, elektrolīzes ūdens attīrīšanas risinājumi, augu filtrācijas sistēmas u.tml. Šī kritērija ieviešanā jāņem vērā arī nacionālajā likumdošanā noteiktās prasības.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta informācija par izmantotajām alternatīvajām metodēm, kā arī nodrošināta attiecīgās dokumentācijas pieejamība.

4.13.

Vietās ar paaugstinātu ūdens patēriņu ir uzstādīti atsevišķi ūdens skaitītāji.

Lai būtu iespējams precīzāk sekot līdzi ūdens patēriņa datiem un lemt par atbilstošiem pasākumiem resursu labākai izmantošanai, vietās ar augstu ūdens patēriņu ir ieteicams uzstādīt atsevišķus ūdens skaitītājus (piemēram, virtuves zonā, peldbaseinu un SPA zonās, apakšuzņēmējiem iznomātās telpās u.tml.). Lielākos uzņēmumos vai institūcijās precīzākai ūdens patēriņa tendenču konstatēšanai un savlaicīgai problēmu novēršanai ir rekomendējama arī ūdens skaitītāju izvietošana atsevišķa lietojuma zonās vai stāvos.

Papildu uzstādītie ūdens skaitītāji sniedz iespēju precīzi sekot līdzi ūdens patēriņam problemātiskajās zonās un lemt par pasākumiem, kuru salīdzinošā ietekme var būt summāri ievērojama. Tāpat arī atsevišķi ūdens skaitītāji ļauj daudz ātrāk atklāt iespējamās avārijas situācijas un noplūdes.

Vietās ar lielu ūdens patēriņu tiek rekomendēts reģistrēt ūdens datus no visiem mērītājiem biežāk kā reizi mēnesī.

Kopsavilkums par gada patēriņu mēnešu un vienas vienības griezumā ir pievienojams ikgadējai pašpārbaudes anketai.

Klātienes pārbažu un auditu laikā var tikt papildus skatīti ūdens patēriņa dati, pārrunājot to analīzes secinājumus un iespējamus pasākumus racionālākai ūdens resursu izmantošanai.

4.14.

Ūdens patēriņš vismaz 75% no kopējā uzstādīto krānu daudzuma nepārsniedz 5 litrus minūtē.

Lai samazinātu vides ietekmes ar ūdens resursu taupības pasākumiem, vismaz 75% no uzņēmumā izvietotajiem krāniem (atkarībā no sertifikācijas kategorijas – viesu numuros, publiskajās zonās, personāla telpās utt.) ūdens patēriņš nepārsniedz 5 litrus minūtē. Daudzos gadījumos ūdens patēriņu var samazināt vēl vairāk, nemazinot viesu komforta līmeni.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek veikti izlases veida mērījumi viesu numuros, konstatējot reālo ūdens patēriņu krānos.

4.15.

Notekūdeņi pēc lokālās attīrīšanas tiek izmantoti atkārtoti.

Lai samazinātu ūdens patēriņu un uzņēmuma vides ietekmes, kur šāda iespēja ir pieejama, ir apsverama un pielietojama notekūdeņu atkārtota izmantošana tehniskajām vajadzībām pēc to attīrīšanas, piemēram, zaļo zonu laistīšanai. Šīm aktivitātēm ir jābūt organizētām tā, lai tās neatstātu negatīvu efektu uz apkārtni un vietējo kopienu. Šis kritērijs attiecas arī uz ūdens resursiem, kas atgūti no kondicionēšanas sistēmu kondensāta.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek demonstrēta šādu tehnoloģiju un risinājumu izmantošana, apliecinot, ka tas nenodara kaitējumu apkārtējai videi vai vietējai sabiedrībai.

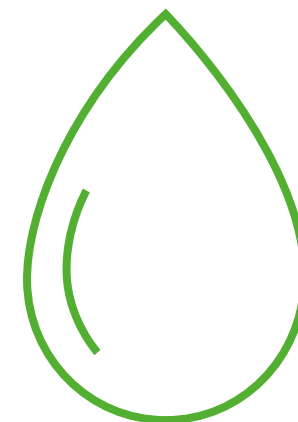
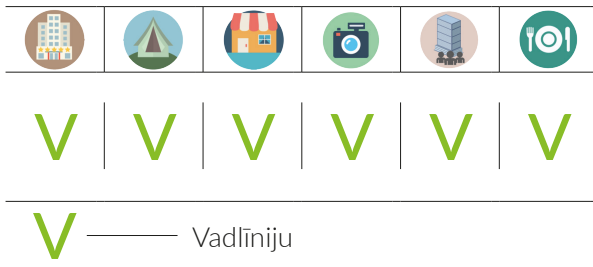
V — Vadlīniju

4.16.

Tiek savākts lietusūdens, lai to izmantotu tehniskajām vajadzībām.

Lai samazinātu dzeramā ūdens patēriņu tehniskajām vajadzībām un vienlaikus arī uzņēmuma vides ietekmes, gūstot ekonomisku efektu, tehniskajām vajadzībām ir izmantojams savāktais lietusūdens. To iespējams izmantot, piemēram, zaļo zonu laistīšanai vai slēgtas sistēmas gadījumā arī tualetu skalojamajās tvertnēs un citiem piemērotiem nolūkiem. Šīm aktivitātēm jābūt organizētām tā, lai tās neatstātu negatīvu efektu uz apkārtējo vidi un vietējo kopien.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek veikta vizuālā pārbaude šādu risinājumu izmantošanai, gūstot apliecinājumu, ka tie nenodara kaitējumu apkārtējai videi vai vietējai sabiedrībai.

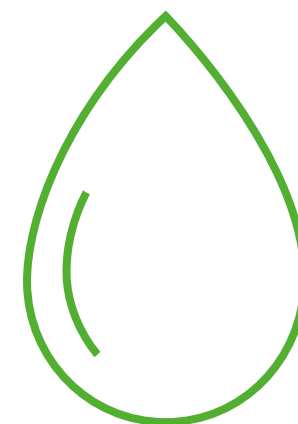
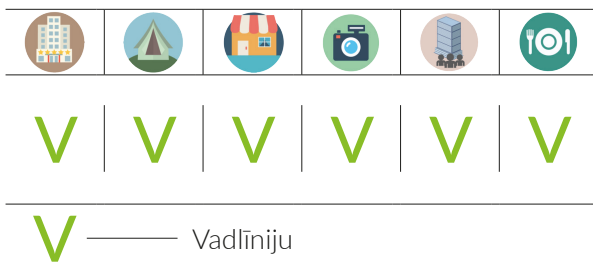
4.17.

Ir veikts ūdens patēriņa risku izvērtējums, un turpmāko aktivitāšu plānošanā resursu efektivitātes paaugstināšanai vērā tiek ņemti tā rezultāti.

Ar mērķi nodrošināt maksimāli ilgtspējīgu ūdens resursu pārvaldību un patēriņu uzņēmums ir veicis ūdens resursu riska izvērtējumus, nosakot potenciālos riskus, kas saistāmi ar ūdens resursu pārvaldību (sausums, plūdi, ūdens piesārņojums), kā arī patēriņu (infrastruktūras stāvoklis un efektivitāte). Šo risku izvērtējumu veic atbilstoša institūcija vai uzņēmums ar pieredzi un kapacitāti šajā jautājumā.

Ja tiek konstatēti kādi potenciāli un būtiski riski, izvērtējuma secinājumi un identificētās problēmas jāņem vērā turpmākā vides rīcību plānošanā. Papildu informācija un atbalsta materiāli pieejami vietnē <https://waterfilter.org/>

Pārbaužu un klātienes auditu laikā viesnīca sniedz informāciju par veikto riska izvērtējumu, pamatojot tā secinājumu sasaisti ar ikgadējo vides rīcības plānu.

TIRIŠANA UN MAZGÄŠANA

5.

5.

TĪRĪŠANĀ UN MAZGĀŠANĀ

O — Obligātais

V — Vadlīniju

N — Neattiecas

Kritērija Nr	Kritērijs						
5.1.	Viesu numuros ir izvietotas informatīvās zīmes par palagu nomaiņu pēc pieprasījuma.	O	O	O	N	N	N
5.2.	Viesu numuros ir izvietotas informatīvās zīmes par dvieļu nomaiņu pēc pieprasījuma.	O	O	O	N	N	N
5.3.	Vismaz 75% no ikdienā izmantojamiem ķīmiskajiem tīrīšanas līdzekļiem ir ekosertificēti.	O	O	O	O	O	O
5.4.	Dezinfekcijas līdzekļi tiek izmantoti tikai nepieciešamības gadījumā un atbilstoši attiecīgajai likumdošanai higiēnas un sabiedrības veselības jomās, stingri ievērojot dozējuma instrukcijas.	O	O	O	O	O	O
5.5.	Papīra dvieļi, salvetes un tualetes papīrs ir ekosertificēti vai izgatavoti no nebalināta papīra.	O	O	O	O	O	O
5.6.	Tiek izmantoti tikai ekosertificēti trauku mazgājamie līdzekļi.	V	V	V	V	V	V
5.7.	Tiek izmantoti tikai ekosertificēti veļas mazgājamie līdzekļi.	V	V	V	V	V	V
5.8.	Ikdienas tīrīšanas un uzkopšanas darbos tiek izmantoti koncentrēti ķīmiskie tīrīšanas līdzekļi un dozējuma sistēmas.	V	V	V	V	V	V
5.9.	Lai samazinātu ūdens un ķīmisko vielu patēriņu, tīrīšanā tiek izmantots mikrošķiedras audums.	V	V	V	V	V	V
5.10.	Tīrīšana un dezinfekcija notiek, neizmantojot ķīmiskos tīrīšanas līdzekļus.	V	V	V	V	V	V
5.11.	Tīrīšanā un mazgāšanā netiek izmantoti sintētiskie aromatizētāji un atsvaidzinātāji.	V	V	V	V	V	V
5.12.	Viesiem ir iespēja atteikties no ikdienas istabu apkopes un tīrīšanas.	V	N	V	N	N	N
Obligātie kritēriji		5	5	5	3	3	3
Vadlīniju kritēriji		7	6	7	6	6	6

5.1.

Viesu numuros ir izvietotas informatīvās zīmes par palagu nomaiņu pēc pieprasījuma.

					
O	O	O	N	N	N
O	Obligātais		N	Neattiecas	

Lai samazinātu vides ietekmes un dabas resursu patēriņu tīrīšanas un mazgāšanas procesos, viesu istabās (pie gultas vai citā pamanāmā vietā) ir izvietotas informatīvās zīmes par palagu maiņu pēc pieprasījuma.

Zīmēs norādītā informācija sniedz viesiem ieskatu uzņēmumā noteiktajās standarta procedūrās attiecībā uz palagu nomaiņu (piemēram, katra trešā diena), un tās ir papildinātas ar informāciju par veicamajām rīcībām, ja viesi vēlas, lai palagu nomaiņa tiktu veikta biežāk vai retāk. Papildu numuros izvietotām zīmēm viesu informēšana var tikt veikta, arī izvietojot informāciju istabu TV monitoros, veicot reģistrēšanos u.c.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek veikta vizuālā pārbaude par palagu maiņas zīmju esamību viesu istabās.

5.2.

Viesu numuros ir izvietotas informatīvās zīmes par dvieļu nomaiņu pēc pieprasījuma.

					
O	O	O	N	N	N
O	Obligātais		N	Neattiecas	

Lai samazinātu uzņēmuma vides ietekmes un dabas resursu patēriņu tīrīšanas un mazgāšanas procesos, viesu numuros (ieteicams vannasistabā) ir izvietotas informatīvās zīmes par dvieļu maiņu pēc pieprasījuma.

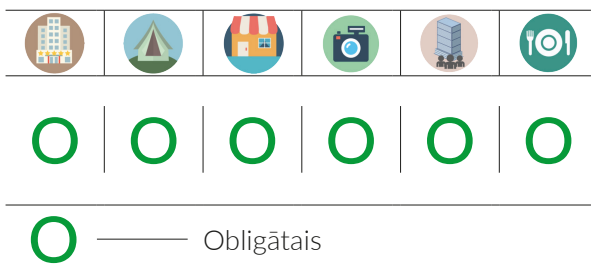
Zīmēs norādītā informācija sniedz viesiem ieskatu uzņēmuma noteiktajās standarta procedūrās attiecībā uz dvieļu nomaiņu (piemēram, katra trešā diena), un tās ir papildinātas ar informāciju par veicamajām rīcībām, ja viesi vēlas, lai dvieļu nomaiņa tiktu veikta biežāk vai retāk. Papildu numuros izvietotām zīmēm viesu informēšana var tikt veikta, arī izvietojot informāciju istabu TV monitoros, veicot reģistrēšanos u.c.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek veikta vizuālā pārbaude par dvieļu maiņas zīmju esamību viesu istabās. Kritērijs nav attiecināms uz vietām, kur dvieļi netiek izvietoti viesu numuros.

5.3.

Vismaz 75% no ikdienā izmantojamiem ķīmiskajiem tīrīšanas līdzekļiem ir ekosertificēti.

Lai samazinātu viesmīlības nozares uzņēmumu darbības negatīvo ietekmi uz apkārtējo vidi, mazgāšanas un tīrīšanas jomā viens no būtiskākajiem veicamajiem pasākumiem ir bīstamo ķīmisko vielu izmantošanas apjoma samazināšana. Viens no efektīvākajiem veidiem tā paveikšanai ir ekosertificētu ķīmisko tīrīšanas līdzekļu izmantošana konvencionālo vietā. Tādēļ jānodrošina ikdienā izmantojamo ekosertificēto tīrīšanas līdzekļu apjoma pieaugums līdz 75% no kopējā tīrīšanas līdzekļu daudzuma.

Šis kritērijs aptver tīrīšanas līdzekļus, kas tiek izmantoti viesu istabu, konferenču telpu, personāla un publisko zonu (izņemot peldbaseinus), kā arī ēdināšanas un tehnisko telpu (izņemot virtuvi un veļas mazgātuvī) uzkopšanā.

Par atzītiem ekosertifikātiem tiek uzskatīti starptautiskā līmenī atzīti ekosertifikāti (*EU-Ecolabel, Nordic Swan, Green Seal, Cradle2Cradle*, u.c.), kā arī nacionālā līmenī atzīti trešās puses apstiprināti ekosertifikāti.

75% apjomu var aprēķināt atbilstoši kopējo izmaksu daudzumam, lietoto līdzekļu daudzumam, kā arī kopējā izmantotā apjoma daudzumam.

Ja viesnīcai nav iespējams sasniegt 75% ekosertificēto ikdienas tīrīšanas un mazgāšanas līdzekļu apjoma īpatsvaru, kā alternatīva iespējama **5.9. kritērija** ieviešana vai arī pamatots un laikā terminēts kritērija atbrīvojuma pieprasījums žūrijai un koordinācijai jeb pārejas posms.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā, kā arī ikgadējās pašpārbaudes formās tiek iesniegts saraksts ar visiem ikdienas lietojuma tīrīšanas līdzekļiem, norādot ekosertificētos līdzekļus un izmantoto metodiku 75% īpatsvara sasniegšanas pamatojumam. Izņēmuma un atbrīvojuma pieprasījuma gadījumā uzņēmums

demonstrē iemeslus, kādēļ noteiktajā periodā nav izdevies sasniegt šāda apjoma ekosertificēto līdzekļu īpatsvaru (piemēram, problēmas ar piegādi vai izplatītāju piedāvājumu attiecīgajā pārskata periodā).

5.4.

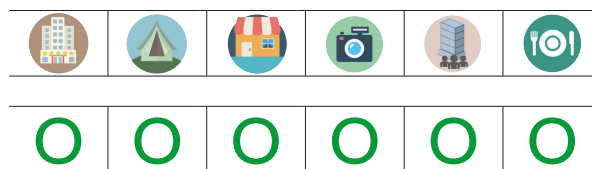
Dezinfekcijas līdzekļi tiek izmantoti tikai nepieciešamības gadījumā un atbilstoši attiecīgajai likumdošanai higiēnas un sabiedrības veselības jomās, stingri ievērojot dozējuma instrukcijas.

Ķīmisko dezinfekcijas līdzekļu izmantošana ir pieļaujama tikai situācijās, kad insekti, sēnes vai vīrusi rada būtiskus veselības vai citus riskus apmeklētājiem un darbiniekiem, un tikai tad, kad nav iespējama to aizstāšana ar drošākām un nekaitīgākām alternatīvām.

Izmantotajiem dezinfekcijas līdzekļiem jābūt apstiprinātiem lietošanai atbilstoši nacionālajai likumdošanai, un to lietošana ir pieļaujama tikai, stingri ievērojot tehniskās drošības un dozējuma instrukcijas. Dezinfekcijas darbus drīkst veikt tikai apmācīts personāls vai ārējais pakalpojumu sniedzējs. Dezinfekcijas līdzekļiem jānodrošina atbilstoša uzglabāšana saskaņā ar **kritērija 6.6.** prasībām.

Ja nacionālā likumdošana vai atbildīgo institūciju prasības ir stingrākas vai pretunā ar šī kritērija prasībām, uzņēmums ņem vērā nacionālās prasības un ir atbrīvots no kritērija ieviešanas.

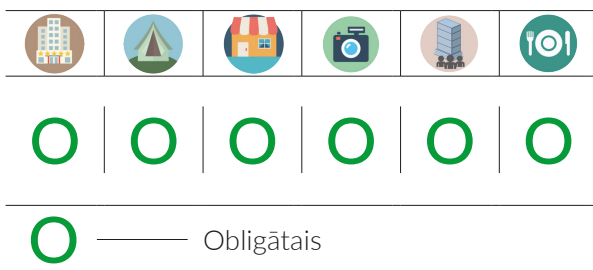
Klātienes pārbaūžu un auditu laikā ir jā sagatavo izmantoto dezinfekcijas līdzekļu tehniskās dokumentācijas pieejamība, kā arī jāsniedz informācija par standarta procedūrām dezinfekcijas līdzekļu lietošanai.

○ — Obligātais

5.5.

Papīra dvieļi, salvetes un tualetes papīrs ir ekosertificēti vai izgatavoti no nebalināta papīra.

Starptautiskā vai nacionālā līmenī atzīti ekosertifikāti attiecīgajā produktu grupā (papīra dvieļi, salvetes un tualetes papīrs) apliecina, ka ražošanas procesā ir pēc iespējas samazināts resursu patēriņš un negatīvā ietekme uz apkārtējo vidi. Šajās papīra izstrādājumu produktu grupās kā atpazīstamākie un uzticamākie starptautiskā līmenī jāmin sekojoši ekosertifikāti – ES Ekosertifikāts, Ziemeļu gulbis, Zilais eņģelis, FSC un PEFC.

Kā alternatīva vai arī papildu rīcība uzskatāma pārliecināšanās, ka izmantotie šīs grupas produkti nav ražoti no balināta papīra, jo celulozes šķiedru balināšana ar hloru nozīmē būtisku papildu piesārņojumu un energoresursu izmantošanu ražošanas procesā.

Latvijai kā ES dalībvalstij šis kritērijs ir obligāts. Klātienes pārbaūžu un auditu laikā, veicot vizuālo inspekciju, tiek pārbaudīti attiecīgo produktu iepakojuma marķējumi un to atbilstība Zaļās Atslēgas programmas izvirzītajām prasībām.

5.6.

Tiek izmantoti tikai ekosertificēti trauku mazgājamie līdzekļi.

Trauku mazgājamo līdzekļu izmantošanā stingri jāievēro rekomendētais dozējums, mazinot vides ietekmes, un izmantotie trauku mazgājamie līdzekļi ir saņēmuši starptautiski vai nacionāli atzītu ekosertifikātu.

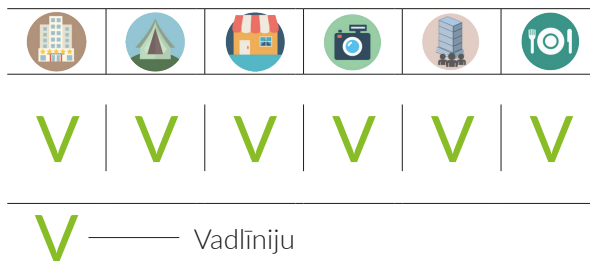
Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā, veicot vizuālo inspekciju, tiek pārbaudīts attiecīgo produktu iepakojums, konstatējot to ekosertifikāta veidu.

5.7.

Tiek izmantoti tikai ekosertificēti veļas mazgājamie līdzekļi.

Veļas mazgājamo līdzekļu izmantošanā stingri jāievēro rekomendētais dozējums, mazinot vides ietekmes, un izmantotie veļas mazgājamie līdzekļi ir saņēmuši starptautiski vai nacionāli atzītu ekosertifikātu.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā, veicot vizuālo inspekciju, tiek pārbaudīts attiecīgo produktu iepakojums, konstatējot to ekosertifikāta veidu.

5.8.

Ikdienas tīrīšanas un uzkopšanas darbos tiek izmantoti koncentrēti ķīmiskie tīrīšanas līdzekļi un dozējuma sistēmas.

Lai samazinātu vides ietekmes plastmasas iepakojuma patēriņu un materiālu transportēšanā, ir ieteicama koncentrēto ikdienas lietojuma ķīmisko tīrīšanas līdzekļu izmantošana. Šādā gadījumā ir būtiski nodrošināt automatizētu un drošu dozējuma sistēmu lietošanu, lai novērstu neatbilstošu koncentrēto līdzekļu lietošanu vai noplūdes.

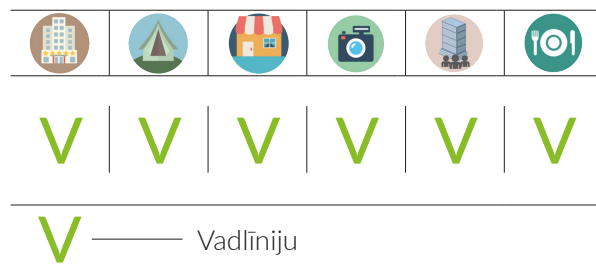
Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek nodrošināta dokumentācijas pieejamība par izmantotajiem tīrīšanas līdzekļiem, kā arī notiek vizuālā pārbaude par dozācijas sistēmām. Pašpārbaudes anketā, atzīmējot izmantotos tīrīšanas līdzekļus, tiek ievietota papildu informācija par to, ka tiek izmantoti koncentrētie līdzekļi.

					
V	V	V	V	V	V
V — Vadlīniju					

5.9.

Lai samazinātu ūdens un ķīmisko vielu patēriņu, tīrīšanā tiek izmantots mikrošķiedras audums.

Mikrošķiedras auduma lietošana telpu uzkopšanas darbiem samazina vides ietekmes, kā arī izmaksas, jo, lietojot mikrošķiedras audumu, nepieciešams mazāks papīra, ūdens un tīrāmo līdzekļu apjoms. Tiek rekomendēts izmantot dabīgo mikrošķiedras audumu, jo sintētiskais audums var izraisīt mikroplastmasas daļiņu un šķiedru nonākšanu apkārtējā vidē.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā var tikt veikta vizuālā pārbaude attiecībā uz mikrošķiedras audumu izmantošanu un to veidu.

5.10.

Tīrīšana un dezinfekcija notiek, neizmantojot ķīmiskos tīrīšanas līdzekļus.

					
V	V	V	V	V	V
V — Vadlīniju					

Lai samazinātu vides ietekmes un vides pēdu no ķīmisko produktu izmantošanas, tīrīšanas un dezinfekcijas darbos tiek izmantotas videi draudzīgākas metodes un risinājumi, kā, piemēram, dejonizēts ūdens, tīrīšana ar augstu ūdens spiedienu un citi, situācijās, kur tas ir piemēroti.

Šī kritērija ieviešanā bezķīmijas metodes ir ieviešamas virsmu tīrīšanai un dezinfekcijas darbiem publiskajās telpās, viesu istabās un konferenču telpās. Virtuves un ēdināšanas telpu tīrīšana šajā kritērijā netiek ietverta.

Ja nacionālā likumdošana vai atbildīgo institūciju prasības ir stingrākas vai pretunā ar šī kritērija prasībām, uzņēmums ņem vērā nacionālās prasības un ir atbrīvots no kritērija ieviešanas.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek sniegta informācija par tīrīšanas un dezinfekcijas darbos izmantotajām metodēm un procedūrām.

5.11.

Tīrīšanā un mazgāšanā netiek izmantoti sintētiskie aromatizētāji un atsvaidzinātāji.

Lai samazinātu vides ietekmes, kā arī alergiju risku darbiniekiem un klientiem, tīrīšanas un mazgāšanas darbos netiek izmantoti sintētiskie aromatizētāji un atsvaidzinātāji. Šis kritērijs jāievēro arī, ja uzkopšanas darbus uzņēmumā nodrošina ārpalpojums.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek pārbaudīts izmantoto līdzekļu marķējums, pārliecinoties par to sastāvu, vai, ja tīrīšanas un uzkopšanas darbus veic apakšuzņēmējs, tiek uzrādīts tā apliecinājums par kritērija prasību ievērošanu.

					
V	V	V	V	V	V
V	Vadlīniju				

5.12.

Viesiem ir iespēja atteikties no ikdienas istabu apkopes un tīrīšanas.

					
V	N	V	N	N	N
V	Vadlīniju		N	Neattiecas	

Viesiem piedāvājot iespēju atteikties no standarta ikdienas istabu tīrīšanas un uzkopšanas darbiem, tiek samazinātas vides ietekmes, ietaupot ūdens un energoresursus, kā arī mazāk izmantojot ķīmiskos tīrīšanas līdzekļus.

Šādas iespējas piedāvāšana var notikt, viesim veicot reģistrāciju, kā arī novietojot informatīvās zīmes istabā vai, piemēram, pie durvīm. Lai viesus mudinātu izmantot šo iespēju, to var sasaistīt ar motivācijas sistēmu – piemēram, restorānā vai bārā izmantojamiem kuponiem kā pateicību par līdzdalību vides un ilgtspējas iniciatīvās.

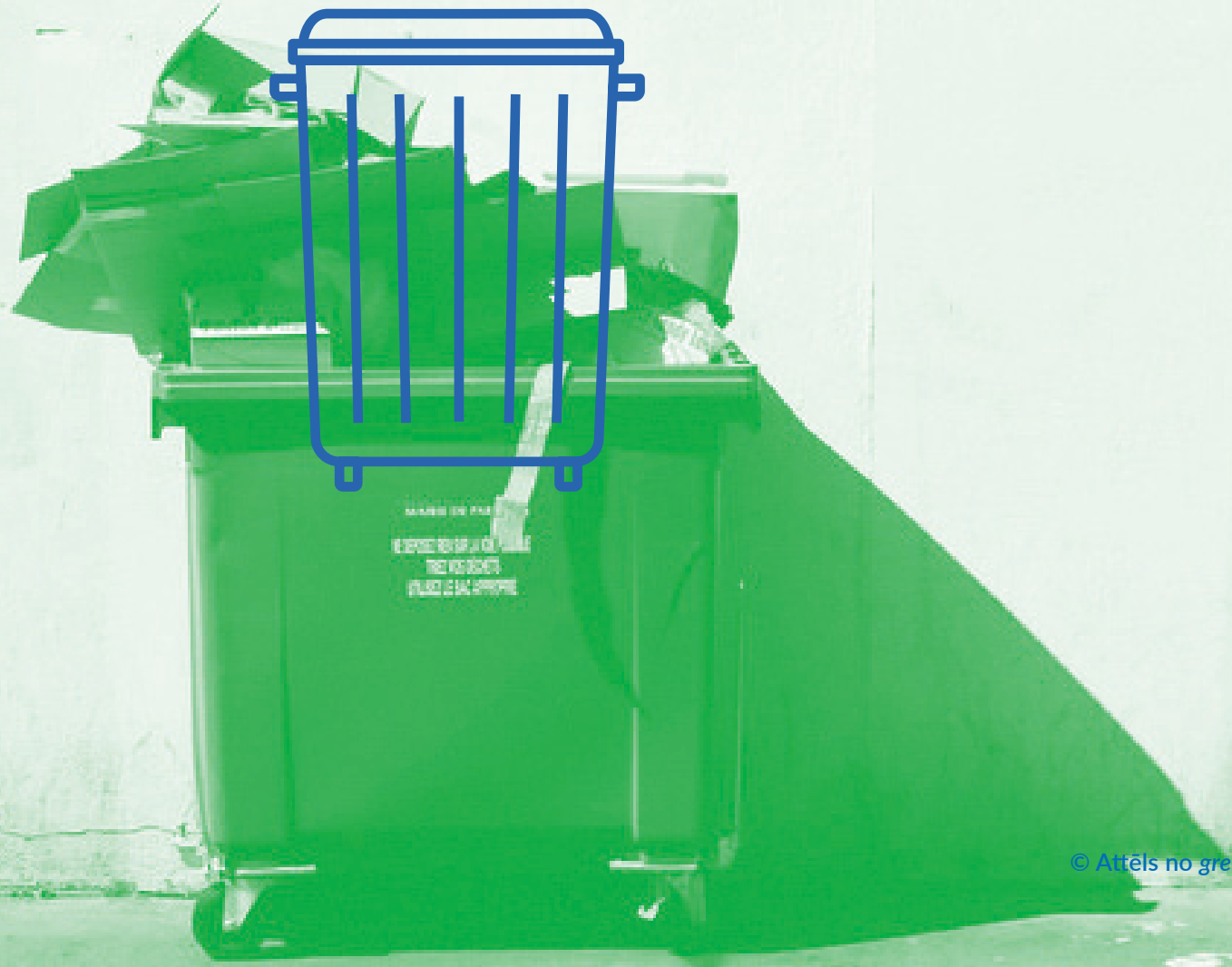
Ja nacionālā līmenī spēkā esošās normas attiecībā uz higiēnas prasībām ir stingrākas un nepieļauj šādus izņēmumus, jāseko nacionālajām normām.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta informācija par šādas iespējas sniegšanu viesiem, demonstrējot attiecīgos informatīvos materiālus.

6.

ATKRITUMI

6.

O — Obligātais

V — Vadlīniju

N — Neattiecas

ATKRITUMI

Kritērija Nr	Kritērijs						
6.1	Ir nodrošināta atkritumu šķirošana atbilstoši nacionālās likumdošanas prasībām, bet ne mazāk kā trīs frakcijās.	O	O	O	O	O	O
6.2.	Šķirotie atkritumi tiek apsaimniekoti un nodoti tālākai apstrādei atsevišķi no sadzīves atkritumiem nacionālā vai reģionālā atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumā.	O	O	O	O	O	O
6.3.	Atkritumu šķirošanas instrukcijas vieglā un uztveramā formā ir pieejamas atbildīgajiem darbiniekiem.	O	O	O	O	O	O
6.4.	Jauniegādātā tehnika neizmanto CFC un HCFC gāzes un atbilst nacionālajai likumdošanai.	O	O	O	O	O	O
6.5.	Netiek izmantoti vienreiz lietojamie trauki, glāzes un galda piederumi.	O	O	O	O	O	O
6.6.	Bīstamās ķīmiskās vielas un atkritumi tiek uzglabāti atbilstošās telpās un konteineros, garantējot to nenonākšanu apkārtējā vidē.	O	O	O	O	O	O
6.7.	Bīstamie atkritumi tiek tālāk apsaimniekoti atbilstošas atļaujas saņēmušā uzņēmumā.	O	O	O	O	O	O
6.8.	Visās labierīcību telpās ir izvietotas atkritumu urnas.	O	O	O	O	O	O
6.9.	Ir ierobežota atsevišķu vienas porcijas iepakojumu izmantošana pārtikas produktiem, nepieļaujot to lietošanu vairāk kā 5 produktiem.	O	O	O	O	O	O
6.10.	Tiek reģistrēts kopējais atkritumu daudzums.	O	O	V	V	O	V

6.

ATKRITUMI

O — Obligātais

V — Vadlīniju

N — Neattiecas

6.11.	Tualetes piederumi (ziepes, šampūns, dušas želeja) tiek piedāvāti dozatoros.	V	V	V	O	O	O
6.12.	Ceļojuma izmēra tualetes piederumu (ziepju, šampūna, dušas želejas) iepakojums atbilst vismaz vienam no norādītajiem parametriem: tas tiek savākts un pārstrādāts; ir ražots no pārstrādātas plastmasas; ir ekosertificēts; ir biodegradabls.	V	V	V	N	N	N
6.13.	Tualetes piederumi un to komplekti ir pieejami tikai pēc pieprasījuma.	V	V	V	N	N	N
6.14.	Vismaz piecu produktu iepakojums ir atkārtoti izmantojams un tiek atgriezts piegādātājam.	V	V	N	V	V	V
6.15.	Uzņēmumam ir spēkā esošs rīcības plāns atkritumu daudzuma samazināšanai un atkritumu rašanās novēršanai.	V	V	V	V	V	V
6.16.	Viesiem, apmeklētājiem un personālam ir iespēja šķirot atkritumus frakcijās, kas tālāk ir nododamas pārstrādei atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumā.	V	V	V	V	V	V
6.17.	Vismaz 75% no izmantotajām ziepēm, šampūna un dušas želejām ir ekosertificēti produkti.	V	V	V	V	V	V
6.18.	Vismaz pieci ikdienas lietojuma produkti nav plastmasas iepakojumā, vai iepakojumam izmantotajā plastmasā ir vismaz 50% pārstrādāta materiāla.	V	V	V	V	V	V
6.19.	Bioloģiskie atkritumi tiek kompostēti vai izmantoti citām vajadzībām.	V	V	V	V	V	V
Obligātie kritēriji		10	10	9	10	11	10
Vadlīniju kritēriji		9	9	9	7	6	7

6.1.

Ir nodrošināta atkritumu šķirošana atbilstoši nacionālās likumdošanas prasībām, bet ne mazāk kā trīs frakcijās.

☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	Obligātais				

Lai popularizētu atkritumu dalītu savākšanu un veicinātu to pārstrādi un resursu atkārtotu izmantošanu, ir nodrošināta atkritumu šķirošana un dalītā savākšana atbilstoši nacionālās vai vietējās likumdošanas un normatīvo aktu prasībām, bet ne mazāk kā 3 frakcijās.

Šķirojamo atkritumu veidi var būt:

- > papīrs;
- > kartons;
- > metāls;
- > alumīnija bundžas;
- > plastmasa;
- > depoītā sistēmā iekļautas pudeles vai iepakojums;
- > bioloģiskie atkritumi;
- > dārza atkritumi;
- > izlietotā cepamā eļļa.

Sadzīves atkritumi netiek uzskatīti par atsevišķu frakciju.

Līdztekus atkritumu šķirošanas aktivitātēm Zaļās Atslēgas programmas uzņēmumi un institūcijas ir iedrošināti īstenot arī papildu pasākumus atkritumu daudzuma un apjoma mazināšanai, piemēram, vienojoties ar piegādātājiem par pārtikas un dzērienu piegādes kastu un konteineru savākšanu un atkārtotu izmantošanu (*skatīt 6.14. kritēriju*).

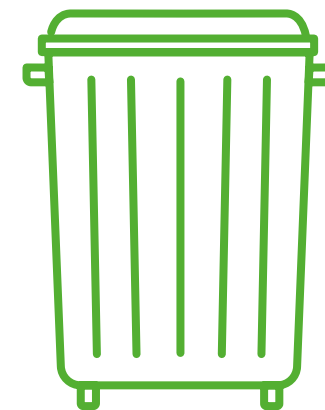

6.1.

Ir nodrošināta atkritumu šķirošana atbilstoši nacionālās likumdošanas prasībām, bet ne mazāk kā 3 frakcijās.

Jāņem vērā, ka kritērija ieviešanas kontekstā ir jānodrošina arī sašķiroto atkritumu droša, nacionālās un vietējās likumdošanas prasībām atbilstoša uzglabāšana. Šķirošanas infrastruktūrai jābūt viegli pieejamai darbiniekiem un, ja iespējams, virtuves zonās šķirošana norisinās to telpās.

Ikgadējās pašvērtējuma anketās tiek sniegta informācija par šķiroto atkritumu frakciju skaitu un attiecīgo atkritumu apsaimniekotāju, savukārt klātienēs pārbaudēs un auditos tiek pārbaudīta šķirošanas infrastruktūras esamība un izmantošana.

6.2.

Šķirotie atkritumi tiek apsaimniekoti un nodoti tālākai apstrādei atsevišķi no sadzīves atkritumiem nacionālā vai reģionālā atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumā.

Ir būtiski nodrošināt sašķirotu atkritumu atbilstošu turpmāko apsaimniekošanu. Tādēļ uzņēmumam ir jānodrošina likumdošanai atbilstošu pakalpojumu izmantošana attiecībā uz turpmāko atkritumu apsaimniekošanu un to šķirošanu frakcijās, kur atkritumu apsaimniekotājs vai vietējā pašvaldība to nodrošina.

Atsevišķu atkritumu veidu tālākā apsaimniekošanā ir iespējams izmantot arī vietējo infrastruktūru, piemēram, nodrošinot bioloģisko un dārza atkritumu kompostēšanu. Atkarībā no situācijas var izmantot arī kartona vai plastmasas iepakojuma un citu šķirojamo atkritumu preses, kas atvieglo šķirotu frakciju uzglabāšanu un sagatavošanu tālākai apsaimniekošanai.

Klātienes pārbaudēs un auditos tiek konstatēta atbilstošu atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu līgumu esamība, neskaidrību vai izmaiņu gadījumā šī informācija tiek pievienota arī ikgadējam pašvērtējuma anketām pielikuma vai skaidrojuma formā. Piesakoties Zaļās Atslēgas sertifikātam pirmo reizi, pieteikuma pielikumā jāiesniedz pamatojošā dokumentācija vismaz trīs atsevišķu šķirojamo atkritumu frakciju savākšanai.

☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	Obligātais				

6.3.

Atkritumu šķirošanas instrukcijas vieglā un uztveramā formā ir pieejamas atbildīgajiem darbiniekiem.

Atkritumu šķirošanas punktā ir izvietotas viegli saprotamas un pārskatāmas informatīvās zīmes un instrukcijas atbildīgajiem darbiniekiem.

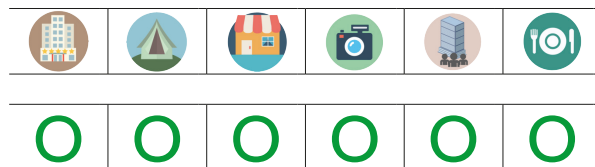
Klātienes pārbaūžu un auditu laikā var notikt kritērija ieviešanas vizuālā pārbaude, kā arī pārbaude par šķirošanas procedūru un instrukciju ievērošanu.

6.4.

Jauniegādātā tehnika neizmanto CFC un HCFC gāzes un atbilst nacionālajai likumdošanai.

Jauniegādātās sūkņu un saldēšanas iekārtas nedrīkst izmantot CFC (freona) un HCFC (hlorfluorogļūdeņraža) gāzu savienojumus, ņemot vērā, ka tās ir atzītas par siltumnīcefektu izraisošām gāzēm un ir viens no faktoriem klimata pārmaiņu veicināšanā, kas ietekmē ozona slāņa noārdīšanos. Informācija par katras atsevišķās iekārtas specifikāciju ir atrodama tās tehniskajā dokumentācijā.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā, ja pēdējā gada laikā ir iegādātas attiecīgās iekārtas, tiek iesniegta to tehniskā dokumentācija, apliecinot kritērija ievērošanu.

○ — Obligātais

6.5.

Netiek izmantoti vienreiz lietojamie trauki, glāzes un galda piederumi.

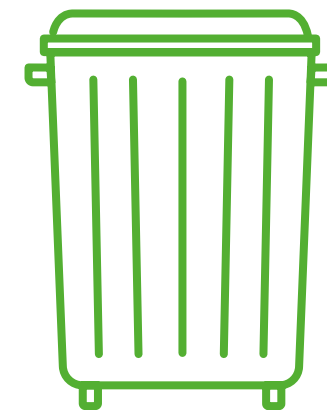
					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	Obligātais				

Lai ierobežotu patērēto dabas resursu daudzumu un mazinātu atkritumu apjomu, Zaļās Atslēgas programmas sertificētajiem uzņēmumiem ir jāatsakās no vienreiz lietojamo trauku un galda piederumu, sevišķi plastmasas, izmantošanas tās darbībā.

Izņēmuma gadījumā tos var lietot vietās un situācijās, kur ir grūti rast alternatīvu – peldbaseinu un SPA zonās, āra banketos, līdzņemamā ēdiena iepakojšanā –, tomēr arī šajās situācijās ir jādod priekšroka videi draudzīgākām alternatīvām (kā vienreiz lietojamie plastmasas un putupolistirola izstrādājumi), piemēram, papīra (bez plastmasas pārklājuma), koka u.c. vienreizlietojamie trauki, glāzes, galda piederumi.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā uzņēmums prezentē tā īstenoto politiku un praktiskās rīcības attiecībā uz vienreiz lietojamo trauku un galda piederumu izmantošanas ierobežojumiem, tāpat arī var tikt veikta vizuālā pārbaude.

6.6.

Bīstamās ķīmiskās vielas un atkritumi tiek uzglabāti atbilstošās telpās un konteineros, garantējot to nenonākšanu apkārtējā vidē.

					
○	○	○	○	○	○
○ — Obligātais					

Bīstamās ķīmiskās vielas (ieskaitot atkritumus) neatkarīgi, vai tās ir cietas vai šķidrās, ir jāuzglabā ar sevišķu uzmanību un piesardzību – zonā ar piemērotiem konteineriem un novēršiem draudiem tām nonākt apkārtējā vidē.

Bīstamo ķīmisko vielu uzglabāšanai ir jānotiek saskaņā ar nacionālās likumdošanas prasībām. Stingri tiek rekomendēta to uzglabāšana slēdzamās telpās atsevišķi no pārējiem – sadzīves un šķirotajiem – atkritumiem. Bīstamo ķīmisko atkritumu atrašanās un uzglabāšanas vietā jābūt nodrošinātai adekvātai ventilācijai, lai izvairītos no drošības un veselības risku radīšanas darbiniekiem, kuri ikdienā strādā ar šīm vielām.

Bīstamo ķīmisko vielu un atkritumu veidi, kas visbiežāk sastopami Zaļās Atslēgas programmas sertifikāciju kategoriju uzņēmumu ikdienā, ir pesticīdi, krāsas, akumulatori, spuldzes, tīrīšanas līdzekļi, peldbaseinu un cita lietojuma dezinfekcijas līdzekļi utt.

Situācijās, kad tirgū eksistē drošākas alternatīvas, ir jāizvērtē atteikšanās no bīstamo ķīmisko vielu lietošanas un iespējas aizstāt tās ar drošākām alternatīvām.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā notiek vizuālā situācijas konstatēšana, izvērtējot uzglabāšanas vietas un apstākļu atbilstību Zaļās Atslēgas programmas izvirzītajām prasībām.

6.7.

Bīstamie atkritumi tiek tālāk apsaimniekoti atbilstošas atļaujas saņēmumā uzņēmumā.

Pēc tam, kad ir nodrošināta atbilstoša bīstamo ķīmisko atkritumu uzglabāšana, ir būtiski tos nodot tālākai apsaimniekošanai attiecīgās atļaujas saņēmumam atkritumu vai bīstamo atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumam vai nogādāt bīstamo atkritumu pieņemšanas punktā likumdošanā noteiktajā kārtībā.

Ja pašvaldības vai privātais atkritumu apsaimniekotājs nepiedāvā bīstamo atkritumu savākšanu un tie ir jānogādā uz pieņemšanas vietām pašiem, izmaksu samazināšanas nolūkos ir ieteicams sadarboties ar citiem vietējiem uzņēmumiem, kas arī saskaras ar līdzīgu situāciju.

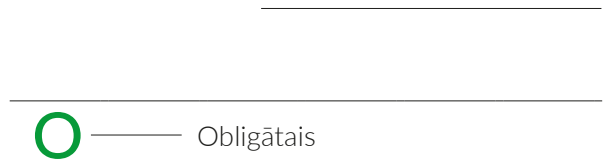
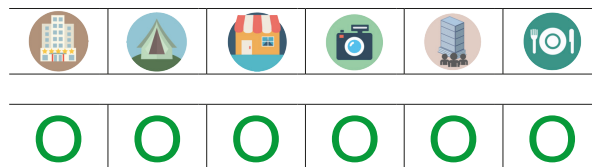
Klātienes pārbažu un auditu laikā uzņēmums iepazīstina ar veidu un procedūram, kā tiek nodrošināta bīstamo atkritumu tālāka apsaimniekošana, tai skaitā sniedzot informāciju par pakalpojuma sniedzēju.

6.8.

Visās labierīcību telpās ir izvietotas atkritumu urnas.

Lai izlietotās higiēnas preces nenonāktu kanalizācijas sistēmā, katrā labierīcību telpā jābūt novietotai atkritumu urnai. Ja, neskatoties uz to, nākas sastapties ar pārkāpumiem un problēmsituācijām, apsverama ir papildu informatīvo un/vai skaidrojošo zīmju izvietošana pie urnām labierīcībās.

Klātienes pārbažu un auditu laikā notiek vizuālā pārbaude par urnu un informācijas zīmju novietojumu labierīcību telpās.

6.9.

Ir ierobežota atsevišķu vienas porcijas iepakojumu izmantošana pārtikas produktiem, nepieļaujot to lietošanu vairāk kā 5 produktiem.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	Obligātais				

Lai samazinātu vides ietekmes un radīto atkritumu apjomu, kā arī izmaksas, jāierobežo atsevišķi iepakotu vienas porcijas produktu izmantošana ēdināšanas pakalpojumu sniegšanā viesiem un personālam.

Šis kritērijs attiecas uz atsevišķi iepakotu pienu, krējumu, cukuru, sviestu, medu, džemu, jogurtu, sieriem, garšvielām utt. Tiek stingri rekomendēts programmas aktivitāšu ietvaros pilnībā atteikties no šādu iepakojumu izmantošanas, bet kā minimālā kopējā kritērija izvirzītā prasība ir šādu iepakojuma veidu izmantošana ne vairāk kā 5 veidu produktiem.

Attiecībā uz produktiem, kuri tomēr tiek iepakoti atsevišķos vienas porcijas iepakojumos, jāizvērtē iepakojuma materiāla veids un tā pārstrādes iespējas.

Lai gan šis kritērijs attiecas uz ēdināšanas zonām, rekomendējama ir šādu pašu prasību ievērošana arī attiecībā uz viesu istabās un publiskajās telpās vai pasākumos izvietotajiem produktiem.

Ja nacionālajā līmenī ir noteiktas stingrākas prasības vai atteikšanās no atsevišķiem vienas porcijas iepakojumiem netiek atļauta, jāņem vērā nacionālā līmeņa prasības.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta informācija par lietošanā esošo atsevišķa vienas porcijas iepakojuma produktu daudzumu.

6.10.

Tiek registrēts kopējais atkritumu daudzums.

					
O	O	V	V	O	V
O — Obligātais		V — Vadlīniju			

Lai darbs ar atkritumu jautājumiem būtu sekmīgs un rezultatīvs, kā arī varētu rast efektīvākos risinājumus atkritumu daudzuma samazināšanā, izšķiroša nozīme ir precīzai informācija par to, cik un kāda veida atkritumi uzņēmuma darbā tiek radīti. Pēc šo datu apkopošanas atsevišķa reģistra veidā vai finansiālo datu analīzes var lemt par turpmākajiem soļiem problēmu novēršanā un vides ietekmju mazināšanā.

Reģistra ieviešana uzsākama, ik mēnesi apkopojot informāciju par to, cik dažāda veida atkritumu ir radīts, šos datus pēc iespējas pārvēršot un izsakot atkritumu daudzumā uz sertifikācijas kategorijai atbilstošo vienību (viesu nakti, viesi, apmeklētāju vai pasākumu skaitu u.tml).

Radīto atkritumu reģistrācija atsevišķās frakcijās var palīdzēt turpmāko soļu formulēšanai un mērķu izvirzīšanai dalītās atkritumu vākšanas, pārstrādes, atkārtotas izmantošanas un rašanās novēršanas veicināšanā.

Klātienes pārbažu un auditu laikā, kā arī ikgadējās pašpārbaudes procedūras ietvaros tiek prezentēts datu kopsavilkums, kā arī tajā balstītās plānotās vai ieviešanas stadijā esošās rīcības konstatēto problēmu risināšanai.

6.11.

Tualetes piederumi (ziepes, šampūns, dušas želeja) tiek piedāvāti dozatoros.

					
V	V	V	O	O	O
O — Obligātais			V — Vadlīniju		

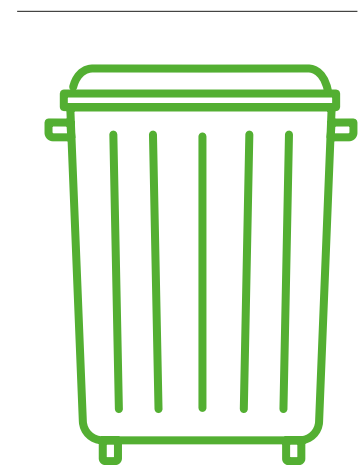
Lai samazinātu uzņēmuma vides ietekmes un radīto atkritumu apjomu, vienreizējā iepakojuma tualetes piederumu vietā izvietotie tualetes piederumi, kā ziepes, šampūns un dušas želeja, tiek piedāvāti dozatoru sistēmās, nevis vienreizējos iepakojumos.

Šī kritērija prasības atkarībā no sertifikācijas kategorijas attiecas uz viesu numuriem, labierīcībām publiskajās zonās, kā arī labierīcībām un dušām personāla zonās.

Ieviešot šo kritēriju, ir būtiski nodrošināt regulāru dozatoru tīrīšanu un apkopi.

Ja nacionālā līmenī ir noteiktas stingrākas prasības, jāņem vērā nacionālā līmeņa prasības, un uzņēmums tiek atbrīvots no šī kritērija ieviešanas.

Klātienēs pārbaudēs un kontroles vizītēs notiek vizuālā konstatācija par izvietotajiem dozatoriem.

6.12.

Ceļojuma izmēra tualetes piederumu (ziepju, šampūna, dušas želejas) iepakojums atbilst vismaz vienam no norādītajiem parametriem:

- *tas tiek savākts un pārstrādāts;*
- *ir ražots no pārstrādātas plastmasas;*
- *ir ekosertificēts;*
- *ir biodegradabls.*

Lai samazinātu uzņēmuma vides ietekmes un radīto atkritumu apjomu, piedāvājot viesiem izmantošanai atsevišķa iepakojuma ceļojuma izmēra tualetes piederumus vai to komplektus, ir jāņem vērā, vai to iepakojums ir ražots no pārstrādājama materiāla (un pēc izmantošanas uz vietas tiek nodrošināta iepakojuma savākšana un nodošana pārstrādei) vai jau pārstrādāta materiāla. Tāpat šim kritērijam atbilst arī ekosertificētu (piemēram, FSC sertifikāts papīra iepakojumam) vai biodegradablu iepakojumu izmantošana.

Pārpalikušās un neizmantotās higiēnas preces pēc iespējas un saskaņā ar katrā valstī spēkā esošo likumdošanu ir izmantojamas vai nu personāla vajadzībām, vai nododamas labdarībai.

Ja izmantoto tualetes piederumu un to komplektu iepakojuma materiāls ir pārstrādājams, šis materiāls un izmantotā iepakojuma vienības jāatdala no sadzīves atkritumiem, atbilstoši garantējot arī tālāku apsaimniekošanu, kas nodrošina pārstrādi. Šī kritērija ieviešanā ieteicams viesus un apmeklētājus informēt un iedrošināt līdzdarboties vides iniciatīvās, piemēram, aicinot tukšās tualetes piederumu tūbiņas vai pudeles novietot atsevišķi, neizmetot sadzīves atkritumos.

Klātienes pārbaudēs un kontroles vizītēs tiek sniegta informācija par izmantotajiem produktiem un to apsaimniekošanas procedūru pēc izmantošanas.

V	V	V	N	N	N

V — Vadlīniju   N — Neattiecas

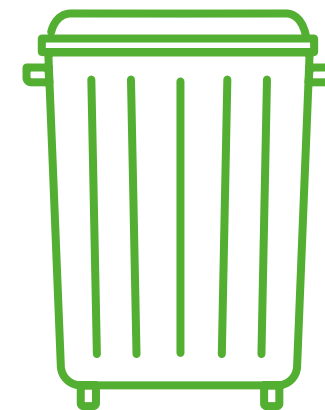
6.13.

Tualetes piederumi un to komplekti ir pieejami tikai pēc pieprasījuma.

Lai samazinātu uzņēmuma vides ietekmes un radīto atkritumu apjomu, tualetes piederumi un to komplekti, kā arī citi vienreizējās lietošanas piederumi (ziepes, šampūns, dušas želeja, istabas čības, kurpju tīrāmais, dušas cepures, ķemmes, nagu vīles u.c.) visiem un apmeklētājiem tiek izsniegti tikai pēc pieprasījuma nepieciešamības gadījumā.

Klātienēs pārbaudēs tiek veikta vizuālā konstatācija, un uzņēmums sniedz informāciju par attiecīgo produktu izsniegšanas kārtību.

					
V	V	V	N	N	N
V — Vadlīniju			N — Neattiecas		

6.14.

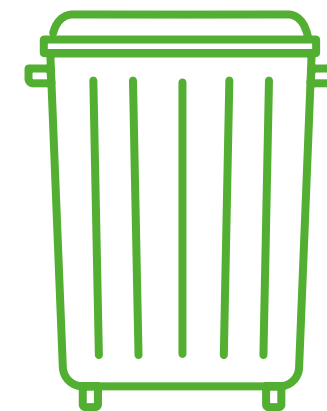
Vismaz piecu produktu iepakojums ir atkārtoti izmantojams un tiek atgriezts piegādātājam.

Radīto atkritumu daudzums var tikt efektīvi samazināts, vienojoties ar dažādu preču un produktu piegādātājiem par atkārtoti izmantojama iepakojuma lietošanu (plastmasas, polistirola kastes u.c.), kas pēc tam tiek nogādāts atpakaļ piegādātājam atkārtotai aprītei un izmantošanai.

Šī kritērija ieviešanai jānodrošina, lai vismaz piecu dažādu produktu veidu iepakojuma materiālu būtu iespējams atgriezt atpakaļ un izmantot atkārtoti. Arī gadījumā, ja kopumā netiek saņemti pieci šāda iepakojuma veidi, bet visi izmantotie atbilst šī kritērija prasībām, kritērijs ir uzskatītāms par ieviestu.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek nodrošināta atbilstošās informācijas – līgumu ar piegādātājiem u.tml. – par iepakojuma materiālu atkārtotu izmantošanu pieejamība.

V	V	N	V	V	V
V — Vadlīniju		N — Neattiecas			

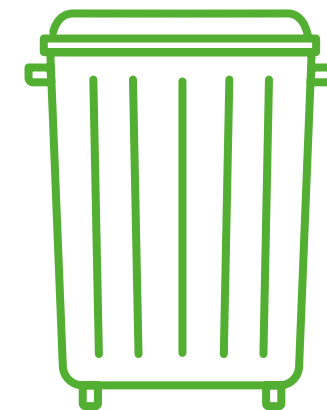
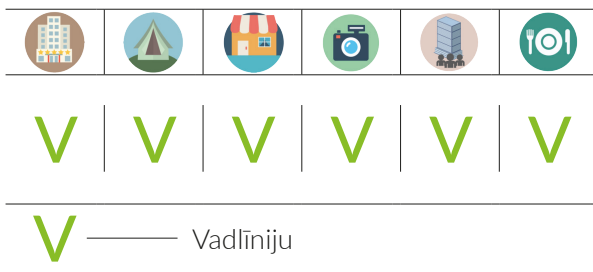

6.15.

Uzņēmumam ir spēkā esošs rīcības plāns atkritumu daudzuma samazināšanai un atkritumu rašanās novēršanai.

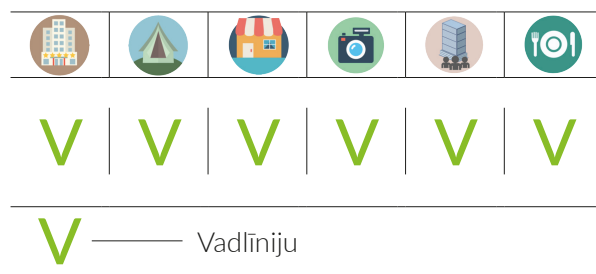
Tā kā Zaļās Atslēgas programmas ietvaros atkritumu daudzuma dati jau tiek apkopoti, nākamais solis atkritumu daudzuma efektīvā samazināšanā ir datos balstītu prioritāro rīcību noteikšana, izveidojot rīcības plānu atkritumu daudzuma samazināšanai, pārstrādes apjomu palielināšanai, kā arī atkārtotas izmantošanas iniciatīvu ieviešanai.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek prezentēti plānā iekļautie pasākumi un to īstenošanas gaita pārskata periodā, kā arī izvirzītie uzdevumi nākamajam periodam. Pašpārbaudes ikgadējo procedūru laikā plāns tiek pievienots anketai kopā ar vispārējo vides rīcības plānu nākamajam periodam.

6.16.

Viesiem, apmeklētājiem un personālam ir iespēja šķirot atkritumus frakcijās, kas tālāk ir nododamas pārstrādei atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumā.

Lai paaugstinātu viesu, apmeklētāju un darbinieku izpratni par atkritumu šķirošanu, kā arī sniegtu iespēju līdzdarboties vides ietekmju samazināšanā, darbiniekiem uzņēmumā ir nodrošināta iespēja šķirot atkritumus (viesu istabās, personāla un publiskajās zonās).

Dalīto atkritumu konteineri un urnas atkarībā no sertifikācijas kategorijas specifiskas var tikt novietoti viesu istabās, koridorā, foajē, restorāna telpās, sanāksmju telpās, autostāvvietās u.c., kā arī darbinieku ēdnīcā un ģērbtuvēs.

Atkarībā no vietējās atkritumu apsaimniekošanas specifiskas dalīto atkritumu vākšana var norisināties, izvietojot atsevišķus konteinerus un urnas gan katrai atbilstošajai atkritumu frakcijai un materiālam, gan arī vienam vai vairākiem šķirojamo un pārstrādei nododamo atkritumu veidiem. Tāpat arī, ņemot vērā pieejamo telpu un vietas ierobežojumus, atkritumu šķirošanu viesu vidū ir iespējams veicināt ar alternatīvām sistēmām, piemēram, sniedzot norādes par papīra atkritumu atstāšanu uz galda, savukārt metāla un plastmasas iepakojumu istabā nemest vienā konteinerī ar sadzīves atkritumiem, bet novietot blakus.

Viesiem un apmeklētājiem paredzētā informācija par atkritumu šķirošanas iespējām ir izvietojama kopējā vides informācijā (informācijas materiāli viesu istabās, publiskajās zonās un sanāksmju telpās, informācijas izvietošana monitoros, informācijas centrā u.tml.).

Jāņem vērā, ka, uzsākot dalību Zaļās Atslēgas programmā, uzņēmums apstiprina savas saistības sniegt klientiem skaidru un saprotamu, kā arī godīgu un situācijai atbilstošu informāciju par tā vides mērķiem un īstenotajām aktivitātēm.

6.17.

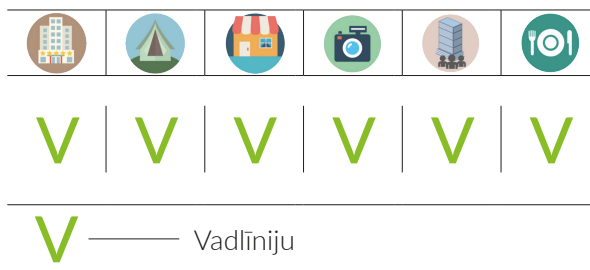
Vismaz 75% no izmantotajām ziepēm, šampūna un dušas želejām ir ekosertificēti produkti.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek veikts vizuālais apsekojums par izvietoto dalīto atkritumu vākšanas infrastruktūru un sniegto informāciju viesiem, apmeklētājiem un darbiniekiem.

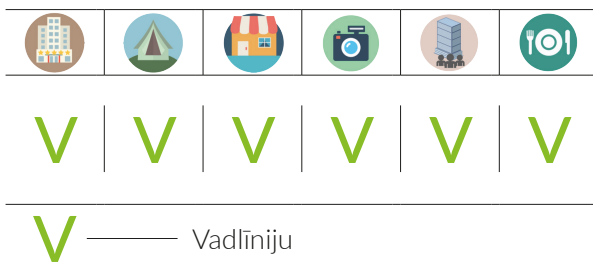
Lai samazinātu uzņēmuma vai institūcijas vides ietekmes un patērēto ķīmisko vielu izmantošanas apjomus, vismaz 75% no izmantotajām ziepēm, šampūna un dušas želejām ir saņēmuši nacionālā vai starptautiskā līmenī atzītu ekosertifikātu. Papildu ekosertifikācijai tiek rekomendēts, lai attiecīgie līdzekļi ir saņēmuši arī atbilstošu sertifikāciju par to, ka nevienā ražošanas cikla posmā nav cietuši dzīvnieki jeb līdzekļi nav testēti uz dzīvniekiem. Šis kritērijs atkarībā no sertifikācijas kategorijas attiecas uz līdzekļiem, kas tiek izmantoti gan viesu numuros, gan personāla un publiskajās zonās.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta informācija par iepirkumu politiku šiem produktiem, un tiek veikta vizuālā pārbaude.

6.18.

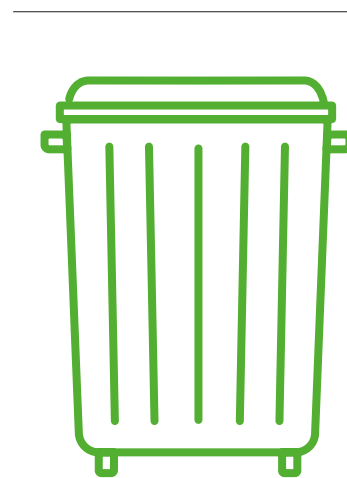
Vismaz pieci ikdienas lietojuma produkti nav plastmasas iepakojumā, vai iepakojumam izmantotajā plastmasā ir vismaz 50% pārstrādāta materiāla.

Samazinot uzņēmuma vides ietekmes un radīto atkritumu daudzumu, produktu iepirkumos kā viena no papildu vērā ņemamām iniciatīvām ir arī izvairīšanās no lieka iepakojuma, tādēļ šī kritērija ietvaros tiek izvērtēti veiktie iepirkumi un iepakojuma veidi, dodot priekšroku precēm un produktiem, kuru iepakojumā nav izmantoti plastmasas materiāli, savukārt, ja tie ir izmantoti, iepakojuma sastāvā ir vismaz 50% pārstrādāta plastmasas materiāla, un tas pēc izmantošanas tiek savākts un nodots turpmākai pārstrādei.

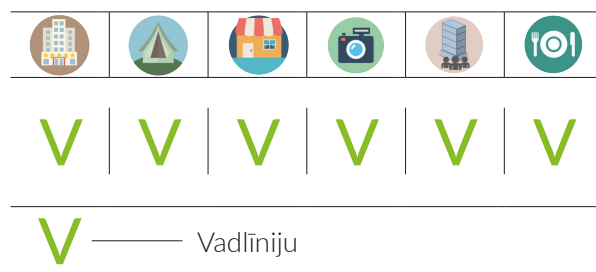
Lai šo kritēriju uzskatītu par ieviestu, vismaz pieciem produktiem (tīrīšanas līdzekļi, pārtikas iepakojums, tualetes piederumi u.tml.), ko uzņēmums iepērk ikdienas lietojumam, ir jābūt plastmasai alternatīvā iepakojumā vai tādā plastmasas iepakojumā, kurā vismaz 50% ir pārstrādātas plastmasas materiāla.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek sagatavota pamatojošā dokumentācija attiecībā uz kritērija ieviešanu.

6.19.

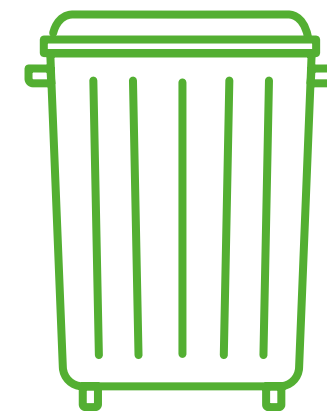
Bioloģiskie atkritumi tiek kompostēti vai izmantoti citām vajadzībām.

Samazinot organisko atkritumu nonākšanu sadzīves atkritumos, tiek sniegts būtisks ieguldījums uzņēmuma vides ietekmju, kā arī atkritumu apsaimniekošanas izmaksu samazināšanā, tādēļ ir būtiski izvērtēt pārtikas un dārza atkritumu kompostēšanas vai lietderīgas izmantošanas (dzīvnieku barībai, biogāzes ražošanai u.c.) iespējas.

Ja bioloģisko atkritumu izmantošana notiek kompostējot, svarīgi ievērot visu spēkā esošo likumdošanu un regulējumu, kā arī higiēnas prasības, neradot neērtības un apdraudējumu viesiem un apmeklētājiem, kā arī iedzīvotājiem uzņēmuma tuvumā.

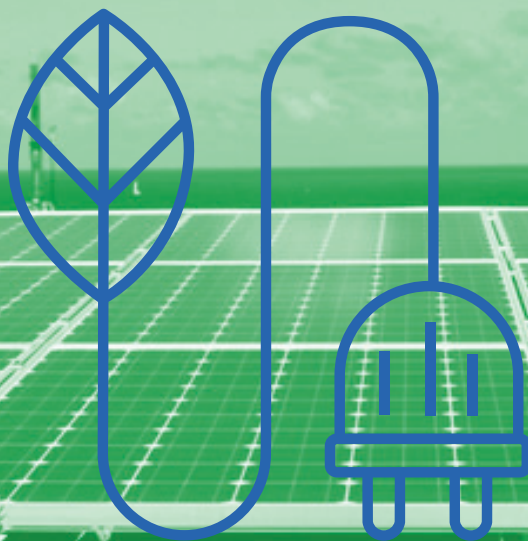
Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek veikta vizuālā konstatācija par izvēlēto risinājumu. Situācijā, ja pārtikas un dārza atkritumi tiek nodoti tālākai izmantošanai, tiek nodrošināta informācijas pieejamība par izvēlētajiem risinājumiem.

7.

ENERGIJA

7.

ENERĢĪJA

O — Obligātais

V — Vadlīniju

N — Neattiecas

Kritērija Nr	Kritērijs						
7.1.	Ne retāk kā reizi mēnesī tiek fiksēts un reģistrēts kopējais energopatēriņš.	O	O	O	O	O	O
7.2.	Apsildes, kondicionēšanas un ventilācijas kontroles sistēmas tiek uzstādītas sezonai un noslodzei atbilstošā režīmā.	O	O	O	O	O	O
7.3.	Vismaz 75% no spuldzēm ir energoefektīvas, un vismaz 50% no visām spuldzēm ir LED.	O	O	O	O	O	O
7.4.	Tauku filtru tīrīšana tiek veikta ne retāk kā reizi gadā.	O	O	O	O	O	O
7.5.	Ventilācijas sistēmu siltummaiņas virsmas tiek tīrītas vismaz reizi gadā.	O	O	O	O	O	O
7.6.	Ledusskapji, aukstumskapji, siltumskapji un krāsnis ir aprīkoti ar atbilstošu izolāciju.	O	O	O	O	O	O
7.7.	Ir nodrošināta regulāra saldējamo iekārtu atkausēšana un apkope.	O	O	N	O	O	O
7.8.	Jauniegādāto minibāru elektroenerģijas patēriņš nepārsniedz 1 kWh/diennaktī.	O	N	N	N	N	N
7.9.	Ir noteikta kārtība un skaidras personāla instrukcijas par elektroierīču darbības kontroli neizmantojamajās telpās.	O	O	N	N	O	O
7.10.	Ir noteikta standarta kondicionēšanas un apsildes temperatūra.	O	O	O	O	O	N

7.

ENERĢĪJA

O — Obligātais

V — Vadlīniju

N — Neattiecas

7.11.	Viesu numuros izvietotās jauniegādātās elektroierīces ir energoefektīvas.	O	O	O	N	N	N
7.12.	Āra apgaismojuma izmantošana ir samazināta un/vai tas ir aprīkots ar izslēgšanās sensoriem.	O	O	O	O	O	O
7.13.	Vismaz 50% no patērētās elektroenerģijas ir ekosertificēta vai tiek iegūta no atjaunīgiem energoresursiem.	V	V	V	V	V	V
7.14.	100% patērētās elektroenerģijas ir ekosertificēta vai tiek iegūta no atjaunīgiem energoresursiem.	V	V	V	V	V	V
7.15.	Siltumenerģijas nodrošināšanai un kondicionēšanai netiek izmantota enerģija no fosilajiem energoresursiem.	V	V	V	V	V	V
7.16.	Vismaz 75% viesu numuru nav izvietoti minibāri.	V	N	N	N	N	N
7.17.	Vismaz 75% logu energoefektivitātes līmenis ir augstāks par nacionālā/lokālā līmenī noteikto obligāto minimālo standartu.	V	V	V	V	V	V
7.18.	Jauniegādātās elektroierīces ir energoefektīvas.	V	V	V	V	V	V
7.19.	Ne retāk kā reizi piecos gados tiek veikts energoaudīts.	V	V	V	V	V	V
7.20.	Uzņēmumam ir nacionāla vai starptautiska līmeņa atzīts ilgtspējīgas būvniecības novērtējuma sertifikāts.	V	V	N	V	V	N
7.21.	Darbojas automātiskā vai karšu sistēma, nodrošinot elektroierīču un apgaismes ķermeņu izslēgšanos neizmantotās telpās.	V	N	N	N	V	N
7.22.	Publiskajās un personāla zonās ir izvietoti kustību sensori apgaismojuma ieslēgšanai, aptverot vismaz 75% no kopējiem apgaismojuma elementiem.	V	V	V	V	V	V

7.

ENERĢĪJA

O — Obligātais

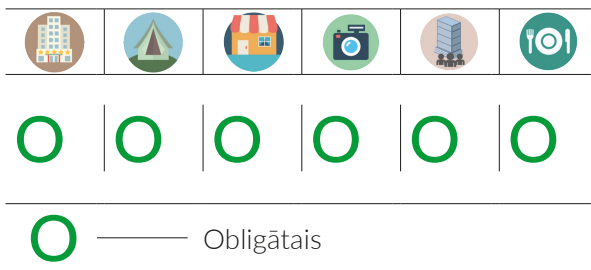
V — Vadlīniju

N — Neattiecas

7.23.	Enerģopatēriņa pārraudzībai būtiskās vietās ir uzstādīti atsevišķi elektroenerģijas un gāzes skaitītāji.	V	V	N	V	V	V
7.24.	Vismaz 75% viesu istabu un/vai publisko telpu (t.sk., konferenču telpu) kondicionēšanas un apsildes iekārtas, atverot logus vai durvis, automātiski izslēdzas.	V	V	N	V	V	V
7.25.	Ir uzstādītas rekuperācijas iekārtas.	V	V	N	V	V	V
7.26.	Uzņēmuma teritorijā vai tiešā tā tuvumā ir nodrošināta elektroauto uzlādes iespēja.	V	V	V	V	V	V
7.27.	Virtuves zonā izvietotie tvaika nosūcēji ir aprīkoti ar infrasarkanajiem darbības sensoriem.	V	V	V	V	N	V
7.28.	Netiek izmantotas ārtelpu apsildes vai kondicionēšanas sistēmas un iekārtas, vai tiek izmantoti tikai videi draudzīgi risinājumi.	V	V	V	V	V	V
7.29.	Ja uzņēmums nav pievienots kopējam elektrotīklam, elektrība tiek ražota, izmantojot energoefektīvus generatorus.	V	V	V	V	N	V
Obligātie kritēriji		12	11	9	9	10	9
Vadlīniju kritēriji		17	15	11	15	14	14

7.1.

Ne retāk kā reizi mēnesī tiek fiksēts un reģistrēts kopējais energopatēriņš.

Centieniem mazināt energoresursu patēriņu ir pozitīvs rezultāts ne tikai attiecībā uz negatīvo vides ietekmju mazināšanu, bet arī finanšu resursu ietaupīšanu. Tādēļ Zaļās Atslēgas programmas ieviešanas gaitā ir skrupulozi jāseko līdzi energoresursu patēriņam uzņēmumā, reģistrējot patēriņa datus ne retāk kā reizi mēnesī un aprēķinot energoresursu patēriņu uz vienu vienību atkarībā no sertifikācijas kategorijas (viesu nakts, viesu istaba, apmeklētāju skaits, pasākumu skaits u.tml). Ja iespējams, noderīga ir arī papildu analīze par energoresursu izlietojuma veidiem un avotiem.

Jo biežāk tiek veikta patēriņa datu reģistrācija un analīze, jo labākas kvalitātes informāciju par sava energoresursu patēriņa dinamiku, tendencēm un iespējām to samazināt izdosies iegūt. Konstatējot kādas būtiskas izmaiņas, īpaši pieaugumu, energoresursu patēriņā, jābūt rīcības plānam, kā noskaidrot to cēloni un labot situāciju.

Ikgadējām pašvērtējuma anketām tiek pievienots pagājušā gada reģistra kop-savilkums. Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek pārrunāti secinājumi no datu analīzes, kā arī rīcības situācijās, kad ticis konstatēts energopatēriņa pieaugums.

7.2.

Apsildes, kondicionēšanas un ventilācijas kontroles sistēmas tiek uzstādītas sezonai un noslodzei atbilstošā režīmā.

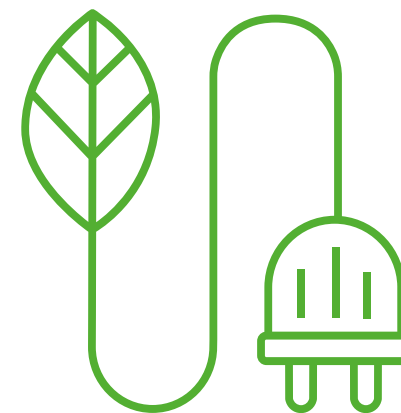
					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

Ar mērķi samazināt vides ietekmes, kā arī nevajadzīgu energoresursu patēriņu, vienlaikus ietaupot arī finanšu resursus, ir jānodrošina iekšējā kontroles sistēma attiecībā uz sildierīču un kondicionieru darbības režīmu. Tā var būt automatizēta vai ar datoru vadāma ēkas pārvaldes sistēma, kas kontrolē siltuma režīmu ēkas daļās, tāpat tā var būt manuāli veicama procedūra, kas aprakstīta darbinieku instrukcijās.

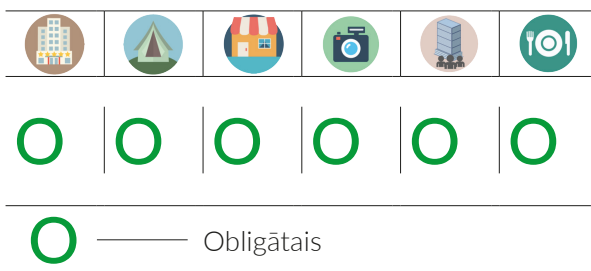
Kontroles sistēmā jāņem vērā temperatūras režīmu maiņas nepieciešamība atkarībā no sezonālītātes un atsevišķu ēkas daļu un zonu (atkarībā no sertifikācijas kategorijas – viesu numuru, konferenču telpu, restorāna zonu, publisko telpu u.c.) izmantošanas režīma.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek izskaidrota pārvaldības sistēma, kas nodrošina apsildes un kondicionēšanas iekārtu darbības kontroli.

7.3.

Vismaz 75% no spuldzēm ir energoefektīvas, un vismaz 50% no visām spuldzēm ir LED.

Apgaismojuma elementu (spuldzes, gaismas objekti) radītais elektroenerģijas patēriņš veido būtisku daļu no kopējā elektroenerģijas patēriņa, tādēļ, samazinot negatīvo ietekmi uz vidi, līdztekus ietaupot arī finanšu resursus, jānodrošina centieni energoefektivitātes paaugstināšanai. Kā minimums, vismaz 75% no spuldzēm un apgaismojuma elementiem jābūt energoefektīviem (atbilstošiem pirmajām divām kategorijām ES vai *EnergyStar* sistēmā), kā arī vismaz 50% no spuldzēm ir jābūt LED.

Efektīvākais no pašreiz tirgū piedāvātajiem risinājumiem energoefektivitātes paaugstināšanai apgaismē ir LED spuldzes, bet kritērija izpildes vērtēšanā vērā tiek ņemti arī citi tehnoloģiski energoefektīvi apgaismojuma risinājumi. Ja pārēja uz cita veida energoefektīvu apgaismojumu notikusi pēdējo trīs gadu laikā, pirmreizējā sertifikācijā nav nepieciešams nodrošināt 50% parametra izpildi LED gaismām.

Lai gan energoefektīvās spuldzes vairumā gadījumu sākotnēji ir dārgākas nekā parastās, ilgtermiņā, ņemot vērā to panākto ietaupījumu elektroenerģijas patēriņā un ilgāko dzīves ciklu, tās ir arī ekonomiski izdevīgāks risinājums.

Izņēmuma gadījumos, piesakoties Zaļās Atslēgas sertifikācijai pirmo reizi, pamatojot situāciju un prezentējot skaidru plānu, kā tuvākā gada periodā tiks nodrošināts nepieciešamais energoefektīvo spuldžu īpatsvars, var saņemt sertifikāciju ar samazinātu minimālo kritēriju – demonstrējot, ka ar sertifikācijas saņemšanas brīdi vismaz 50% spuldžu ir energoefektīvas.

Klātienes pārbažu un auditu ietvaros norisinās izlases vizuālā pārbaude, kā arī ir nodrošināta pavadinformācijas pieejamība ar aprēķiniem par atbilstību kritērijiem.

7.4.

Tauku filtru tīrīšana tiek veikta ne retāk kā reizi gadā.

Ventilācijas sistēmas virtuves zonā patērē daudz vairāk enerģijas, ja nenotiek regulāra tauku filtru tīrīšana. Tādēļ jāseko līdzi šim aspektam un jānodrošina procedūras tauku filtru apsekošanai un tīrīšanai ne retāk kā reizi gadā. Augstas noslodzes gadījumā tiek rekomendēts tīrīšanu un inspekcijas veikt biežāk nekā reizi gadā.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek prezentēta noteiktā standarta procedūra tauku filtru tīrīšanai.

7.5.

Ventilācijas sistēmu siltummaiņas virsmas tiek tīrītas vismaz reizi gadā.

Lai nodrošinātu ventilācijas sistēmu optimālu darbību, nepieciešama regulāra siltummaiņas sistēmu virsmu tīrīšana. Lai gan noteiktais minimums ir ne retāk kā reizi gadā, tiek rekomendēts, ņemot vērā iekārtu noslodzi, veikt apkopes un tīrīšanas darbus biežāk, ja nepieciešams, piesaistot ārējo pakalpojumu sniedzēju ar atbilstošu ekspertīzi.

Konstatējot problēmas vai nepieciešamību pēc papildu apkopes, tā ir veicama uzreiz vai ne vēlāk kā 2 mēnešus pēc situācijas konstatējuma.

Klātienes pārbažu un auditu laikā uzņēmums prezentē noteikto standarta procedūru ventilācijas sistēmu siltummaiņas virsmu tīrīšanai, kā arī informē par pēdējās veiktās apkopes datumiem.

 — Obligātais

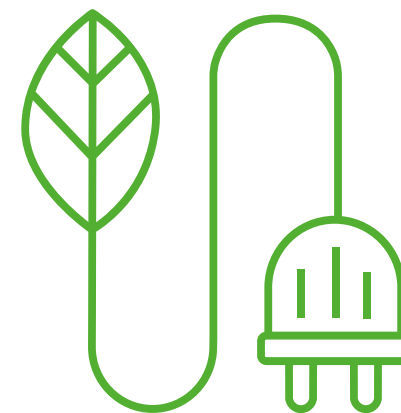
7.6.

Ledusskapji, aukstumskapji, siltumskapji un krāsnis ir aprīkoti ar atbilstošu izolāciju.

Enerģijas patēriņš no ledusskapjiem, saldētavām, krāsnīm, siltumskapjiem un vitrīnām būtiski pieaug, ja nav nodrošināta atbilstoša izolācija. Izolācija var būt arī samērā vienkārši uzstādāma – piemēram, gumijas lentes pie durvīm vai atverēm, tomēr tās mēdz nolietoties, līdz ar to ir svarīgi vismaz reizi gadā veikt iekārtu inspekciju un apkopi, pēc nepieciešamības nomainot vai salabojot nolietoto elementus.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek izzināta standarta procedūra izolācijas elementu pārbaudei un veiktajiem uzlabojumiem vai maiņām pēdējo 12 mēnešu laikā. Izlases kārtā var tikt veikta vizuālā pārbaude.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

7.7.

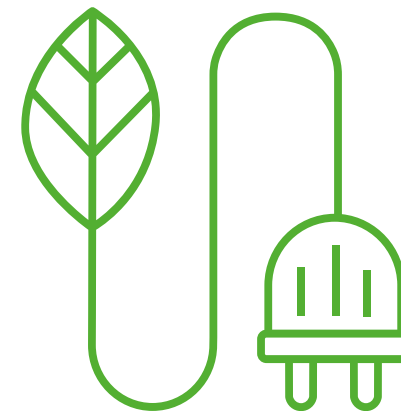
Ir nodrošināta regulāra saldējamo iekārtu atkausēšana un apkope.

Saldējamo iekārtu regulāra atkausēšana un apkope, neļaujot uzkrāties liekam ledum, kas samazina to energoefektivitāti, ir nozīmīga rīcība enerģijas patēriņa un vides ietekmju samazināšanā.

Kā minimums, šāda apkope jānodrošina vismaz reizi gadā, bet atkarībā no noslodzes to ir vēlams veikt biežāk. Ja ierīces ir aprīkotas ar automātisko atkausēšanas funkciju, tas atbilst šī kritērija izpildes prasībām.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta informācija par standarta apkopes procedūrām, var tikt veikta arī izlases veida vizuālā pārbaude.

					
O	O	N	O	O	O
O — Obligātais		N — Neattiecas			

7.8.

Jauniegādāto minibāru elektroenerģijas patēriņš nepārsniedz 1 kWh/diennaktī.

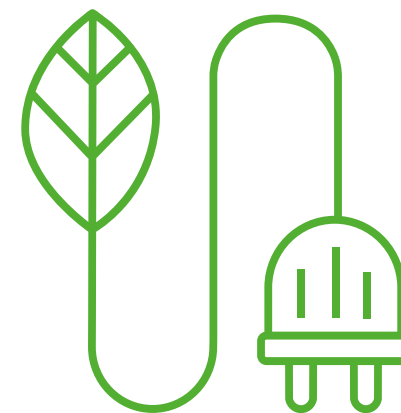
					
O	N	N	N	N	N
O	— Obligātais		N	— Neattiecas	

Viesu numuros izvietotie minibāri sniedz savu ieguldījumu kopējā elektroenerģijas patēriņā, tomēr to lietošanas intensitāte un izmantošana bieži vien ir neliela. Lai samazinātu nelietderīgu elektroenerģijas izmantošanu un paaugstinātu viesnīcas energoefektivitāti, tiek rekomendēts vai nu atteikties no minibāru izvietojuma viesu numuros, publiskajās zonās izvietojot koplietojuma tirdzniecības automātus dzērieniem un uzkodām, vai iekārtojot reģistrācijā vai ēdināšanas zonā attiecīgo preču tirdzniecības stendu.

Ja viesu numuros ir izvietoti minibāri, tad uzmanība jāpievērš to elektroenerģijas patēriņam un jānodrošina, lai jauniegādātie un uzstādītie minibāri nepatērē vairāk elektroenerģijas kā 1 kWh/diennaktī. Šī informācija ir atrodama tirgotāja vai ražotāja sniegtajā produkta aprakstā.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek nodrošināta jauniegādāto un uzstādīto minibāru tehniskās dokumentācijas pieejamība to atbilstības pārbaudei.

7.9.

Ir noteikta kārtība un skaidras personāla instrukcijas par elektroierīču darbības kontroli neizmantotajās telpās.

					
O	O	N	N	O	O
O — Obligātais		N — Neattiecas			

Lai samazinātu nelietderīgu energoresursu patēriņu, vienlaikus arī samazinot uzturēšanas un apsaimniekošanas izmaksas, ir izveidota skaidra kārtība par noslodzei atbilstošu siltuma un elektroenerģijas patēriņa režīmu neizmantotajās telpās (brīvajos viesu numuros, konferenču telpās u.tml. atkarībā no sertifikācijas kategorijas).

Izstrādājot standarta procedūras, atsevišķi jānodala procedūras siltumenerģijas un elektroenerģijas patēriņam un ierīču darbībai telpās, kas netiek izmantotas neilgu laika periodu (1-2 dienas), no kārtības noteikšanas enerģijas patēriņam un temperatūras režīmam laika periodos ar ilgstošu zemu noslodzi.

Īstermiņā iespējas samazināt energopatēriņu neizmantotajās telpās saistās ar temperatūras režīma iestatīšanu uz zemāku temperatūru, atsevišķu elektroierīču atvienošanu no strāvas un dīkstāves režīma izslēgšanu. Atsevišķi jāizvērtē un procedūrās jāapraksta papildu pasākumi ilgstošākam zemas noslodzes periodam.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā uzņēmums iepazīstina ar standarta noteikto kārtību energoefektivitātes pasākumiem gan īstermiņā, gan ilgtermiņā attiecībā uz neizmantotajām telpām un zemas noslodzes periodiem.

7.10.

Ir noteikta standarta kondicionēšanas un apsildes temperatūra.

					
O	O	O	O	O	N
O — Obligātais			N — Neattiecas		

Lai samazinātu nelietderīgu energoresursu patēriņu, vienlaikus arī samazinot uzturēšanas un apsaimniekošanas izmaksas, ir noteikta standarta temperatūra izmantojamās telpās (atkarībā no sertifikācijas kategorijas – viesu numuros, konferenču telpās u.c.) gan attiecībā uz apsildes, gan kondicionēšanas iekārtu darbības režīmiem.

Standarta kondicionēšanas temperatūrai jābūt uzstādītai uz, kā minimums, 22°C, tāpat attiecīgi arī sildīšanas temperatūrai uz 22°C. Tiek rekomendēts šīs standarta temperatūras kondicionēšanas gadījumā vēl paaugstināt un apsildes gadījumā – samazināt.

Standarta temperatūras uzturēšana var tikt regulēta automatizēti, ja centrālā sistēma to nodrošina, vai arī manuāli.

Viesiem joprojām ir iespēja mainīt temperatūras režīmus manuāli vai, sazinoties ar reģistrāciju, ja tāda nepieciešamība rodas.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta informācija par noteikto kārtību un minimālajām/maksimālajām temperatūrām attiecībā uz telpu apsildi un kondicionēšanu.

7.11.

Viesu numuros izvietotās jauniegādātās elektroierīces ir energoefektīvas.

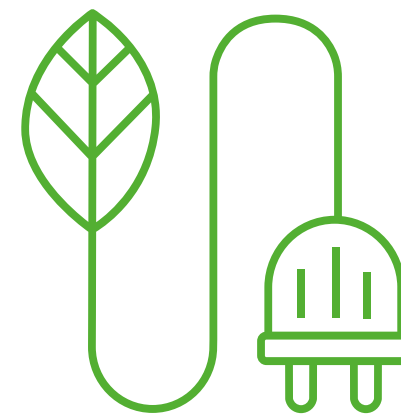
					
O	O	O	N	N	N
O — Obligātais			N — Neattiecas		

Lai samazinātu vides ietekmes, kā arī izmaksas, nodrošinot zemāku elektroenerģijas patēriņa apjomu, sertifikācijas kategorijās, kur uzņēmumi nodarbojas ar viesu izmitināšanu, iepērkot jaunas viesu numuros izvietojamās elektroierīces, jāpievērš uzmanība to energoefektivitātes rādītājiem. Šis kritērijs attiecas uz ierīcēm, kuru kategorijās ir pieejama energoefektivitātes novērtējuma sistēma vai ekosertifikāti.

Lai garantētu ierīces energoefektivitāti, tai jābūt piešķirtam ekosertificētam vai augstas energoefektivitātes klases novērtējumam atbilstoši ES vai *EnergyStar* ranžējumiem.

Ja jauniegādāto elektroierīču kategorijas energoefektivitātes klases novērtējumi vai ekosertifikāti nav pieejami, uzņēmums ir atbrīvots no kritērija ieviešanas. Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek sagatavota un sniegta informācija par pēdējos 12 mēnešos iegādāto viesu numuros izvietoto elektrotehniku.

7.12.

Āra apgaismojuma izmantošana ir samazināta un/vai tas ir aprīkots ar izslēgšanās sensoriem.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

Lai samazinātu nelietderīgu energoresursu patēriņu, vienlaikus arī samazinot uzturēšanas un apsaimniekošanas izmaksas, uzmanība ir jāpievērš arī elektroenerģijas patēriņam ārtelpu apgaismojuma elementiem.

Līdztekus pamatprasībām, kā ārtelpu apgaismojuma izslēgšana dienas laikā, ir papildu iespējas nelietderīga elektroenerģijas patēriņa samazināšanai, piemēram, apgaismojuma intensitātes samazināšana noteiktās nakts stundās vai kustību sensoru uzstādīšana. Dažādas noslodzes un funkcionalitātes zonām var rast dažādus risinājumus.

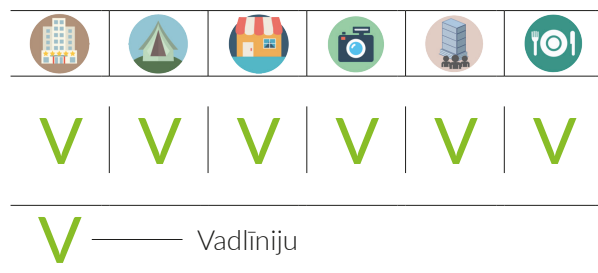
Atsevišķās situācijās, izvērtējot āra apgaismojuma samazināšanu, jāņem vērā arī apgaismojuma režīma ietekme uz apkārtējo ekosistēmu un bioloģisko daudzveidību, kur pārāk intensīvs apgaismojums var traucēt putnu vai dzīvnieku sugām (piemēram, pludmales zonu apgaismošana bruņurupuču nārsta periodos).

Klātienes pārbaužu un auditu laikā tiek sniegta informācija par noteikto kārtību āra apgaismojuma izmantošanas samazināšanai, izlases kārtībā var tikt pārbaudīta kustību sensoru darbība.

7.13.

Vismaz 50% no patērētās elektroenerģijas ir ekosertificēta vai tiek iegūta no atjaunīgiem energoresursiem.

Lai veicinātu videi draudzīgu un ilgtspējīgu enerģijas veidu izmantošanu, patērīnam uzņēmumā tiek dota priekšroka elektroenerģijai, kas ražota no atjaunīgiem resursiem (saules un vēja enerģija, biomasas un biogāze, ģeotermiskā un hidroenerģija u.c.). Atomenerģija, ņemot vērā tās saražoto atkritumu problēmu, netiek uzskatīta par atbilstošu šī kritērija izpildē.

Kritērija kontekstā par atbilstošu tiek uzskatīta gan uz vietas saražotā elektroenerģija, gan iepirktā, ja tās izcelsmes sertifikāti ir atbilstoši. Lai arī ideālā situācijā visa uzņēmumā patērētā elektroenerģija nāk no atjaunīgiem energoresursiem, šī kritērija ietvaros pamatprasība ir nodrošināt 50% īpatsvaru no kopējās izmantotās elektroenerģijas.

Ja iespējams un šāds pakalpojums valstī ir pieejams, tiek rekomendēts papildus ņemt vērā arī ekosertificētas enerģijas pieejamību. Tas nozīmē, ka ne tikai tiek nodrošināta attiecīgās elektroenerģijas saražošana no atjaunīgiem energoresursiem, bet ražošanas procesā ir ņemti vērā arī citi ilgtspējas aspekti, sākot ar bioloģiskās daudzveidības aizsardzību, līdz inovācijām un investīcijām tīras enerģijas ieguvē.

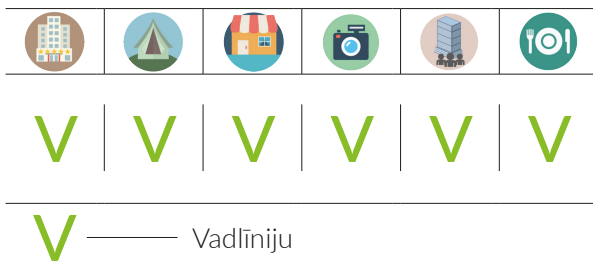
Kā piemēri atbilstošiem elektroenerģijas ekosertifikātiem, kas darbojas Eiropas reģionā, jāmin *EKOenergy* (<https://www.ekoenergy.org/>) *Green-e* (<https://www.green-e.org/>), *Bra Miljoval* (<https://www.bramiljoval.se>) u.c.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek iesniegti apliecinājoši pamatojuma dokumenti šī kritērija ieviešanas statusa apstiprināšanai. Dokumentācija tiek pievienota arī ikgadējai pašvērtējuma anketai enerģijas sadaļā.

7.14.

100% patērētās elektroenerģijas ir ekosertificēta vai tiek iegūta no atjaunīgiem energoresursiem.

Lai veicinātu videi draudzīgu un ilgtspējīgu enerģijas veidu izmantošanu, patērētājam uzņēmumā tiek dota priekšroka elektroenerģijai, kas ražota no atjaunīgiem resursiem (saules un vēja enerģija, biomasas un biogāze, ģeotermiskā un hidroenerģija u.c.). Atomenerģija, ņemot vērā tās saražoto atkritumu problēmu, netiek uzskatīta par atbilstošu šī kritērija izpildē.

Kritērija kontekstā par atbilstošu tiek uzskatīta gan uz vietas saražotā elektroenerģija, gan iepirkta, ja tās izcelsmes sertifikāti ir atbilstoši.

Ja iespējams un šāds pakalpojums valstī ir pieejams, tiek rekomendēts papildu ņemt vērā arī ekosertificētas enerģijas pieejamību. Tas nozīmē, ka ne tikai tiek nodrošināta attiecīgās elektroenerģijas saražošana no atjaunīgiem energoresursiem, bet ražošanas procesā ir ņemti vērā arī citi ilgtspējas aspekti, sākot ar bioloģiskās daudzveidības aizsardzību, līdz inovācijām un investīcijām tīras enerģijas ieguvē.

Kā piemēri atbilstošiem elektroenerģijas ekosertifikātiem, kas darbojas Eiropas reģionā, jāmin *EKOenergy* (<https://www.ekoenergy.org/>) *Green-e* (<https://www.green-e.org/>), *Bra Miljoval* (<https://www.bramiljoval.se>) u.c.

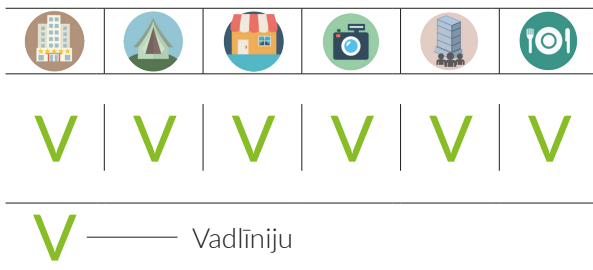

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek iesniegti apliecinājoši pamatojuma dokumenti šī kritērija ieviešanas statusa apstiprināšanai. Dokumentācija tiek pievienota arī ikgadējai pašvērtējuma anketai enerģijas sadaļā.

7.15.

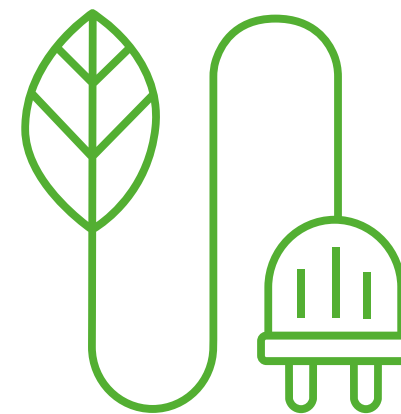
Siltumenerģijas nodrošināšanai un kondicionēšanai netiek izmantota enerģija no fosilajiem energoresursiem.

Lai samazinātu uzņēmuma vides ietekmes un oglekļa dioksīda pēdu, ēkas apsildei un kondicionēšanai (tai skaitā arī ūdens uzsildīšanai un ēdiena gatavošanai) netiek izmantota enerģija, kas iegūta no fosilajiem energoresursiem (nafta, gāze, ogles).

Kā alternatīvas fosilo energoresursu izmantošanai minami siltumsūkņi un pievienošanās centralizētajām siltumapgādes sistēmām (ja tās neizmanto fosilos energoresursus), saules kolektori, vēja un ģeotermālā enerģija, energoefektīvas biomasas krāsnis u.c.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek pārbaudīta pamatojuma dokumentācija kritērija ieviešanai.

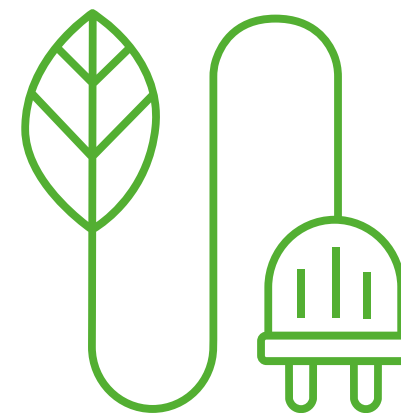
7.16.

Vismaz 75% viesu numuru nav izvietoti minibāri.

Viesu numuros izvietotie minibāri, ņemot vērā to pielietojuma intensitāti un lietderīgumu, rada nesamērīgu piensumu viesnīcas elektroenerģijas kopējā patēriņā. Tādēļ, būtiski neietekmējot viesu ērtības, bet uzlabojot resursu lietderīgu izmantošanu, tiek rekomendēts aizstāt individuālos viesu numuros izvietotos minibārus ar publiskajās zonās (foajē, registrācija, kafējnīca un ēdināšanas zona) pieejamiem ēdienu un dzērienu automātiem.

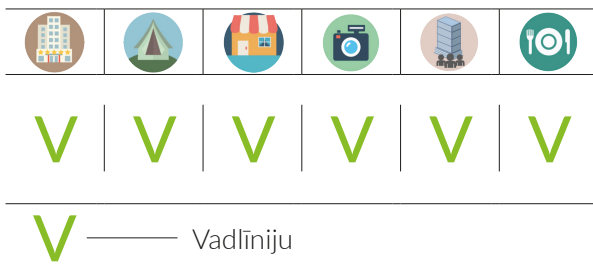
Klātienes pārbažu un auditu laikā notiek izlases veida vizuālā pārbaude par minibāriem viesu numuros. Ja kritērijs ir ieviests pirmo reizi, ikgadējai pašpārbaudes anketai uzņēmums pievieno apliecinājumu par kritērija nosacījumu izpildi.

						
V	N	N	N	N	N	
V	Vadlīniju		N			Neattiecas

7.17.

Vismaz 75% logu energoefektivitātes līmenis ir augstāks par nacionālā/lokālā līmenī noteikto obligāto minimālo standartu.

Siltumenerģijas zudumi no nepietiekami nosiltinātiem un energoefektīviem logiem var būt būtisks faktors viesnīcas energoresursu patēriņa pieaugumā. Lai to samazinātu un vienlaikus uzlabotu vides ietekmes rādītājus, logiem auksta klimata zonās jābūt atbilstoši augstai siltumizolācijai (divkārsš/trīskārsš logu stiklojums), savukārt siltā klimata zonās kā būtiski energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi ir izceļami atstarojoša materiāla stikla pārklājums, žalūzijas vai noēnojums u.tml. Tāpat arī vietās ar ekstrēmi aukstu vai karstu klimatu kā papildu pasākums izvērtējami ierobežojumi logu atvēršanas iespējām.

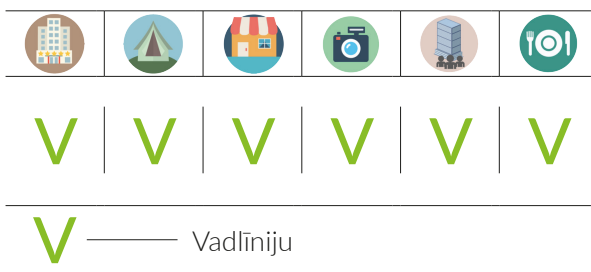
Lai nodrošinātu atbilstību šī kritērija prasībām, atbilstošam daudzumam logu jānodrošina augstāki energoefektivitātes rādītāji nekā nacionālajā likumdošanā vai vietējā regulējumā minimāli prasītie.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta informācija un nodrošināta atbilstošas pamatojuma dokumentācijas pieejamība (piemēram, trešās puses apstiprinājums, energosertifikāts vai energoaudita izvērtējums) par sasniegtajiem logu energoefektivitātes rādītājiem.

7.18.

Jaunieģādātās elektroierīces ir energoefektīvas.

Būtisku ieguldījumu elektroenerģijas patēriņa mazināšanā, līdz ar to arī finanšu resursu ietaupīšanā ilgtermiņā, kā arī negatīvo vides ietekmju novēršanā sniedz uzmanības pievēršana augstākajiem energoefektivitātes standartiem atbilstošu iekārtu un tehnikas iegāde.

Virtuves zonās uzmanība pievēršama plītīm, ledusskapjiem, trauku mazgājām mašīnām, apkalpes zonā – veļas mazgājām mašīnām un veļas žāvētājiem, fitnesa zonās – trenāžieru iekārtām utt. Šis kritērijs neiekļauj ierīces, kas atsevišķās sertifikācijas kategorijās ir izvietotas viesu istabās, ja tās ir iekļautas **7.11. kritērija** prasībās.

Lai pārlicinātos, vai iekārtas (esošās vai tās, ko plānots iepirkt) ir energoefektīvas, uzmanība jāpievērš to marķējumam (ES tās būs ar divām augstākajām novērtējuma kategorijām vai *EnergyStar* vērtējumu atsevišķām iekārtām).

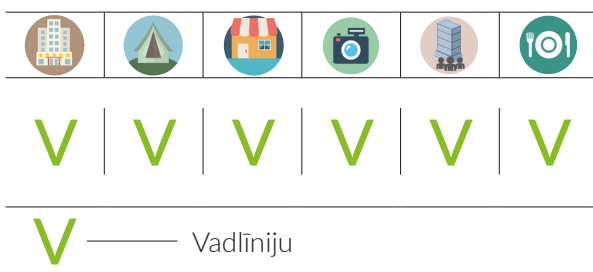
Lai šī kritērija prasības būtu uzskatāmas par ieviestām, kā minimums, vismaz 75% no ierīču vienā no funkcionālajām zonām vai nozarēm (atkarībā no sertifikācijas kategorijas – viesu numuri, konferenču telpas, izstāžu telpas, virtuves telpas, veļas mazgātuve, fitnesa zāle u.c.) ir atbilstošas augstākajiem energoefektivitātes standartiem.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek nodrošināta pamatojošās dokumentācijas pieejamība.

7.19.

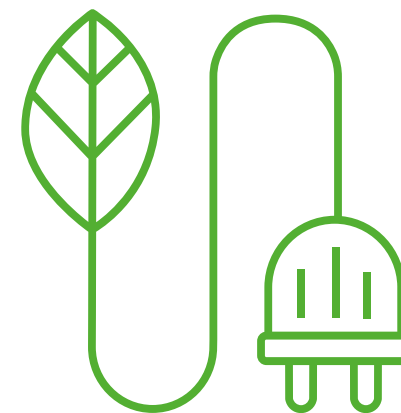
Ne retāk kā reizi piecos gados tiek veikts energoaudits.

Energoaudita regulāra veikšana ir būtisks solis, lai uzņēmums pilnībā pārzinātu savu patieso situāciju un veikumu energoefektivitātes paaugstināšanas centienos, kā arī, lai problēmvietās un vietās ar augstu energointensitāti vai potenciāli lielākajiem energoresursu zudumiem varētu lemt par nākamajiem soļiem situācijas uzlabošanā.

Energoaudita veikšana sniedz būtiskas zināšanas – tas uzrāda vietas ar nozīmīgāko ieguldījumu energoresursu patēriņā, kā arī ietver rekomendācijas un priekšlikumus rīcības plānam prioritāros virzienos, sniedzot arī atbildes un izpratni par iespējamo pasākumu efektivitāti, izmaksām un investīciju atmaksāšanās ilgumu.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek nodrošināta pamatojošās dokumentācijas pieejamība.

7.20.

Uzņēmumam ir nacionāla vai starptautiska līmeņa atzīts ilgtspējīgas būvniecības novērtējuma sertifikāts.

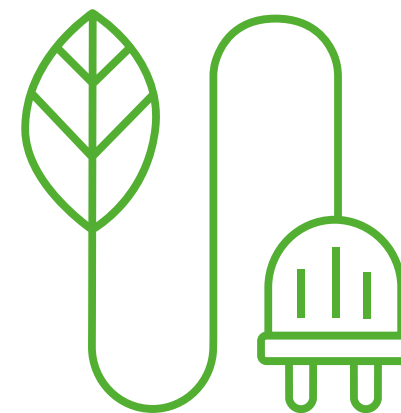
Lai novērstu negatīvās vides ietekmes, kā arī taupītu energoresursus un samazinātu izmaksas, uzņēmums ir ieguvis ilgtspējīgas būvniecības sertifikātu veiktajiem celtniecības, pārbūves vai remontdarbiem. Starptautiskā līmenī vadošās ilgtspējīgas būvniecības sertifikācijas sistēmas ir LEED un BREEAM, programmas ietvaros tiek atzītas arī nacionālā līmenī atzītas sertifikācijas.

Klātienes pārbaužu un auditu laikā tiek nodrošināta informācijas pieejamība par sasniegto trešās puses novērtējumu. Kārtējā sertifikācijas gadā, kad kritērijs ir sasniegts pirmo reizi, pašpārbaudes anketai tiek pievienota arī pamatojuma dokumentācija.

					
V	V	N	V	V	N
V	Vadlīniju		N	Neattiecas	

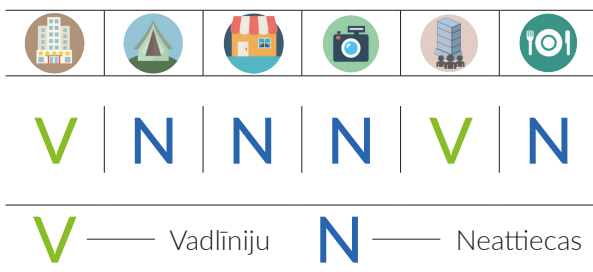

BREEAM®

7.21.

Darbojas automātiskā vai karšu sistēma, nodrošinot elektroierīču un apgaismes ķermeņu izslēgšanos neizmantotās telpās.

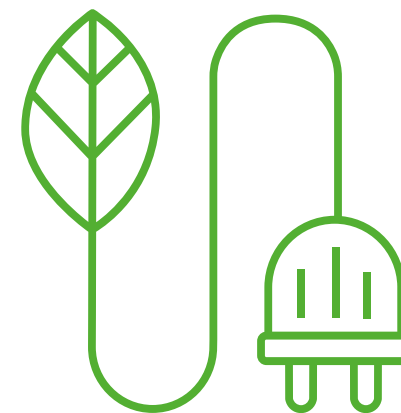

Lai samazinātu nevajadzīgu elektroenerģijas patēriņu, kā arī ietaupītu finanšu resursus, ir uzstādītas sistēmas, kas nodrošina apgaismes ķermeņu un elektroierīču izslēgšanos brīžos, kad viesi vai apmeklētāji neatrodas telpās.

Visizplatītākā no šīm sistēmām ir tā saucamās karšu atslēgas, kas nodrošina gaismas izslēgšanos un energoierīču atslēgšanos 1-2 minūtes pēc tam, kad viesis ir atstājis istabu. Šīs sistēmas ieviešanas gadījumā ir būtiski, lai personāls un viesi godprātīgi to izmanto un viesiem netiek izsniegtas papildu kartes.

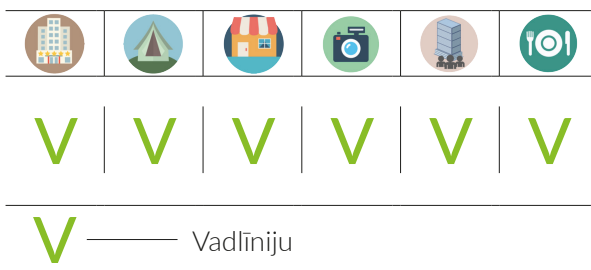
Starp citām iespējamām sistēmām minamas sensoru sistēmas (kustību detektori, siltumsensori), kas automātiski izslēdz elektrību brīžos, kad telpas nav izmantotas.

Klātienes pārbažu un auditu laikā var tikt pārbaudīta sistēmas darbība.

7.22.

Publiskajās un personāla zonās ir izvietoti kustību sensori apgaismojuma ieslēgšanai, aptverot vismaz 75% no kopējiem apgaismojuma elementiem.

Lai samazinātu nevajadzīgu elektroenerģijas patēriņu, kā arī ietaupītu finanšu resursus, publiskā lietojuma un darbinieku zonās ir uzstādītas detektoru sistēmas, kas nodrošina apgaismes ķermeņu un elektroierīču izslēgšanos brīžos, kad viesi vai apmeklētāji neatrodas telpās.

Kustību detektoru izvietošana vestibilā un gaitenēs sniedz ieguldījumu elektroenerģijas patēriņa un izmaksu samazināšanā, jo gaismas ķermeņi nedarbojas (vai darbojas samazinātā režīmā), kad telpās neatrodas cilvēki. Pieļaujama ir arī tādu sistēmu ieviešana, kas nevis pilnībā izslēdz apgaismojumu, bet samazina tā intensitāti, jo arī šis risinājums dod pienesumu resursu patēriņa samazināšanā.

Šī kritērija izpildes nodrošināšanai vismaz 75% vestibilu un gaiteņu, kā arī citu publisko un personāla zonu jābūt izvietotiem kustību detektoriem.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek nodrošināts kopsavilkums par izvietotajiem kustību sensoriem, un var tikt pārbaudīta sistēmas darbība.

7.23.

Energopatēriņa pārraudzībai būtiskās vietās ir uzstādīti atsevišķi elektroenerģijas un gāzes skaitītāji.

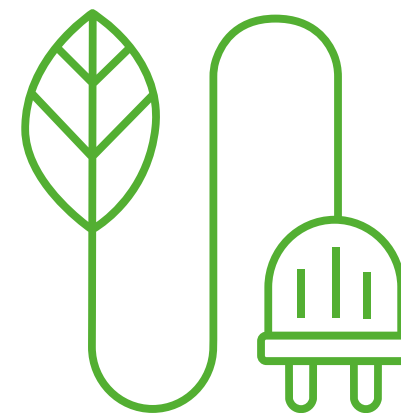
					
V	V	N	V	V	V
V — Vadlīniju			N — Neattiecas		

Lai precīzāk izsekotu enerģijas patēriņam dažādās ēku daļās un funkcionālajās zonās, ieteicams uzstādīt papildu vai atsevišķus (gāzes un elektrības) skaitītājus, sevišķi vietās ar augstu enerģijas patēriņu (virtuvēs, apsildītu peldbaseinu zonās, SPA zonās u.c.). Lielās ēkās apsverama arī atsevišķu skaitītāju izvietošana stāvos.

Šī kritērija prasību ieviešana sniedz precīzāku informāciju par energoresursu patēriņu, ļaujot izstrādāt efektīvu stratēģiju un ieviest praktiskos pasākumus tā samazināšanai.

Papildu skaitītāju uzstādīšanas gadījumā būtiski ir atsevišķi apkopot to rādītājus, un tiek rekomendēts to darīt biežāk nekā minimālajos kritērijos noteiktajā ikmēneša intervālā.

7.24.

Vismaz 75% viesu istabu un/vai publisko telpu (t.sk., konferenču telpu) kondicionēšanas un apsildes iekārtas, atverot logus vai durvis, automātiski izslēdzas.

Būtisks enerģijas daudzums no kondicionēšanas vai apsildes tiek izniekots brīžos, kad šīs iekārtas darbojas pie atvērtiem logiem un durvīm, jo tās, cenšoties nodrošināt vajadzīgo temperatūras režīmu, darbojas intensīvākā režīmā, patērējot papildu enerģiju.

Šādas situācijas iespējams novērst, uzstādot sistēmas, kas reagē uz logu un durvju atvēršanu un automātiski atslēdz kondicionēšanas vai sildierīces. Kritērija izpildei nepieciešams nodrošināt, lai šāda sistēma darbotos vismaz 75% no telpām atbilstoši sertifikācijas kategoriju specifikai (viesu numuri, konferenču telpas u.c.).

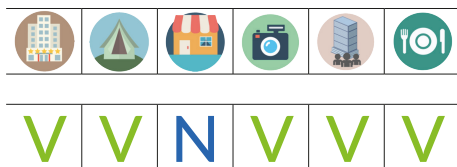
Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek nodrošināta atbilstošas dokumentācijas, kas apliecina 75% attiecināmo telpu atbilstību šim kritērijam, pieejamība. Nepieciešamības gadījumā izlases veidā var notikt vizuālā pārbaude sistēmas darbībai.

7.25.

Ir uzstādītas rekuperācijas iekārtas.

Atsevišķos gadījumos specifisks vai lielas jaudas aprīkojums un ierīces darbības laikā izdala lieko siltumu. Lai samazinātu enerģijas patēriņu, pie tādām vietām kā sildēšanas un ventilācijas sistēmas, peldbaseini vai notekūdeņu attīrīšanas sistēmas iespējams uzstādīt gaisa rekuperācijas sistēmas. Tādējādi atgūtais siltums var tikt izmantots vēl kādām vajadzībām, piemēram, iekštelpu autostāvvietu apsildei u.tml.

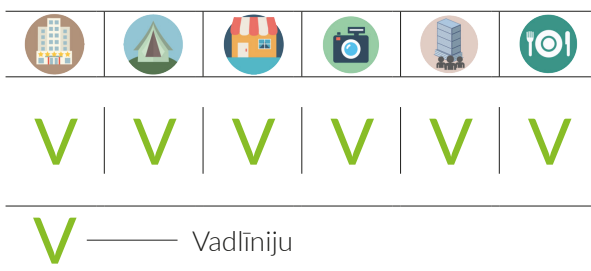
Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek nodrošināta tehniskās dokumentācijas pieejamība par uzstādīto rekuperācijas sistēmu izvietojumu un tehnisko specifikāciju.

V — Vadlīniju   N — Neattiecas

7.26.

Uzņēmuma teritorijā vai tiešā tās tuvumā ir nodrošināta elektroauto uzlādes iespēja.

Samazinot vides ietekmes un popularizējot ilgtspējīgu mobilitāti, uzņēmums piedāvā elektroauto uzlādes iespējas viesiem un darbiniekiem. Veidojot un izvietojot elektroauto uzlādes infrastruktūru, uzmanība pievēršama tam, lai to varētu izmantot pēc iespējas vairāku zīmolu automašīnas.

Lai kritēriju uzskatītu par ieviestu, elektroauto uzlādes infrastruktūra var atrasties gan tiešā uzņēmuma teritorijā, gan tuvējā apkārtnē attālumā līdz 200 metriem. Ja uzlādes stacijas darbību nodrošina kāda trešā puse, ir būtiski nodrošināt klientiem pieeju tai bez apgrūtinājumiem un ierobežojumiem

Jāņem vērā, ka, uzsākot dalību Zaļās Atslēgas programmā, uzņēmums apstiprina savas saistības par skaidras un saprotamas, kā arī godīgas un reālai situācijai atbilstošas informācijas sniegšanu klientiem par izvirzītajiem vides mērķiem un īstenotajām aktivitātēm.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā notiek elektrouzlādes infrastruktūras vizuālā pārbaude.

7.27.

Virtuves zonā izvietotie tvaika nosūcēji ir aprīkoti ar infrasarkanajiem darbības sensoriem.

Lai samazinātu uzņēmuma vides ietekmes, kā arī nelietderīgu elektroenerģijas patēriņu, vienlaicīgi samazinot arī izmaksas, ir būtiski nodrošināt ekonomisku un pamatotu elektroierīču izmantošanu. Tādēļ virtuves zonā esošajiem tvaika nosūcējiem jābūt ar kontroles sensoriem, lai tie darbotos tikai situācijās, kad ir nepieciešams.

Klātienes pārbažu un auditu laikā izlases veidā notiek vizuālā pārbaude par tvaika nosūcēju aprīkojumu virtuves zonās.

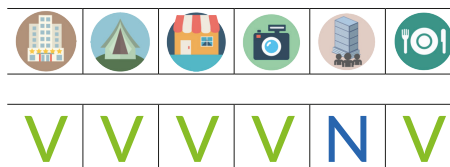
7.28.

Ja uzņēmums nav pievienots kopējam elektrotīklam, elektrība tiek ražota, izmantojot energoefektīvus ģeneratorus.

Ja uzņēmums atrodas attālā vietā, kur nav iespējas pieslēgties kopējiem elektrotīkliem un elektroenerģija pašapgādei tiek ražota uz vietas, būtiski ir nodrošināt izmantoto ģeneratoru atbilstošu energoefektivitāti.

Lai ģeneratorus šī kritērija izpildes kontekstā uzskatītu par atbilstošiem, tiem ir jābūt ieguvušiem atbilstošu novērtējumu – *EnergyStar* sertifikātu vai vienu no divām augstākajām kategorijām ES sistēmā.

Klātienes auditos un pieteikuma/pašpārbaudes dokumentācijā tiek sniegta pamatojuma informācija un dokumentācija atbilstībai šī kritērija prasībām.

V — Vadlīniju N — Neattiecas

7.29.

Netiek izmantotas ārtelpu apsildes vai kondicionēšanas sistēmas un iekārtas, vai tiek izmantoti tikai videi draudzīgi risinājumi.

					
V	V	V	V	V	V
V — Vadlīniju					

Āra teritorijās (piemēram, kafejnīca vai smēķēšanas zona), domājot par vides ietekmju samazināšanu un resursu lietderīgu izmantošanu, netiek izmantotas ārtelpu apsildes vai kondicionēšanas iekārtas, vai arī tiek izmantoti videi draudzīgi risinājumi ārtelpu apsildē un kondicionēšanā.

Kā videi draudzīgāki ārtelpu apsildes un kondicionēšanas risinājumu piemēri minami: gāzes iekārtu aizstāšana ar elektroierīcēm, kā arī infrasarkanu staru sildītāju izmantošana konvencionālo iekārtu vietā. Tāpat būtiska uzmanība ir pievēršama izmantoto iekārtu energoefektivitātes klasei (tām jābūt ieguvušām *EnergyStar* sertifikātu vai vienu no divām augstākajām kategorijām ES sistēmā). Kā videi draudzīgāka alternatīva tiek atzīta arī koka apsildes krāšņu/plīšu izmantošana.

Papildu uzmanība pievēršama arī ierīču izvietojumam (tuvums galdiem, attālumš no ēkas, noēnojuma faktors kondicionēšanas iekārtu izmantošanas gadījumā utt.). Tāpat arī kā alternatīvu vai papildinājumu sildīšanas iekārtām restorāna vai kafejnīcas ārtelpās viesiem var piedāvāt pledus.

Klātienē auditu laikā vizuālā apsekojuma ietvaros tiek noteikta kritērija parametru ievērošana un atbilstība.

8.

PĀRTIKA UN DZĒRIENI

8.

PĀRTIKA UN DZĒRIENI

O — Obligātais

V — Vadlīniju

N — Neattiecas

Kritērija Nr	Kritērijs						
8.1.	Tiek veikti un reģistrēti vismaz piecu veidu ekosertificētu (bioloģiskās lauksaimniecības vai godīgas tirdzniecības sertifikācija) produktu iepirkumi, dodot priekšroku vietējiem produktiem.	O	O	O	O	O	O
8.2.	Netiek iepirkti produkti, kas iegūti, izmantojot apdraudētās vai aizsargājamās sugas.	O	O	O	O	O	O
8.3.	Piedāvājot ēdināšanas pakalpojumus, tiek nodrošināta veģetārā un vegānā ēdienkarte vai atbilstošas ēdienu izvēles.	O	O	O	O	O	O
8.4.	Tiek īstenoti praktiski pasākumi pārtikas atkritumu daudzuma samazināšanai un rašanās novēršanai.	O	O	O	O	O	O
8.5.	Ja vietējā ūdens kvalitāte atbilst veselības prasībām dzeramajam ūdenim, krāna ūdens tiek piedāvāts izmantošanai viesiem un apmeklētājiem.	O	O	O	O	O	O
8.6.	Tiek reģistrēts pārtikas atkritumu apjoms.	V	V	V	V	V	V
8.7.	Ēdienkartē vai bufetes standā ir atrodama informācija par to, kuri no produktiem ir ekosertificēti, bioloģiski un/vai ražoti godīgas tirdzniecības sistēmā.	V	V	V	V	V	V
8.8.	Vismaz 25% no ēdienkartes pamatēdienu izvēlēm ir veģetāras.	V	V	V	V	V	V
8.9.	Ēdienkartē ir iekļauta vegānā pamatēdiena izvēle.	V	V	V	V	V	V
8.10.	Vismaz 50% dzērienu un pārtikas produktu ir ekosertificēti bioloģiskās vai godīgas tirdzniecības sistēmās, vai tie ir uzskatāmi par vietējiem/lokāli ražotiem.	V	V	V	V	V	V
8.11.	Tiek iepirkti un izmantoti tikai tādi dzīvnieku izcelsmes un jūras velšu produkti, kam piešķirts bioloģiskās lauksaimniecības ekosertifikāts vai ilgtspējīgas resursu pārvaldības sertifikāts.	V	V	V	V	V	V
Obligātie kritēriji		5	5	5	5	5	5
Vadlīniju kritēriji		6	6	6	6	6	6

8.1.

Tiek veikti un reģistrēti vismaz piecu veidu ekosertificētu (bioloģiskās lauksaimniecības vai godīgas tirdzniecības sertifikācija) produktu iepirkumi, dodot priekšroku vietējiem produktiem.

Tūrisma un viesmīlības nozares uzņēmumu atbildīgu attieksmi pret apkārtējo vidi un ilgtspējīgu attīstību visnotaļ nopietni raksturo viesiem un apmeklētājiem piedāvātās pārtikas un dzērienu izvēles.

Tādēļ Zaļās Atslēgas programmas sertifikācijas aktivitāšu ietvarā, jau uzsākot darbu programmā, ir jāreģistrē uzņēmuma ekosertificētās, godīgas tirdzniecības vai vietējās izcelsmes ražojuma pārtikas iepirkumi. Kā minimums sertifikācijas saņemšanai ir piecu dažāda veida atbilstoši sertificēto produktu skaits, pakāpeniski to palielinot gadu no gada, turpinot dalību programmā.

Uzmanība jāpievērš arī produktu izcelsmei, dodot priekšroku vietējās izcelsmes produktiem (100 km rādiuss).

Lai gan šis kritērijs attiecas galvenokārt uz produktiem, kas tiek piedāvāti viesiem un apmeklētājiem, ir ieteicams, lai arī darbinieku ēdnīca seko šim kritērijam.

Iepirkto atbilstošo pārtikas produktu saraksts tiek pievienots ikgadējai pašpārbaudes anketai. Klātienes pārbaudi un auditu laikā var tikt apsekota noliktava un/vai pārbaudīti produktu marķējumi, pārlicinoties par atbilstību kritērija prasībām.

☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

8.2.

Netiek iepirkti produkti, kas iegūti, izmantojot apdraudētās vai aizsargājamās sugas.

☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

Pārtikas produktu iepirkumu politikā un procedūrās attiecībā uz gaļas, zivju un jūras velšu iegādi jāiestrādā nosacījums, ka netiek iepirkti apdraudētu vai aizsargājamo sugu produkti.

Lai pārliecinātos par plānoto iepirkumu atbilstību kritērijiem, ieteicams izmantot IUCN (Starptautiskā dabas un dabas resursu aizsardzības savienība) izveidoto aizsargājamo un apdraudēto sugu sarakstu (www.iucnredlist.org) vai CITES konvencijas (1973. gada 3. marta Vašingtonas konvencija “Par starptautisko tirdzniecību ar apdraudēto savvaļas dzīvnieku un augu sugām”) pielikumus. Attiecīgi to sugu, kuras atzīmētas kā apdraudētas vai jutīgas, izcelsmes produktus jāizslēdz no iepirkumu saraksta. Tāpat arī jāņem vērā vietējā un reģionālā līmeņa sugu aizsardzības informācija.

Produktu izvēli var atvieglot arī ekosertificētas produkcijas iekļaušana iepirkumos, jo attiecībā uz šādi sertificētiem produktiem nav riska, ka tie nāk no apdraudētajām vai aizsargājamām sugām, tāpat arī ekosertificētas produkcijas ražošanā ir ievērota virkne citu būtisku vides un ilgtspējas aspektu. Uz šo kritēriju attiecināmajās produktu grupās vadošās sertifikācijas sistēmas ir MSC (*Marine Stewardship Council*), ASC (*Aquaculture Stewardship Council*), GGN (*Certified Responsible Farming & Transparency*) un BAP (*Best Aquaculture Practices*).

Ja ēdienkartē tiek piedāvāta savvaļas medījamo dzīvnieku gaļa, tās izcelsmei jābūt atbilstošai nacionālajiem normatīvajiem aktiem un medību regulējumam.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta informācija par produktu iepirkuma procedūrām un iekļautajiem nosacījumiem attiecībā uz gaļas, zivju un jūras velšu iegādi.

8.3.

Piedāvājot ēdināšanas pakalpojumus, tiek nodrošināta veģetārā un vegānā ēdienkarte vai atbilstošas ēdienu izvēles.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐ — Obligātais					

Veģetārās un vegānās pārtikas vides ietekmes ir daudz mazākas kā dzīvnieku izcelsmes pārtikai. Tādēļ ēdienkartē ir jābūt iekļautām veģetārajām un/vai vegānajām izvēlēm katrā ēdienu kategorijā. Šis kritērijs arī atspoguļo arvien augošo patērētāju pieprasījumu pēc veģetārās un vegānās pārtikas.

Veģetārās un vegānas ēdienu izvēles skaidri jāatzīmē ēdienkartē vai bufetes stendā. Vienkāršākais veids, kā to izdarīt, ir ikonu vai viegli atpazīstamu simbolu izmantošana. Lai gan šis kritērijs attiecas galvenokārt uz produktiem, kas tiek piedāvāti viesiem, tiek rekomendēts, ka arī darbinieku ēdnīca seko šim kritērijam.

No šī kritērija ieviešanas ir atbrīvoti uzņēmumi, kas piedāvā tikai vienu fiksētu maltīti.

Jāatceras, ka, pievienojoties Zaļās Atslēgas programmai, uzņēmums apņemas sniegt godīgu, skaidru un viegli saprotamu informāciju viesiem un apmeklētājiem par tā izmantotajiem pārtikas produktiem un dzērieniem.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek veikta vizuālā pārbaude par kritērija ievērošanu.

8.4.

Tiek īstenoti praktiski pasākumi pārtikas atkritumu daudzuma samazināšanai un rašanās novēršanai.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

Lai samazinātu negatīvās vides ietekmes, kas rodas, pārtikai nonākot atkritumos, un tādējādi arī ietaupītu finanšu resursus, piemērojot un optimizējot ēdienkarti, tiek rūpīgi sekots līdzi pārtikas atkritumu daudzumam.

Veidojot pārtikas atkritumu reģistra sistēmu, ieteicams pievērst uzmanību un kategorizēt atkritumus atkarībā no ēdiena piedāvājuma (bufete, ēdienkarte u.c.), ēdienreizēm (brokastis, pusdienas, vakariņas), dažādiem ēdieniem (uzkostas, pamatēdiens, deserts), pārtikas produktu veida (maize, salāti u.c.). Šīs kategorijas atkarīgas no piedāvājuma plašuma.

Pēc pietiekamas sākotnējās informācijas uzkrāšanas par uzņēmumā radītajiem pārtikas atkritumiem, analizējot datus, ir iespējams saprast tālākos soļus situācijas uzlabošanai.

Plānošanas gaitā ir jāņem vērā vairāki aspekti.

- > Vai var tikt mainīts vai atbilstoši pielāgots piedāvātā ēdiena daudzums un veids?
- > Vai ir iespējams uzlabot pārtikas produktu uzglabāšanas un servēšanas apstākļus, lai tas būtu ilgāk lietojams?
- > Vai ir iespējams lietderīgāk izmantot kādas ēdienu sastāvdaļas?
- > Vai ir iespējams bufetes veida piedāvājumu mainīt uz porciju piedāvājumu?
- > Kā ir iespējams uzlabot komunikāciju ar viesiem bufetes zonā, rosinot tos veidot atbilstošas porcijas?

8.4.

Tiek īstenoti praktiski pasākumi pārtikas atkritumu daudzuma samazināšanai un rašanās novēršanai.

► Vai ir iespējams ēdiena atliekas izmantot kā citādi, nevis izmest atkritumos?

Tiek rekomendēts nodrošināt atbilstošu informāciju viesiem par uzņēmuma centieniem samazināt pārtikas atkritumu daudzumu.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek prezentēts kopsavilkums no pārtikas atkritumu reģistra un pārtikas atkritumu mazināšanas plāna, kā arī rezultāti par sekmēm pēdējā pārskata periodā.

8.5.

Ja vietējā ūdens kvalitāte atbilst veselības prasībām dzeramajam ūdenim, krāna ūdens tiek piedāvāts izmantošanai viesiem un apmeklētājiem.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

Lai samazinātu vides ietekmes, kas saistītas ar pudelēs pildītā dzeramā ūdens ražošanu un produkta aprites ciklu (transportēšana, plastmasas un citu materiālu ražošana), viesiem ir ieteicams piedāvāt krāna dzeramo ūdeni. Tas ļauj samazināt izmaksas arī uzņēmumam.

Šīs iespējas piedāvāšana ir atkarīga no dzeramā ūdens kvalitātes attiecīgās vietas ūdensapgādes infrastruktūrā. Ja krāna ūdens neatbilst dzeramā ūdens kvalitātes prasībām, kas noteiktas nacionālajos un starptautiskajos normatīvajos aktos (attiecībā uz mikrobioloģisko piesārņojumu, pesticīdu atliekvielām, smagajiem metāliem u.c.), šī kritērija ieviešana nav attiecināma.

Kritērijs attiecas uz krāna dzeramā ūdens piedāvāšanu viesiem restorānu un konferenču zāļu telpās, kā arī informāciju viesu numuros, ka tā lietošana ir droša.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek veikta vizuālā pārbaude par kritērija ievērošanu.

8.6.

Tiek registrēts pārtikas atkritumu apjoms.

					
V	V	V	V	V	V
V — Vadlīniju					

Pārtikas atkritumu apjoma uzskaites un registrācijas sistēmas izveide ir būtisks priekšnoteikums turpmākiem uzlabojumiem un ēdienkartes koriģēšanai, līdz ar to samazinot gan uzņēmuma vides ietekmes, gan resursu nelietderīgu izmantošanu.

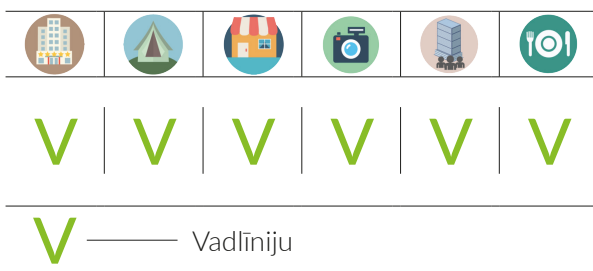
Lai apkopotie dati būtu efektīvi izmantojami uzlabojumu plānošanā, ieteicams ne tikai formāli apkopot kopējo pārtikas atkritumu apjomu kritērija ieviešanai, bet arī atsevišķi izdalīt būtiskas informācijas kategorijas. Tā, piemēram, atkarībā no uzņēmuma sertifikācijas kategorijas un darbības specifikas atsevišķi registrējams atkritumu daudzums, kas ir atkarīgs no servēšanas veida (bufete vai ēdienkarte), ēdienreizes (brokastis, pusdienas vai vakariņas), ēdienu veida (deserts, pamatēdiens u.c.), pārtikas atkritumu veida (maize, salāti u.c.).

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek prezentēta sagatavotā informācija par pārtikas atkritumu uzskaites sistēmu.

8.7.

Ēdienkartē vai bufetes stendā ir atrodama informācija par to, kuri no produktiem ir ekocertificēti, bioloģiski un/vai ražoti godīgas tirdzniecības sistēmā.

Lai nodrošinātu viesiem iespēju veikt videi draudzīgākas pārtikas izvēles un paaugstinātu to izpratni par pārtikas patēriņa vides ietekmēm, ekocertificētie produkti un/vai ēdieni, kas pagatavoti no ekocertificētām izejvielām, ir skaidri atzīmēti un atpazīstami. To var izdarīt pie bufetes stenda (brokastis, bufetes pusdienas u.tml.) vai, atzīmējot ēdienkartē.

Vienkāršākais veids, kā to izdarīt, ir ikonu vai viegli atpazīstamu simbolu izmantošana.

Lai gan šis kritērijs attiecas galvenokārt uz produktiem, kas tiek piedāvāti viesiem, ir ieteicams, lai arī darbinieku ēdnīca sekotu kritērija prasībām.

Kritērija ieviešanā būtiski ir pārliecināties, vai un kāda ir attiecīgā nacionālā likumdošana. Pievienojoties Zaļās Atslēgas programmai, uzņēmums kopumā ir apņēmis sniegt godīgu, skaidru un viegli saprotamu informāciju viesiem un klientiem par tā izmantotajiem pārtikas produktiem un dzērieniem.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek veikta vizuālā pārbaude par kritērija ievērošanu.

8.8.

Vismaz 25% no ēdienkartes pamatēdienu izvēlēm ir veģetāras.

					
V	V	V	V	V	V
V — Vadlīniju					

Veģetāro izvēļu plašāka iekļaušana ēdienkartē ir būtisks solis vides ietekmju samazināšanā, ņemot vērā, ka augu izcelsmes produktu ekoloģiskā pēda visbiežāk ir ievērojami mazāka nekā līdzvērtīgas uzturvērtības dzīvnieku izcelsmes produktiem. Kritērija ietvaros tiek rekomendēta 25% veģetārā piedāvājuma attiecināšana ne tikai uz pamatēdieniem, bet arī uzkodām. Tāpat arī sertificētie uzņēmumi un institūcijas ir rosināti attiecināt šo kritēriju ne tikai uz ēdienu viesiem, bet arī uz darbinieku ēdināšanu.

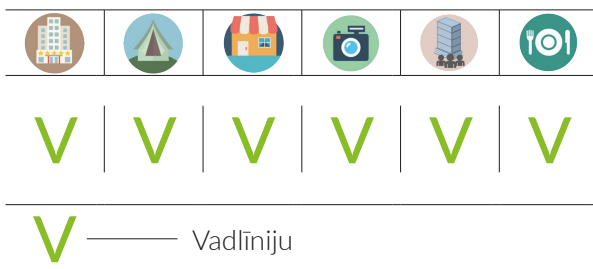
Pievienojoties Zaļās Atslēgas programmai, uzņēmums apņemas sniegt godīgu, skaidru un viegli saprotamu informāciju viesiem un klientiem par tā izmantotajiem pārtikas produktiem un dzērieniem.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek pārbaudīta viesiem piedāvātā ēdienkarte.

8.9.

Ēdienkartē ir iekļauta vegānā pamatēdiena izvēle.

Vegānajai pārtikai ir mazākas vides ietekmes un ekoloģiskā pēda nekā dzīvnieku izcelsmes produktiem, tā arvien vairāk ir pieprasīta arī sabiedrībā, tādēļ ēdienkartē ir iekļaujama vismaz viena vegānā izvēle – minimālā kritērija izpildes gadījumā pamatēdiena, bet tiek rekomendēts nodrošināt šādu izvēli katrā ēdienu kategorijā un katrā ēdienreizē.

Vegānajai izvēlei jābūt skaidri pamanāmai ēdienkartēs un arī bufetes zonā, izvietojot labi saprotamas informācijas zīmes vai piktogrammas.

Sertificētie uzņēmumi ir aicināti attiecināt šo kritēriju ne tikai uz ēdienu viesiem, bet arī uz darbinieku ēdināšanu.

Pievienojoties Zaļās Atslēgas programmai, uzņēmums apņemas sniegt godīgu, skaidru un viegli saprotamu informāciju viesiem un klientiem par tā izmantotajiem pārtikas produktiem un dzērieniem.

Klātienē pārbaūžu un auditu laikā tiek pārbaudīta viesiem piedāvātā ēdienkarte, kā arī vegānā piedāvājuma apzīmējumi.

8.10.

Vismaz 50% dzērienu un pārtikas produktu ir ekosertificēti bioloģiskās vai godīgas tirdzniecības sistēmās, vai tie ir uzskatāmi par vietējiem/lokāli ražotiem.

Ar pārtikas iepirkumiem un piedāvājuma klāstu klientiem un apmeklētājiem uzņēmums uzskatāmi demonstrē tā vides un ilgtspējas ambīciju ieviešanu praksē.

Tādēļ tiem pārtikas produktiem un dzērieniem, kam ir piešķirts atzīts bioloģiskās lauksaimniecības ekosertifikāts vai godīgas tirdzniecības sertifikāts atbilstoši nacionālā un starptautiskā līmeņa ekosertifikācijas sistēmu prasībām, tiek veikta atsevišķa reģistrācija. Uzmanība ir pievēršama arī vietējās pārtikas iepirkumiem (produkti, kas ražoti ne tālāk kā 100 km attālumā), ņemot vērā, ka tas palīdz būtiski samazināt pārtikas vides pēdu, kas rodas no preču pārvadāšanas, un vietējo produktu iegāde palīdz stimulēt vietējo ekonomiku. Šī kritērija prasībām atbilst arī uzņēmuma paša izaudzētie produkti, kā arī dabas veltes, kas iegūtas tuvējā apkaimē.

Lai nodrošinātu kritērija ieviešanu, uzņēmumam ir jāizveido visu aprītē esošo produktu kategoriju kopsaraksts, atzīmējot katra produkta sertifikācijas statusu un veidu. Šī uzdevuma izpildi var nodrošināt arī ārpalpojums.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā uzņēmums sagatavo un prezentē kopsarakstu un produktu specifkācijas.

V	V	V	V	V	V
V — Vadlīniju					

8.11.

Tiek iepirkti un izmantoti tikai tādi dzīvnieku izcelsmes un jūras velšu produkti, kam piešķirts bioloģiskās lauksaimniecības ekosertifikāts vai ilgtspējīgas resursu pārvaldības sertifikāts.

Cenšoties samazināt pārtikas patēriņa vides ietekmes, kā arī demonstrējot līdzdalību un līdzatbildību par vietējās un globālās bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, gaļas un jūras velšu iepirkumos priekšroka tiek dota tikai produktiem, kas saņēmuši atbilstošu ekosertifikātu, bioloģiskās lauksaimniecības prakses sertifikātu vai ilgtspējīgas resursu pārvaldības sertifikātu.

Par bioloģiskās lauksaimniecības prakses ekosertifikātiem kritērija kontekstā ir uzskatāms ES kopējais bioloģiskās lauksaimniecības marķējums vai citi atbilstoši atzīti nacionālā un reģionālā līmeņa ekosertifikāti. Attiecībā uz citiem ekosertifikātiem, kas apzīmē gan ražošanas praksi, gan resursu ilgtspējīgu pārvaldību, kā vadošie izceļami MSC (*Marine Stewardship Council*), ASC (*Aquaculture Stewardship Council*), GGN (*Certified Responsible Farming & Transparency*) un BAP (*Best Aquaculture Practices*).

Lai nodrošinātu kritērija izpildi, jānodrošina atbilstoša dokumentu izsekojamība, apliecinot, ka 100% no iepirktajiem gaļas un jūras velšu produktiem ir saņēmuši atbilstošu sertifikāciju.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā uzņēmums nodrošina pamatojuma dokumentācijas pieejamību par kritērija ieviešanu, var notikt arī izlases veida vizuālā produktu/iepakojumu pārbaude.

V	V	V	V	V	V
V	Vadlīniju				

VIDĒ IEKŠTELPAŠ

9.

9.

VIDĒ IEKŠTELPAŠ

O — Obligātais

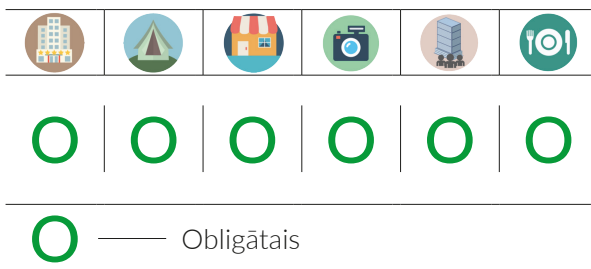
V — Vadlīniju

N — Neattiecas

Kritērija Nr	Kritērijs						
9.1.	Restorānā un visās publiskajās telpās ir aizliegts smēķēt, tajās izvietotajām smēķēšanas zonām ir jābūt skaidri un droši nodalītām.	O	O	O	O	O	O
9.2.	Vismaz 75% iekštelpu publiskajās zonās un/vai viesu numuros ir aizliegts smēķēt.	O	O	O	O	O	N
9.3.	Ir izstrādātas iekšējās personāla instrukcijas par smēķēšanu darba telpās un darba laikā.	O	O	O	O	O	O
9.4.	Notiek regulārs iekštelpu gaisa kvalitātes monitorings.	V	V	V	V	V	V
9.5.	Renovācijas, remontu un būvniecības laikā tiek izmantoti videi draudzīgi materiāli un produkti.	V	V	V	V	V	V
9.6.	Veicot atjaunošanas, remonta un pārbūves darbus, tiek pievērsta uzmanība vietējai kultūrai un tradīcijām atbilstošu autentisku elementu un prakšu izmantošanai.	V	V	V	V	V	V
Obligātie kritēriji		3	3	3	3	3	2
Vadlīniju kritēriji		3	3	3	3	3	3

9.1.

Restorānā un visās publiskajās telpās ir aizliegts smēķēt, tajās izvietotajām smēķēšanas zonām ir jābūt skaidri un droši nodalītām.

Lai samazinātu smēķēšanas izraisītos veselības riskus un neērtības viesiem un apmeklētājiem, uzņēmuma publiskajās un ēdināšanas zonās noteikts smēķēšanas aizliegums.

Valstīs, kur šo kritēriju kādu apsvērumu dēļ nav iespējams pilnībā ieviest, nesmēķētāju zonām jābūt atsevišķi nodalītām, un tām platības ziņā jābūt lielākām par pusi no kopējās telpu platības. Smēķētāju un nesmēķētāju zonas atdalījumam jābūt tādām, lai smēķēšana negatīvi neietekmētu klientus nesmēķēšanas zonā. Zonām jābūt atzīmētām ar skaidrām atpazīšanās zīmēm.

Arvien vairāk valstīs smēķēšanu sabiedriskās vietās regulē nacionālā likumdošana. Zaļās Atslēgas sertificētajiem uzņēmumiem ir jānodrošina atbilstība nacionālās likumdošanas prasībām arī, ja tās ir augstākas par kritērijā noteikto minimumu.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek veikta vizuālā pārbaude par kritērija ievērošanu.

9.2.

Vismaz 75% iekštelpu publiskajās zonās un/vai viesu numuros ir aizliegts smēķēt.

					
O	O	O	O	O	N
O — Obligātais			N — Neattiecas		

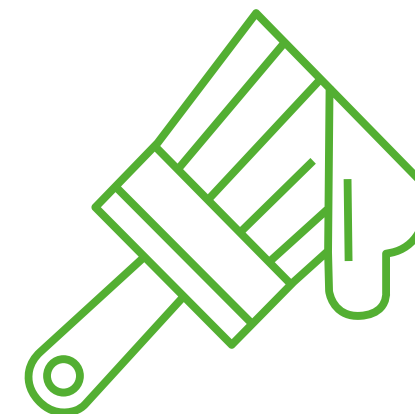

Lai samazinātu smēķēšanas izraisītos veselības riskus un neērtības viesiem un apmeklētājiem, publiskajās zonās un/vai viesu istabās (atkarībā no sertifikācijas kategorijas) ir aizliegts smēķēt.

Valstīs, kur šo kritēriju kādu apsvērumu dēļ nav iespējams pilnībā ieviest, vismaz 75% viesu istabu ir jābūt spēkā smēķēšanas aizliegumam. Smēķētāju un nesmēķētāju istabu zonas ir izolētas.

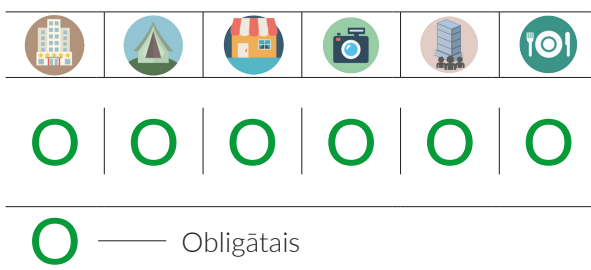
Arvien vairāk valstīs smēķēšanu iekštelpās un sabiedriskās vietās regulē nacionālā likumdošana. Zaļās Atslēgas sertificētajiem uzņēmumiem ir jānodrošina atbilstība nacionālās likumdošanas prasībām arī, ja tās ir augstākas par kritērijā noteikto minimumu.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek veikta dokumentu un vizuālā pārbaude par kritērija ievērošanu.

9.3.

Ir izstrādātas iekšējās personāla instrukcijas par smēķēšanu darba telpās un darba laikā.

Lai samazinātu smēķēšanas izraisītos veselības riskus un neērtības darbiniekiem, viesiem un klientiem, darba telpās un publiskajās zonās ir noteikts smēķēšanas aizliegums.

Ja smēķēšana darba laikā personālam nav aizliegta, ir izstrādāts iekšējais regulējums par smēķēšanu darba laikā. Tajā jābūt iekļautai informācijai par laikiem un vietām, kur smēķēšana ir atļauta, nodrošinot to, ka nesmēķējošie darbinieki un klienti nav pakļauti smēķēšanas negatīvajai ietekmei.

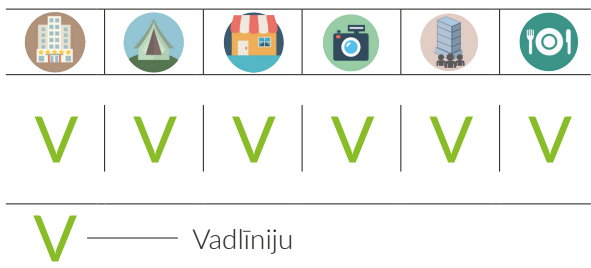
Arvien vairāk valstīs smēķēšanu sabiedriskās vietās regulē nacionālā likumdošana. Zaļās Atslēgas sertificētajiem uzņēmumiem ir jānodrošina atbilstība nacionālās likumdošanas prasībām arī, ja tās ir augstākas par kritērijā noteikto minimumu.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek veikta dokumentu un vizuālā pārbaude par kritērija ievērošanu.

9.4.

Notiek regulārs iekštelpu gaisa kvalitātes monitorings.

Lai nodrošinātu pastāvīgus uzlabojumus iekštelpu vides kvalitātes nodrošināšanā un uzlabošanā, kā arī rūpētos par viesu un personāla veselību un komfortu, tiek nodrošināts regulārs iekštelpu gaisa kvalitātes monitorings.

Pamata iekštelpu gaisa kvalitātes mērījumu parametri ietver temperatūru un gaisa mitrumu, kā arī slāpekļa oksīda (NO_x), oglekļa dioksīda (CO_2) un gaistošo organisko savienojumu (VOC_3) koncentrācijas mērījumus.

Vērtējot mērījumu rezultātus, ir būtiski nodrošināt, lai tie nepārsniegtu nacionālā vai starptautiskā līmenī noteiktos standartus. Ja tiek konstatētas neatbilstības, nepieciešams īstenot rīcības, kas samazina iekštelpu gaisa piesārņojumu – biežāku telpu vēdināšanu, ventilācijas sistēmu uzlabošanu un biežāku apkopi vai arī gaisa attīrīšanas sistēmu uzstādīšanu.

Lai nodrošinātu šī kritērija izpildi, vismaz divās vietās ēkās ir jābūt uzstādītai monitoringa sistēmai, veicot mērījumus ne retāk kā reizi gadā.

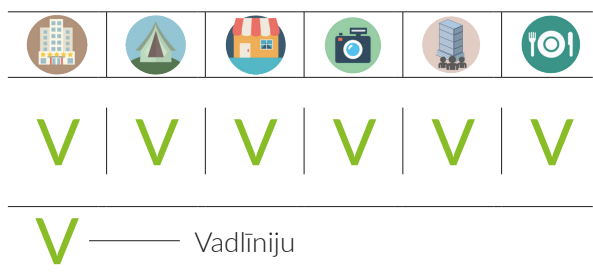
Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek sniegta dokumentācija par veiktajām iekštelpu gaisa kvalitātes monitoringa aktivitātēm un īstenotajām rīcībām situācijas uzlabošanai, ja mērījumu rezultātos ir identificēta tāda nepieciešamība.

9.5.

Renovācijas, remontu un būvniecības laikā tiek izmantoti videi draudzīgi materiāli un produkti.

Iekštelpu vides kvalitātes uzlabošanas un turpmākas uzņēmuma vides ietekmju samazināšanas nolūkos, veicot kārtējos renovācijas, remonta vai būvniecības darbus, ir jādod priekšroka videi draudzīgiem materiāliem un produktiem. Pirmkārt, tas nozīmē izvairīšanos no gaistošos organiskos savienojumus (VOC) saturošiem produktiem (krāsas, celtniecības un remonta materiāli). Otrkārt, tas nozīmē, ka, plānojot remontdarbus vai uzlabojumus, kā prioritāte vērā tiek ņemta videi draudzīgu/pārstrādātu materiālu izmantošana.

Lielākos būvniecības darbos ir izmantojamas vietējiem apstākļiem atbilstošas būvniecības prakses un materiāli. Videi draudzīgu produktu izmantošana nozīmē arī tādu krāsu un celtniecības materiālu izvēli, kas nesatur videi un cilvēka veselībai kaitīgas vielas, ir ekosertificēti un/vai ražoti uzņēmumā ar atzītu vides pārvaldības sistēmu.

Plānojot uzlabojumus, vērā tiek ņemtas un respektētas attiecīgās vietas kultūras tradīcijas un vērtības. Stingri jāievēro arī visas likumdošanas prasības par remontdarbu un celtniecības darbu veikšanu, respektējot vietējo kopienu tiesības.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek sniegts kopsavilkums par pēdējā pārskata periodā veiktajiem remonta, celtniecības un renovācijas darbiem, prezentējot apliecināšu dokumentāciju atbilstībai kritērija prasībām.

9.6.

Veicot atjaunošanas, remonta un pārbūves darbus, tiek pievērsta uzmanība vietējai kultūrai un tradīcijām atbilstošu autentisku elementu un prakšu izmantošanai.

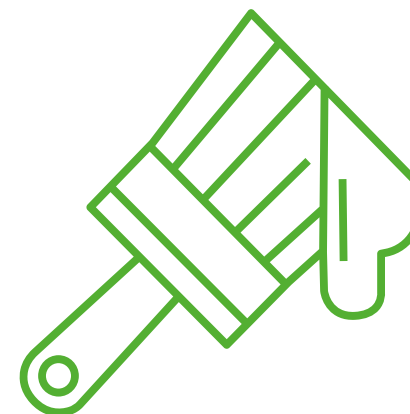
					
V	V	V	V	V	V
V	Vadlīniju				

Veicot ēku atjaunošanu vai pārbūvi, kā arī jaunus būvniecības darbus un ikdienas uzturēšanas aktivitātes, uzņēmums risinājumu izvēlē ņem vērā vietējās tradīcijas un kultūrvēsturi, iekļaujot vietējai videi un kultūrvēsturiskajām tradīcijām atbilstošus risinājumus un respektējot vietējās kopienas.

Jāņem vērā, ka, ieviešot šo kritēriju, jānodrošina spēkā esošās likumdošanas un normatīvo aktu ievērošana attiecībā uz būvniecības un citām prasībām. Tomēr vēlams iesaistīt un izmantot vietējās tradīcijās un prasmēs balstītus risinājumus attiecībā uz izmantojamo materiālu, apstrādes un tehnoloģisko procesu izvēli, respektējot vietējo kopienu intelektuālā īpašuma tiesības.

Klātienēs pārbaužu un auditu laikā tiek sniegta informācija par kritērija ieviešanu, tai skaitā par vietējo kopienu iesaisti.

10.

ZALĀS ZONAS

10.

ZALĀS ZONAS

O — Obligātais

V — Vadlīniju

N — Neattiecas

Kritērija Nr	Kritērijs						
10.1.	Sintētisko pesticīdu un augu aizsardzības līdzekļu izmantošana ir pieļaujama tikai, ja nav bioloģisko vai dabisko alternatīvu.	O	O	O	O	O	O
10.2.	Jaunieģādātā zālāja kopšanas tehnika atbilst vismaz kādam no sekojošiem parametriem, tā ir: aprīkota ar elektromotoru; ir manuāla; ir ekosertificēta.	O	O	O	O	O	O
10.3.	Tiek piekoptas dienasgaismai un laikpstkļiem piemērotas dārza un telpaugu laistīšanas rutīnas.	O	O	O	O	O	O
10.4.	Uzņēmums savā teritorijā īsteno vietējās bioloģiskās daudzveidības aizsardzības un atbalsta iniciatīvas un pasākumus.	O	O	V	V	V	V
10.5.	Apzaļumošanai tiek izmantotas tikai vietējās floras un faunas sugas, un tiek īstenotas aktīvas rīcības invazīvo sugu izskaušanai no teritorijas.	V	V	V	V	V	V
10.6.	Teritorijā vai tuvējā apkārtnē ir uzņēmuma iekopts un uzturēts dārzs augļu, dārzenų vai garšaugu audzēšanai.	V	V	V	V	V	V
Obligātie kritēriji		4	4	3	3	3	3
Vadlīniju kritēriji		2	2	3	3	3	3

10.1.

Sintētisko pesticīdu un augu aizsardzības līdzekļu izmantošana ir pieļaujama tikai, ja nav bioloģisko vai dabisko alternatīvu.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

Lai samazinātu apkārtējai videi kaitīgu ķīmisko vielu izmantošanu un izvairītos no piesārņojuma vai avāriju riskiem, zaļajās zonās netiek izmantoti sintētiskie pesticīdi un mēslojums. Kur nepieciešams, to izmantošana tiek aizstāta ar dabiskām vai bioloģiskām alternatīvām.

Retos izņēmuma gadījumos, kur pāreja uz drošākām alternatīvām nav iespējama (tās nav pieejamas, efektivitāte neatrisina problēmas, cenu starpība pārāk liela u.c. pamatojami iemesli), attiecīgo līdzekļu pielietošana ir pieļaujama (šādās situācijās jāveic ikgadēja augsnes kvalitātes un sastāva/piesārņojuma pārbaude) optimāli reizi gadā, iepērkot tikai lietošanai gatavus produktus. Šajā situācijā ir jānodrošina atbilstoša šo līdzekļu uzglabāšana (kā noteikts [6.6. kritērijā](#)).

Šis kritērijs attiecas arī uz uzņēmumiem, kuru zaļās zonas apsaimnieko ārpalpojuma sniedzējs.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek sniegta informācija par augu aizsardzības līdzekļu un mēslojuma izmantošanas politiku, demonstrējot atbilstību kritērija prasībām vai izņēmuma pamatojumu turpmākai attiecīgo produktu lietošanai.

10.2.

Jauniegādātā zālāja kopšanas tehnika atbilst vismaz kādam no parametriem, tā ir:

- *aprikota ar elektromotoru;*
- *ir manuāla;*
- *ir ekosertificēta.*

					
○	○	○	○	○	○
○ — Obligātais					

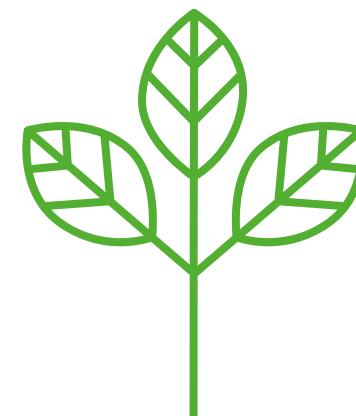

Ja uzņēmuma teritorijā vai apsaimniekošanā ir zaļās zonas, jauniegādātiem zāles pļāvējiem jābūt aprīkoti ar energoefektīvu motoru, un tiem jābūt efektīviem radītā trokšņa un izmešu aspektā.

Ieteicams, lai jauniegādātā zāles pļaušanas tehnika ir mehāniska vai ar elektromotoru. Ja attiecīgā tehnika ir saņēmusi ekosertifikātu, kritērija izpilde ir uzskatāma par nodrošinātu.

Kritērijs attiecas arī uz uzņēmumiem, kuru zaļās zonas apsaimnieko ārpalpojuma sniedzējs.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta informācija par jauniegādāto zālāja kopšanas tehniku un tās atbilstību kritērija prasībām.

10.3.

Tiek piekoptas dienasgaismai un laikapstākļiem piemērotas dārza un telpaugu laistīšanas rutīnas.

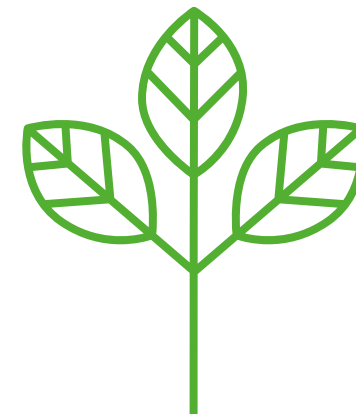
					
○	○	○	○	○	○
○	— Obligātais				

Samazinot ūdens patēriņu, augu laistīšanas rutīnai jābūt piemērotai dienasgaismas režīmam un laikapstākļiem. Tas nozīmē, ka laistīšanas darbiem jānotiek rīta vai vakara stundās vai arī zālāja un telpaugu laistīšanas iekārtām ir uzstādīti mitruma sensori vai citas sistēmas, kas novērš nelietderīgu ūdens resursu patērišanu.

Šī kritērija izpildei ir attiecināma arī lietusūdens vai attīrītu notekūdeņu izmantošana telpaugu un zālāju laistīšanā.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta informācija par izmantoto praksi telpaugu un zālāju laistīšanā.

10.4.

Uzņēmums savā teritorijā īsteno vietējās bioloģiskās daudzveidības aizsardzības un atbalsta iniciatīvas un pasākumus.

O	O	V	V	V	V
O — Obligātais		V — Vadlīniju			

Lai aizsargātu, atbalstītu un stiprinātu vietējo bioloģisko daudzveidību, uzņēmums savā teritorijā un, ja iespējams, arī tuvākā apkārtnē pievērš uzmanību pasākumiem, kas sekmē bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu.

Starp būtiskākajām šāda veida iniciatīvām jāatzīmē:

- > teritorijas apzaļumošana vai atjaunošana dabiskā, neskartā stāvoklī;
- > apputeksnētājiem draudzīgu zaļo zonu iekārtošana;
- > zaļo jumtu vai zaļo sienu izbūve;
- > invazīvo sugu izskaušana no uzņēmuma pārvaldītās teritorijas;
- > endēmisko sugu izmantošana apzaļumošanas darbos;
- > labvēlīgu apstākļu radīšana vietējām sugām (putnu būri, kukaiņu mājas, bišu stropi);
- > vietējo sugu un biotopu aizsardzības pasākumi (koraļļu rifu aizsardzība, bruņurupuču ligzdu vietu norobežošana, apgaismojuma un trokšņa intensitātes samazināšana u.c.);
- > speciālistu un dabas aizsardzības ekspertu piesaiste pārbūvju un labiekārtojuma plānošanas stadijā, izvērtējot rīcību potenciālo ietekmi uz bioloģisko daudzveidību.

Sevišķa uzmanība pasākumu īstenošanā jāpievērš aizsargājamām, retām vai endēmiskām sugām. Nekādā gadījumā rīcību ietvaros nedrīkst būt iekļauta jaunu invazīvo sugu izvietošana, savukārt pasākumiem, kas vērsti uz invazīvo sugu apdraudējuma mazināšanu, tās izskaužot no zaļajām zonām un tuvējās apkai-

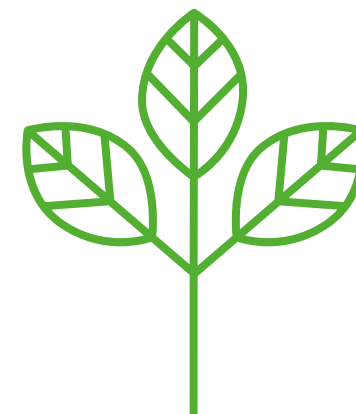
10.4.

Uzņēmums savā teritorijā īsteno vietējās bioloģiskās daudzveidības aizsardzības un atbalsta iniciatīvas un pasākumus.

mes, jāņem vērā arī vides aspekti (ķīmisko līdzekļu pielietojuma samazināšana un adekvātu alternatīvu izvēle).

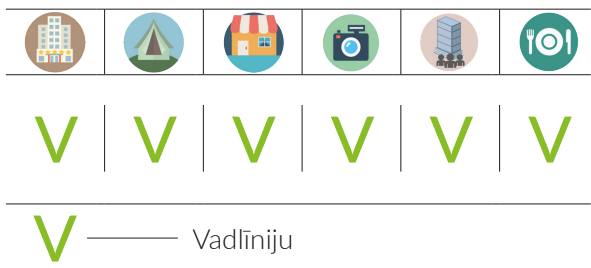
Kritērijs ir attiecināms uz ikvienu sertificēto vietu – arī, ja zaļās zonas apsaimnieko ārvalsts pakalpojuma sniedzējs.

Klātienē pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta informācija par standarta procedūrām invazīvo sugu izskaušanai un īstenotajiem pasākumiem vietējās bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanai.

10.5.

Apzaļumošanai tiek izmantotas tikai vietējās floras un faunas sugas, un tiek īstenotas aktīvas rīcības invazīvo sugu izskaušanai no teritorijas.

Lai pasargātu bioloģisko daudzveidību no invazīvo sugu ietekmes uz vietējām ekosistēmām, izmantošanai uzņēmuma vajadzībām (dekorācijas, apstādījumi u.c.) tiek iegādāta tikai vietējās izcelsmes flora un fauna. Vienlaikus tiek īstenoti aktīvi pasākumi invazīvo sugu izskaušanai no teritorijas.

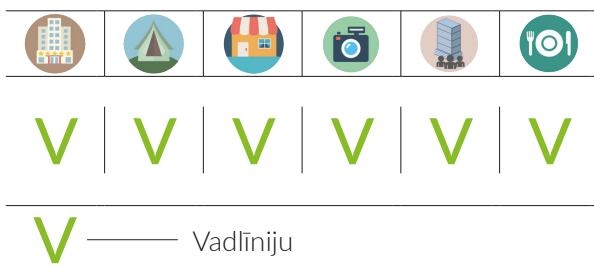
Ir būtiski nodrošināt atbildīgo darbinieku informēšanu un izglītošanu par vietējo bioloģisko daudzveidību, lai nodrošinātu kritērija nosacījumu ievērošanu praktiskajās iepirkuma procedūrās. Tāpat svarīgi ir skaidrot un informēt par apsaimniekošanu atbildīgo personālu par invazīvo sugu potenciālo apdraudējumu. Invazīvo sugu izskaušanā jānodrošina proaktīva sadarbība ar vietējām vai nacionālajām dabas aizsardzības institūcijām un organizācijām.

Kritērijs ir attiecināms uz ikvienu sertificēto vietu – arī, ja zaļās zonas apsaimnieko ārpakalpojuma sniedzējs.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek sniegta informācija par zaļo zonu apsaimniekošanas plānu, īstenotajām aktivitātēm, kā arī iepirkuma procedūrām atbilstošajās pozīcijās.

10.6.

Teritorijā vai tuvējā apkārtnē ir uzņēmuma iekopts un uzturēts dārzs augļu, dārzeņu vai garšaugu audzēšanai.

Samazinot vides ietekmes, uzņēmums, ņemot vērā tā izvietojumu un iespējas, ir iekojis un uztur savu dārzu, izaudzējot kādu daļu no nepieciešamajiem augļiem, dārzeņiem vai garšaugiem.

Lai nodrošinātu atbilstību šim kritērijam, dārzam jābūt pastāvīgi uzturētam un apkoptam, iegūstot daļu no ikdienā izmantotajiem garšaugiem, augļiem vai dārzeņiem. Produkciju ieteicams iekļaut viesu pieredzes veidošanā (piemēram, kopā ar izglītojošām vai izklaidējošām aktivitātēm iesaistot ražas novākšanā, piedāvājot izaudzēto ēdienkartē un suvenīru veikalā u.tml.). Tāpat arī ieteicams veidot sadarbību ar vietējām apkaimēm un skolām.

Dārza apsaimniekošanā jāievēro citu Zaļās Atslēgas kritēriju prasības attiecībā uz sintētisko pesticīdu lietošanas ierobežojumiem (*kritērijs 10.1.*) un laistīšanas procedūrām (*kritērijs 10.3.*). Dārza ierīkošanai un apsaimniekošanai jāatbilst vietējās un nacionālās likumdošanas un normatīvo aktu prasībām.

Lauksaimniecības ražošanas aktivitātes, kas veido galvenos uzņēmuma ieņēmumus, kā, piemēram, vīna dārzi vai olīvu dārzi, nav attiecināmas uz šī kritērija ieviešanu.

Klātienes pārbaužu laikā vizuālā konstatācijā tiek apstiprināts kritērija ieviešanas fakts.

11.

KORPORATĪVĀ SOCIĀLĀ ATBILDĪBA

KORPORATĪVĀ SOCĪĀLĀ ATBILDĪBĀ

11.

O — Obligātais

V — Vadlīniju

N — Neattiecas

Kritērija Nr	Kritērijs						
11.1	Uzņēmuma darbība atbilst visām attiecināmajām starptautiskajām, nacionālā un vietējā līmeņa prasībām vides, veselības, drošības un nodarbinātības jomās.	O	O	O	O	O	O
11.2.	Netiek izmantots bērnu darbs.	O	O	O	O	O	O
11.3.	Netiek izplatītas un eksponētas apdraudēto augu un dzīvnieku sugas, kā arī arheoloģiskie un kultūras artefakti, neskaitot likumdošanā atļautas situācijas un izņēmumus.	O	O	O	O	O	O
11.4.	Ir nodrošināta vides pieejamība cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.	V	V	V	V	V	V
11.5.	Tiek nodrošināta līdztiesīga un nediskriminējoša personāla atlase.	V	V	V	V	V	V
11.6.	Tiek sniegts aktīvs atbalsts vismaz divām vides iniciatīvām vai aktivitātēm, kas vērstas uz kopienas attīstību.	V	V	V	V	V	V
11.7.	Vietējiem mazajiem uzņēmējiem un amatniekiem ir sniegta iespēja attīstīt un realizēt savus produktus, ja tie balstīti vietējā vides, vēstures un kultūras mantojumā un ir ražoti, izmantojot videi draudzīgas vai ilgtspējīgas metodes.	V	V	V	V	V	V

KORPORATĪVĀ SOCIĀLĀ ATBILDĪBĀ

11.

O — Obligātais

V — Vadlīniju

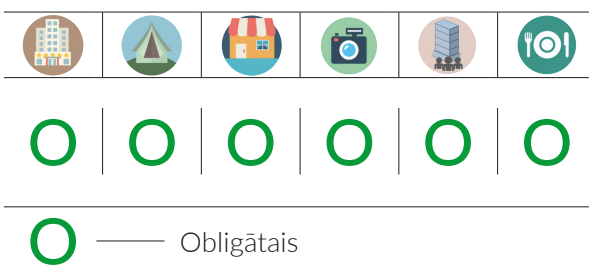
N — Neattiecas

11.8.	Netiek piedāvātas un popularizētas atrakcijas un izklaides pasākumi, kuros tiek izmantoti savvaļas vai mājdzīvnieki.	V	V	V	V	V	V
11.9.	Ja uzņēmuma īpašumā un/vai pārraudzībā ir savvaļas vai mājdzīvnieki, tiek ievērotas visas dzīvnieku labturības prasības.	V	V	V	V	V	V
11.10.	Ir formulēta ilgtspējīgu iepirkumu politika.	V	V	V	V	V	V
11.11.	Notiek sadarbība ar vietējām labdarības organizācijām, nododot to rīcībā nolietoto vai nevajadzīgo inventāru un materiālus.	V	V	V	V	V	V
Obligātie kritēriji		3	3	3	3	3	3
Vadlīniju kritēriji		8	8	8	8	8	8

11.1.

Uzņēmuma darbība atbilst visām attiecināmajām starptautiskajām, nacionālā un vietējā līmeņa prasībām vides, veselības, drošības un nodarbinātības jomās.

Lai uzņēmums vai institūcija varētu pretendēt uz Zaļās Atslēgas sertifikācijas saņemšanu, tā darbībai jābūt atbilstoši korporatīvās sociālās atbildības pamatprincipiem. Uzsākot darbu programmā, uzņēmums apstiprina, ka tas ir likumīgā kārtā ieguvis zemes lietošanas un īpašumtiesības, kā arī tā resursu izmantošanas tiesības atbilst vietējiem normatīvajiem aktiem. Tāpat arī jāapstiprina, ka tā darbība atbilst starptautiskā, nacionālā un vietējā līmeņa prasībām vides, veselības, drošības un nodarbinātības jomās, respektējot apkārtējās kopienas un sabiedrību.

Ir divi minimālie standarti, kas jānodrošina attiecībā uz vides prasību ievērošanu.

- Visu veikto darbību un apsaimniekošanas aktivitāšu vides ietekmju samazināšana, ņemot vērā vietējo ekosistēmu un dabas intereses.

Jebkādi vietējās ekosistēmas apdraudoši faktori un ietekmes ir jāapzina un jāmazina, atbilstoši nodrošinot ekosistēmu atjaunošanu un kompensējošos pasākumus saskaņā ar nacionālo un vietējo likumdošanu un normatīvajiem aktiem. Tas ietver rīcības trokšņa un gaismas piesārņojuma samazināšanai, pasākumus erozijas mazināšanai, kā arī augsnes, ūdens un gaisa piesārņojuma novēršanai.

- Ja uzņēmums vai institūcija atrodas dabas aizsargājamā teritorijā vai tās tuvumā, tiek ievēroti visi ierobežojumi un īpaši nosacījumi, kas izvirzīti no atbildīgajām dabas aizsardzības institūcijām tūrisma aktivitāšu organizēšanai un/vai pakalpojumu sniegšanai.

11.1.

Uzņēmuma darbība atbilst visām attiecināmajām starptautiskajām, nacionālā un vietējā līmeņa prasībām vides, veselības, drošības un nodarbinātības jomās.

Attiecībā uz prasībām nodarbinātībai kā minimālie standarti jānodrošina:

- visiem darbiniekiem ir darba līgumi, kuros atrunātas darbinieku tiesības un pienākumi, kā arī veicamā darba un atalgojuma apjoms;
- visiem darbiniekiem tiek nodrošināts atalgojums vismaz minimālās algas apjomā;
- tiek nodrošināta saistību izpilde pirms un pēc darba attiecību uzsākšanas un izbeigšanas;
- invazīvo sugu izskaušana no uzņēmuma pārvaldītās teritorijas;
- visiem darbiniekiem tiek nodrošināta informācija (rakstiski vai apmācību veidā) par rīcības un ētikas kodeksu darba vietā un procedūrām ierosinājumam un sūdzību izskatīšanai;
- attiecībā uz visiem darbiniekiem, jaunākiem par 18 gadiem, tiek attiecinātas nacionālā likumdošanā noteiktās papildu prasības, kā arī saistošo ANO un Starptautiskās Darba organizācijas konvenciju (138/182) prasības;
- pret visiem darbiniekiem tiek nodrošināta godīga attieksme un nediskriminēšana;
- visiem darbiniekiem ir garantēti droši darba apstākļi;
- visiem darbiniekiem ir iespējas attīstīt savas prasmes, piedalīties tālākizglītības iniciatīvās, regulārās apmācībās un pieredzes iegūšanā;
- darbiniekiem ir iespēja sniegt atgriezenisko saiti par darba apstākļiem (novērtējumu, aptauju u.c. formātos);
- darba devējs uzglabā kopijas dokumentācijai par darbinieka nostrādātajām stundām, virsstundām un izmaksāto atalgojumu.

11.1.

Uzņēmuma darbība atbilst visām attiecināmajām starptautiskajām, nacionālā un vietējā līmeņa prasībām vides, veselības, drošības un nodarbinātības jomās.

Attiecībā uz veselības un drošas darba vides prasībām, kā minimālie standarti jānodrošina:

- visiem darbiniekiem tiek nodrošināta informācija un apmācības par veselības un drošības jautājumiem darba vietā;
- visiem darbiniekiem ir pieejama rakstiska informācija par uzņēmuma veselības, higiēnas un drošības noteikumiem, kā arī uzņēmuma kopējo politiku un plāniem šajā jomā;
- visiem viesiem un apmeklētājiem ir pieeja rakstiskai drošības informācijai.

Attiecībā uz vietējo kopienu standartu un tradīciju respektēšanu, vērā jāņem šādi aspekti:

- uzņēmuma aktivitātes negatīvā veidā neietekmē vietējo kopienu dzīves kvalitāti, kā arī piekļuvi resursiem (zemes un ūdens);
- aktivitātēm nav negatīvas ietekmes uz apkārtējo kopienu piekļuvi pārtikai, ūdens un energoapgādes pakalpojumiem;
- netiek ierobežota piekļuve vietējām vēsturiskajām un arheoloģiskajām vietām, kā arī vietām ar augstu nozīmi vietējās tradīcijās;
- tiek ievēroti visi nosacījumi zemes izmantojumam, būvniecības un infrastruktūras izbūvei, lietojuma zonējumam, un jau plānošanas stadijā vērā ņemta tiek tuvējo arhitektūras vai kultūrvēsturisko pieminekļu, kā arī ekosistēmu kapacitāte;
- uzņēmums darbojas saskaņā ar vietējām objektu apsaimniekošanas vadlīnijām un plānošanas dokumentiem.

11.2.

Netiek izmantots bērnu darbs.

					
☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

Klātienes pārbažu un auditu laikā uzņēmums nodrošina pamatojuma dokumentācijas un rakstiska apliecinājuma pieejamību par attiecīgās vietējā, nacionālā un starptautiskā līmeņa likumdošanas ievērošanu augstāk minētajās jomās. Izlases veida vizuālās pārbaudes un intervijas nepieciešamības gadījumā ļauj pārlicināties par kritērija ievērošanu.

Korporatīvās sociālās atbildības iniciatīvu ietvaros ir būtiski nodrošināt bērnu tiesības, neizmantojot bērnu darbu un nesadarbojoties ar pakalpojumu sniedzējiem, kas neievēro identiskus uzstādījumus.

Uzņēmums, iesaistoties programmas īstenošanā, garantē bērnu tiesību ievērošanu un bērnu aizsardzību pret dažādu izmantošanu un ekspluatāciju, tai skaitā seksuālu.

Ja darbinieki konstatē nelegālu bērnu nodarbinātību vai izmantošanu, nekavējoties tiek ziņots atbildīgajiem dienestiem. Tāpat arī viesi un apmeklētāji tiek informēti par tuvējiem galamērķiem, kas neievēro bērnu tiesības, aicinot tos neapmeklēt.

Klātienes pārbažu laikā uzņēmums prezentē korporatīvas sociālās atbildības politikā iekļautos punktus attiecībā uz bērnu tiesību ievērošanu. Var tikt veikta arī vizuālā pārbaude uzņēmuma teritorijā.

11.3.

Netiek izplatītas un eksponētas apdraudēto augu un dzīvnieku sugas, kā arī arheoloģiskie un kultūras artefakti, neskaitot likumdošanā atļautas situācijas un izņēmumus.

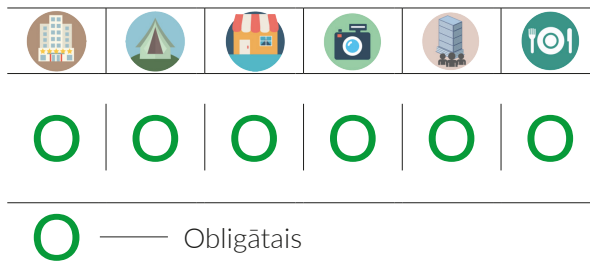

Īstenojot korporatīvās sociālās atbildības politiku un popularizējot tās principus, kā arī atbalstot ilgtspējīgas attīstības vides komponenti un iesaistoties centienos stiprināt bioloģiskās daudzveidības aizsargāšanu, uzņēmums programmas aktivitāšu ietvaros uzņemas atbildību, ka nav iesaistīts CITES konvencijas sarakstā esošo sugu apdraudošās vai izmantojošās aktivitātēs, tai skaitā arī attiecībā uz eksponātu izvietojumu un tirdzniecību. Tiek pievērsta uzmanība arī vēsturisko un arheoloģisko artefaktu neizplatīšanai.

Vietās, kur šīs likumdošanas pārkāpums ir aktuāls plašākā līmenī, viesiem un apmeklētājiem tiek sagatavota papildinformācija par iespējamiem suvenīriem vai artefaktiem, kuru iegāde ir pretrunā ar CITES konvenciju un vietējo kultūr-vēsturisko vērtību aizsardzību.

Tāpat arī uzņēmums nesadarbojas ar māksliniekiem vai izklaides pasākumu organizētājiem, kuru priekšnesumos tiek izmantotas apdraudētās sugas.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta informācija par uzņēmuma darbības principu atbilstību un veiktajiem pasākumiem šī kritērija ieviešanā. Izlases kārtībā var tikt veikta vizuālā pārbaude uzņēmuma telpās izvietotajās tirdzniecības zonās un suvenīru standos.

11.4.

Ir nodrošināta vides pieejamība cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

					
V	V	V	V	V	V
V — Vadlīniju					

Lai padarītu uzņēmuma pakalpojumus pieejamākus, kā arī paaugstinātu viesu un klientu izpratni par tā korporatīvo sociālo atbildību, tiek īstenoti pasākumi pieejas nodrošināšanai cilvēkiem ar īpašām vajadzībām gan attiecībā uz viesiem, gan darbiniekiem.

Kā piemēri lietotāju grupām ar īpašām vajadzībām minami cilvēki ar kustību vai funkcionāliem traucējumiem (cilvēki ratiņkrēslos, cilvēki ar redzes traucējumiem utt.), kā arī cilvēki ar specifiskiem veselības traucējumiem.

Šī kritērija prasības attiecas uz publisko zonu pieejamību (ieeja, reģistrācijas zona, sanāksmju telpas, restorāni, labierīcības, peldbaseini u.c.). Atkarībā no sertifikācijas kategorijas ir stingri rekomendēts nodrošināt pieeju arī viesu istabām un to labierīcībām, sekojot standartiem, kādus izvirza nacionālā likumdošana, vai labas prakses vadlīnijām no nozares organizācijām.

Atsevišķās situācijās (piemēram, vēsturisko ēku vai arhitektūras pieminekļu pieejamības nodrošināšana) uzņēmums no atbildīgajām institūcijām var iegūt apliecinājumu par izņēmumu no prasību ievērošanas.

Pieejas un pakalpojumu līmenis lietotāju grupām ar īpašām vajadzībām tiek skaidri un proaktīvi komunicēts viesiem, atceroties, ka, pievienojoties Zaļās Atslēgas programmai, uzņēmums garantē sniegt godīgu, skaidru un viegli saprotamu informāciju viesiem un klientiem par tā darbību un sniegtajiem pakalpojumiem.

Klātienes pārbaūžu laikā tiek demonstrēti izmantotie risinājumi pieejas nodrošināšanai cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

11.5.

Tiek nodrošināta līdztiesīga un nediskriminējoša personāla atlase.

V — Vadlīniju

Sniedzot atbalstu cilvēktiesību ievērošanai un darba tirgus vienlīdzības veicināšanai, uzņēmums nodrošina, ka tā personāla politikā un darbinieku atlasē visos līmeņos ir ievēroti principi, kas novērš diskrimināciju pēc vecuma, rases, dzimuma, reliģiskās piederības vai sociālekonomiskā statusa u.c. Šādi principi ir iekļaujami arī kopējā korporatīvās sociālās atbildības politikas dokumentā.

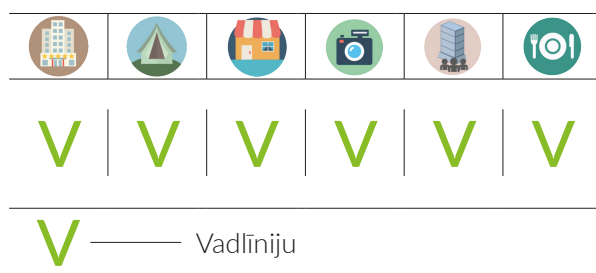
Lai atbalstītu apkārtējās kopienas, ir svarīgi, lai to pārstāvji tiktu iekļauti darbinieku atlasē, sniedzot tiem vienlīdzīgas nodarbinātības, kā arī izglītības un apmācību iespējas.

Klātienē pārbaūžu laikā tiek sniegta informācija par veiktajām rīcībām kritērija ieviešanā.

11.6.

Tiek sniegts aktīvs atbalsts vismaz divām vides iniciatīvām vai aktivitātēm, kas vērstas uz kopienas attīstību.

Lai veicinātu ilgtspējīgas attīstības iniciatīvas, kā arī popularizētu uzņēmuma vai institūcijas korporatīvās sociālās atbildības ambīcijas, tas aktīvi atbalsta vietējās vides iniciatīvas vai kopienu ilgtspējīgas attīstības projektus (izglītības, veselības un infrastruktūras apzaļumošanas jomās).

Pamatā atbalsts tiek sniegts tieši vietējā līmeņa aktivitātēm, bet ir apsverama arī plašāka mēroga sadarbība vai specifiskas aktivitātes, kas noteiktu apsvērumu dēļ tiek īstenotas citās teritorijās. Piemēri atbalstāmajām aktivitātēm:

- > koku stādīšana;
- > teritoriju apzaļumošana vai bioloģiskās daudzveidības atjaunošanas iniciatīvas;
- > zaļo koridoru un neskartu dabas teritoriju izveide bioloģiskās daudzveidības veicināšanai;
- > dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma pieminekļu aizsardzība un uzturēšana;
- > klimata pārmaiņu ietekmēm vēltīti projekti (no izglītības līdz praktiskajām piemērošanās aktivitātēm);
- > publiski izmantojamu āra aktivitāšu un infrastruktūras ierīkošana (dabas takas, videi draudzīgas jahtu piestātnes);
- > izglītības aktivitātes skolām un apkārtnes iedzīvotājiem;
- > aktivitātes cilvēkiem ar īpašām vajadzībām, kā arī iniciatīvas sociālā taisnīguma veicināšanai;

11.6.

Tiek sniegts aktīvs atbalsts vismaz divām vides iniciatīvām vai aktivitātēm, kas vērstas uz kopienas attīstību.

- telpu bezmaksas izmantošanas iespējas vietējām nevalstiskajām organizācijām, kopienas organizācijām vai vietējām skolām;
- atbalsta sniegšana vietējo vides problēmu risināšanā (dzeramā ūdens pieejamība u.tml.).

Priekšroka atbalsta aktivitāšu izvēlē, ja tas atbilst vietējai situācijai un apstākļiem, dodama bioloģiskās daudzveidības un vides aizsardzības aktivitātēm un iniciatīvām (koku stādīšana, zaļo zonu un savvaļas atjaunošanas pasākumi, zaļo koridoru un vides teritoriju izveide u.tml.). Rekomendējama ir arī darbinieku iesaistīšanās iniciatīvu īstenošanā.

Lai nodrošinātu kritērija izpildi, pārskata perioda gadā atbalsts jāsniedz vismaz divām aktivitātēm.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek sniegta informācija par īstenotajiem atbalsta pasākumiem un darbinieku iesaisti, atbilstošs kopsavilkums sagatavojams arī ikgadējās pašpārbaudes anketās.

11.7.

Vietējiem mazajiem uzņēmējiem un amatniekiem ir sniegta iespēja attīstīt un realizēt savus produktus, ja tie balstīti vietējā vides, vēstures un kultūras mantojumā un ir ražoti, izmantojot videi draudzīgas vai ilgtspējīgas metodes.

Lai veicinātu un atbalstītu vietējo ekonomisko un kultūras mantojuma tradīciju attīstību, kā arī padziļināti pievērstos korporatīvās sociālās atbildības popularizēšanai, vietējiem mazajiem uzņēmējiem un amatniekiem tiek sniegta iespēja izplatīt saražoto produkciju un pakalpojumus.

Produkciju var piedāvāt atsevišķā veikalā vai stendā, vai, uzņēmumam iepērkot preces no ražotājiem un piedāvājot tās savā suvenīru veikalā. Tiem jābūt vietējiem ražojumiem, kas gatavoti videi draudzīgā veidā un balstās vietējās tradīcijās, dabā, vai ir atbilstoši vēstures un kultūras tradīcijām.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek nodrošināta līgumu, kas noslēgti ar vietējiem ražotājiem un pakalpojumu sniedzējiem, pieejamība.

V	V	V	V	V	V
V	Vadlīniju				

11.8.

Netiek piedāvātas un popularizētas atrakcijas un izklaides pasākumi, kuros tiek izmantoti savvaļas vai mājdzīvnieki.

Lai atbalstītu dzīvnieku labturību, uzņēmuma telpās un teritorijā netiek piedāvāti izklaides pasākumi, kuros iesaistīti savvaļas vai mājdzīvnieki. Tas attiecas gan uz izrādēm un izklaides šoviem, gan uz iekārtotiem foto stendiem viesu izmantošanai.

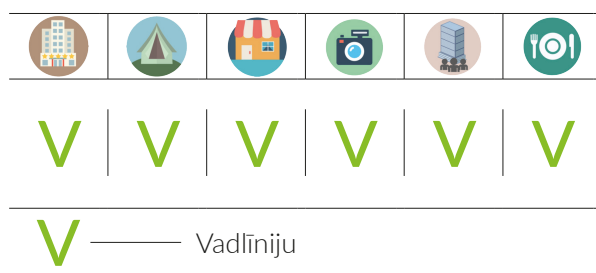
Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā uzņēmums sniedz informāciju par savu izklaides pasākumu programmu, apliecinot, ka tajā nav ietvertas aktivitātes, kurās tiek izmantoti savvaļas vai mājdzīvnieki.

					
V	V	V	V	V	V
V	Vadlīniju				

11.9.

Ja uzņēmuma
īpašumā un/vai
pārraudzībā ir savvaļas
vai mājdzīvnieki, tiek
ievērotas visas dzīvnieku
labturības prasības.

Lai atbalstītu dzīvnieku labturības standartu ievērošanu tūrisma sektorā, kā arī aizsargātu vietējo bioloģisko daudzveidību, gadījumā, ja uzņēmuma īpašumā vai pārraudzībā ir dzīvnieki, to aprūpē ir jābūt ievērotām augstākajām dzīvnieku labturības prasībām un standartiem.

Izvērtējot dzīvnieku labturības situāciju, vērā jāņem ABTA globālās vadlīnijas dzīvnieku labturībai tūrisma sektorā (<https://www.abta.com/industry-zone/sustainability-in-travel-and-tourism/animals-in-tourism>), ņemot vērā tā saukto piecu brīvību respektēšanu.

1. Laba aprūpe: dzīvnieki tiek atbilstoši baroti, nepakļaujot tos bada vai slāpju periodiem.
2. Labi apstākļi: novietne ir laikapstākļiem atbilstoša (ja nepieciešams, ar siltumizolāciju), radot drošus un komfortablus apstākļus miera periodam un atpūtai.
3. Laba veselība: savainošanās risku novēršana, aprūpe un apstākļi, kas novērš slimību un sāpju rašanos no turēšanas nebrīvē.
4. Atbilstoša izturēšanās: dabisko apstākļu radīšana, laba cilvēka-dzīvnieka mijiedarbība, pozitīva un droša emocionālā vide.
5. Aizsardzība no bailēm un stresa:
  - > bailes, stresu un apātiju izraisošu faktoru novēršana;
  - > apstākļu nodrošināšana patvērumam/slēptuvei;
  - > liegums jebkādam fiziskām vai ķirurģiskām modifikācijām, neskaitot vispārējās medicīniskās procedūras.

Tāpat arī netiek piedāvāts tiešs kontakts ar nebrīvē turētiem savvaļas dzīvniekiem vai to izmantošana izklaidē (šovi, sacīkstes, cīņas).

Klātienes pārbažu un auditu laikā uzņēmums apstiprina dzīvnieku labturības vadlīniju respektēšanu, notiek izlases veida vizuālā pārbaude.

11.10.

Ir formulēta ilgtspējīgu iepirkumu politika.

					
V	V	V	V	V	V
V — Vadlīniju					

Uzņēmumā ir izstrādāta, apstiprināta un praksē tiek ieviesta ilgtspējīgu iepirkumu politika un procedūras, dodot priekšroku vides un sociāli atbildīgām, un ilgtspējīgām ražošanas praksēm un pakalpojumiem, tādējādi veicinot resursu efektivitāti, atkritumu rašanās novēršanu, kā arī transporta vides ietekmju samazināšanu.

Iepirkumu politikai jāaptver pamatlīdzekļu iepirkumi, pārtikas un dzērienu, celtniecības un remonta materiālu un ikdienas lietojuma preču grupas, kā arī pakalpojumi.

Iepirkumu politikai jāiekļauj gan vides, gan sociālie aspekti, nosakot procedūras iepirkumu plānošanai un veikšanai visiem atbildīgajiem darbiniekiem, nodrošinot arī pietiekamu un pilnvērtīgu darbinieku informēšanu un apmācības politikas piemērošanai praksē. Parasti šādi vietējie regulējumi tiek pārskatīti ik pēc trīs gadiem. Ja uzņēmums ir daļa no plašākas nacionāla vai starptautiska līmeņa uzņēmumu grupas, ir iespējams attiecināt kopējo grupas politiku un procedūras ilgtspējīgu iepirkumu plānošanā.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek prezentēta aktuālās iepirkumu politikas dokumentācija un veiktie pasākumi darbinieku informēšanā tās sekmīgai ieviešanai.

11.11.

Notiek sadarbība ar vietējām labdarības organizācijām, nodot to rīcībā nolietoto vai nevajadzīgo inventāru un materiālus.

					
V	V	V	V	V	V
V	Vadlīniju				

Īstenojot korporatīvās sociālās atbildības politiku, popularizējot tās principus, kā arī īstenojot pasākumus negatīvo vides ietekmju mazināšanā, pārstrādes un aprites ekonomikas veicināšanā, uzņēmums īsteno materiālu un inventāra, kas vēl ir lietošanas kārtībā, bet vairs nav piemērots ikdienas darbības vajadzībām, savākšanu un to nodošanu tālākai izmantošanai vietējām labdarības organizācijām vai citiem sociālajiem partneriem.

Lai nodrošinātu atbilstību šim kritērijam, ziedojumam jābūt veiktam pēdējo 12 mēnešu laikā.

Klātienē pārbaūžu un auditu ietvaros tiek uzrādīta dokumentācija, kas apliecina kritērija izpildi (ziedošanas/sponsorējuma līgumi, pieņemšanas-nodošanas akti u.tml.). Tāpat arī informācijas kopsavilkums tiek pievienots pašpārbaudes anketai.

12.

ZALĀS AKTIVITĀTES

12.

ZALĀS AKTIVITĀTES

O — Obligātais

V — Vadlīniju

N — Neattiecas

Kritērija Nr	Kritērijs						
12.1	Viesiem un apmeklētājiem ir pieejama informācija par tuvējiem parkiem, ainavu un dabas aizsardzības objektiem.	O	O	O	O	O	O
12.2.	Viesiem un apmeklētājiem ir pieejama informācija par tuvējo velosipēdu nomas punktu.	O	O	O	O	O	N
12.3.	Viesiem un apmeklētājiem ir iespēja iznomāt vai izmantot velosipēdus uz vietas.	V	V	V	V	V	N
12.4.	Tiek popularizēta un veicināta atbildīga viesu uzvedība.	V	V	V	V	V	V
12.5.	Tiek piedāvātas ar vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības tematiku saistītas aktivitātes.	V	V	V	V	V	V
Obligātie kritēriji		2	2	2	2	2	1
Vadlīniju kritēriji		3	3	3	3	3	2

12.1.

Viesiem un apmeklētājiem ir pieejama informācija par tuvējiem parkiem, ainavu un dabas aizsardzības objektiem.

					
○	○	○	○	○	○
○ — Obligātais					

Zaļās Atslēgas programmas ieviešanas procesā ar mērķi stiprināt uzņēmuma zaļo pozicionējumu un klientu iesaistīšanos zaļajās aktivitātēs tiek nodrošināta informācijas proaktīva sniegšana viesiem un apmeklētājiem par tuvējiem parkiem, kā arī vietējām dabas vai ainavu aizsardzības teritorijām. Nepieciešamības gadījumā informācijā ir iekļaujami arī padomi par uzvedības kodeksu, atrodoties šajās teritorijās (skatīt arī [kritēriju 12.4.](#)).

Sniegtā informācija iedrošina viesus izvēlēties un izmantot pieejamās tuvējās āra vai zaļās aktivitātes, kā, piemēram, doties pastaigās, skrējienā, izbraukumā ar velosipēdu, peldēties, burāt, doties piknikā vai apmeklēt tuvējos rotaļlaukumus u.c.

Kur iespējams un nepieciešams, sniegtā informācija satur sadaļu par vietējo bioloģisko daudzveidību un tās vērtībām. Izbraukumos uz dabas teritorijām, vietējām kopienām vai kulturālām/vēsturiski nozīmīgām vietām viesi tiek aicināti sekot to izmantošanas noteikumiem.

Informācija atkarībā no sertifikācijas kategorijas ir sniedzama informācijas centrā, pie reģistrācijas galda, aktivitāšu rezervācijas vai informatīvajā stendā, TV monitoros publiskajās zonās, viesu istabās vai, izvietojot informatīvos materiālus viesu numuru mapēs.

Lai gan šī informācija pamatā ir domāta viesiem un apmeklētājiem, tiek nodrošināta tās pieejamība arī darbiniekiem. Jāatceras, ka, iesaistoties Zaļās Atslēgas programmā, uzņēmums apņemas sniegt godīgu, atbilstošu un saprotamu informāciju.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā notiek vizuālā pārbaude, un uzņēmums prezentē tā viesu informācijas klāstu par kritērijā noteiktajām teritorijām un aktivitātēm.

12.2.

Viesiem un apmeklētājiem ir pieejama informācija par tuvējo velosipēdu nomas punktu.

					
O	O	O	O	O	N
O — Obligātais			N — Neattiecas		

Veicinot ilgtspējīgu mobilitāti, viesiem un apmeklētājiem tiek sniegta informācija par tuvējo velonomu vai iespējām izmantot paša uzņēmuma piedāvātos velosipēdus.

Atkarībā no sertifikācijas kategorijas informācija ir sniedzama informācijas centrā, pie reģistrācijas galda, aktivitāšu rezervācijas vai informatīvajā stendā, TV monitoros publiskajās zonās, viesu istabās vai, izvietojot informatīvos materiālus viesu numuru mapēs.

Lai gan šī informācija pamatā ir domāta viesiem un apmeklētājiem, uzņēmums nodrošina tās pieejamību arī darbiniekiem. Jāatceras, ka, iesaistoties Zaļās Atslēgas programmā, uzņēmums apņemas sniegt godīgu, atbilstošu un saprotamu informāciju.

Ja uzņēmums atrodas vietā, kur kādu apsvērumu dēļ (ekstrēmu laikapstākļu iespējamība, satiksmes drošība u.tml.) velosipēdu izmantošana nav vēlama vai iespējama, kritērija ieviešana nav obligāta.

Klātienes pārbažu un auditu ietvaros tiek sniegta informācija par tuvējo velosipēdu nomas punktu un ilgtspējīgas mobilitātes popularizēšanas pasākumiem uzņēmumā.

12.3.

Viesiem un apmeklētājiem ir iespēja iznomāt vai izmantot velosipēdus uz vietas.

						
V	V	V	V	V	N	
V	V — Vadlīniju				N	N — Neattiecas

Veicinot ilgtspējīgu mobilitāti, viesiem tiek piedāvāta iespēja iznomāt vai izmantot velosipēdus.

Informācija par velosipēdu nomas vai izmantošanas iespēju uzņēmumā atkarībā no sertifikācijas kategorijas ir sniedzama informācijas centrā, pie reģistrācijas galdā, aktivitāšu rezervācijas vai informatīvajā standā, TV monitoros publiskajās zonās, viesu istabās vai, izvietojot informatīvos materiālus viesu numuru mapēs.

Jāatceras, ka, iesaistoties Zaļās Atslēgas programmā, uzņēmums apņemas sniegt godīgu, atbilstošu un saprotamu informāciju.

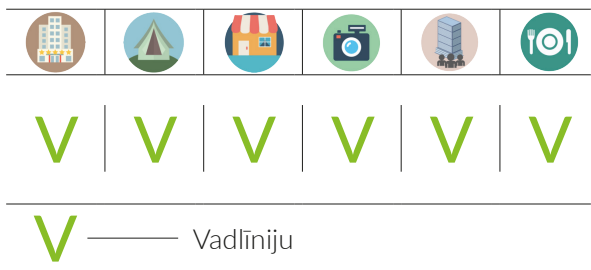
Ja uzņēmums atrodas vietā, kur kādu apsvērumu dēļ (ekstrēmu laikapstākļu iespējamība, satiksmes drošība u.tml.) velosipēdu izmantošana nav vēlama vai iespējama, kritērija ieviešana nav obligāta.

Klātienē pārbaūžu un auditu ietvaros tiek sniegta informācija par tuvējo velosipēdu nomas punktu un ilgtspējīgas mobilitātes popularizēšanas pasākumiem uzņēmumā.

12.4.

Tiek popularizēta un veicināta atbildīga viesu uzvedība.

Lai aizsargātu vietējo bioloģisko daudzveidību un atbalstītu dzīvnieku labturību, kā arī nodrošinātu ciņpilnu izturēšanos pret vietējo kopienu kultūras mantojumu un tradīcijām, uzņēmums viesiem un apmeklētājiem nodrošina informāciju par atbildīgu uzvedību tuvējā apkaimē vizītes laikā.

Informācijā atbilstoši tūrisma galamērķa specifikai un sertifikācijas kategorijai ir iekļaujami šādi punkti:

- uzvedības kodekss un rekomendācijas, kas ņemamas vērā, apmeklējot tuvējās dabas teritorijas, kultūras vai vēsturiskos objektus (kur attiecināms, pamatinformācijā jāiekļauj arī informācija par apmeklējuma ierobežojumiem (darba laiku, sezonalitāti), kā arī ciņpilnu uzvedību (ja vietējā kultūra vai tradīcijas prasa sevišķu apģērbu vai uzvedības normu respektēšanu));
- informācija par tuvākajām Zilā Karoga peldvietām un jahtu ostām;
- informācija par tūrisma operatoriem un atrakcijām, kas piedāvā vides vērtības respektējošu apmeklējumu, kā arī dzīvnieku labturības ievērošanu vietu apmeklējumā, izslēdzot arī tiešu kontaktu ar nebrīvē esošiem savvaļas dzīvniekiem un dzīvnieku izmantošanu atrakcijās, sacensībās vai cīņās;
- informācija par uzvedības noteikumiem savvaļā un savvaļas populāciju neapdraudēšanu, apmeklējot brīvdabas takas un tūres;
- vietējo suvenīru izvēles padomi, iekļaujot informāciju par suvenīriem, ko vides vai ilgtspējīgas attīstības apsvērumu dēļ nav ieteicams iegādāties;

12.4.

Tiek popularizēta un veicināta atbildīga viesu uzvedība.

- informācija par sabiedriskās ēdināšanas vietām, kas piedāvā vietējo un tradicionālo virtuvi, ēdienkartē neiekļauj apdraudētās sugas vai ir saņēmušas ekosertifikātu;
- informācija par labas uzvedības kodeksu tuvējā apkārtnē (piemēram, trokšņa vai gaismas piesārņojuma neradīšana);
- praktiskās iniciatīvas resursu patēriņu un atkritumu rašanās novēršanas jomā – informāciju par dzeramā ūdens uzpildes punktiem, dalīto atkritumu konteineriem vai daudzkārt izmantojamu iepirkuma maisiņu un atkārtoti izmantojamu ūdens pudeļu piedāvāšanu viesiem.

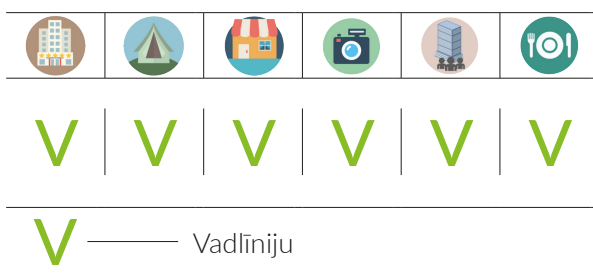
Jāatceras, ka, iesaistoties Zaļās Atslēgas programmā, uzņēmums apņemas sniegt godīgu, atbilstošu un saprotamu informāciju.

Klātienēs pārbažu un auditu laikā tiek uzrādīta viesu informācija un prezentētas īstenotās aktivitātes kritērija ieviešanā.

12.5.

Tiek piedāvātas ar vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības tematiku saistītas aktivitātes.

Lai sniegtu savu ieguldījumu darbinieku, vietējās sabiedrības un viesu vides apziņas paaugstināšanā un izpratnē par ilgtspējīgu attīstību, viesiem un apmeklētājiem tiek piedāvāta iesaistīšanās aktivitātēs, kas saistītas ar vides un dabas aizsardzību vai plašāku ilgtspējīgas attīstības tematiku.

Šīs aktivitātes var būt saistītas, piemēram, ar iesaistīšanos pasākumos, kas saistīti ar starptautiskā līmenī noteiktām un atzīmētām vides tematikai veltītām dienām vai iniciatīvām – Zemes dienu, Zemes stundu, Pasaules vides dienu, Enerģijas taupības nedēļu, Pasaules veģetārisma dienu u.tml. Tāpat arī aktivitātes var tikt organizētas kā gidu vadītas ekskursijas vai pārgājieni tuvējās dabas teritorijās, dalība koku stādīšanas akcijās, talkās vai citos ar vides tematiku saistītos pasākumos.

Kā sevišķi izceļamas un veicināmas aktivitātes atzīmējamas tās, kas sasaistās ar bioloģiskās daudzveidības aizsardzības tematiku. Tāpat arī jāņem vērā, lai aktivitātes, kas saistītas, piemēram, ar pārtikas tēmu (pieredzes aktivitātes ražas novākšanā vai degustācijās), ņemtu vērā ilgtspējas principus un tiktu īstenotas, ievērojot spēkā esošo likumdošanu un normatīvos aktus.

Uzņēmumi ir rosināti sniegt arī citu atbalstu, tai skaitā finansiālo, pasākumiem, kas saistīti ar bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu vai kādu aktuālu vides problēmu risināšanu.

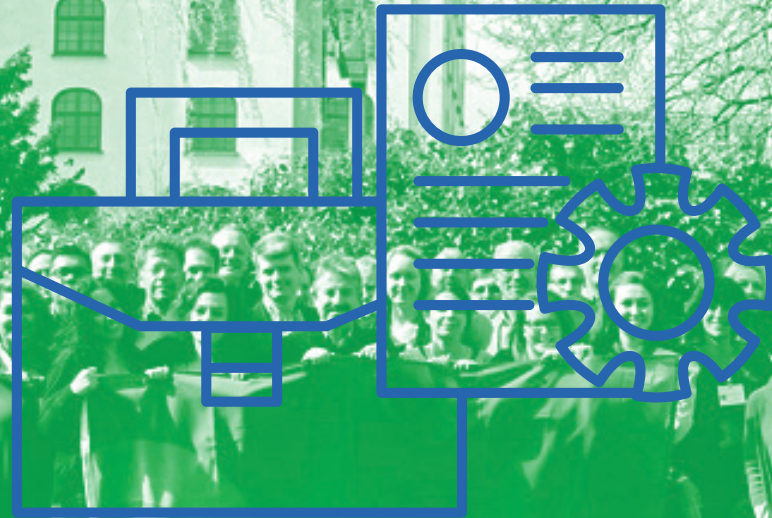
Klātienēs pārbaūžu un auditu ietvaros tiek prezentēts pēdējo 12 mēnešu laikā notikušo aktivitāšu pārskats un aktivitāšu plāns nākamajam periodam, demonstrējot aktīvu viesu iesaisti pasākumu un aktivitāšu norisē.

ADMINISTRĀCIJA

13.

13.

ADMINISTRĀCIJA

O — Obligātais

V — Vadlīniju

N — Neattiecas

Kritērija Nr	Kritērijs						
13.1	Citi uzņēmuma teritorijā un telpās strādājošie uzņēmumi ir informēti par Zaļās Atslēgas izvirzītajām prasībām, iedrošinot tos atbilstošu vides standartu piemērošanai savā darbībā.	O	O	N	O	O	N
13.2.	Vismaz 75% no iepirkta biroja papīra un izgatavotajiem drukas materiāliem ir ekosertificēti vai ražoti uzņēmumā ar ieviestu vides pārvaldības sistēmu.	O	O	O	O	O	O
13.3.	Tiek īstenotas aktivitātes papīra izmantošanas samazināšanai administrācijas un viesu vajadzībām, kā arī konferenču telpās.	O	O	O	O	O	N
13.4.	Visi piegādātāji un pakalpojumu sniedzēji ir informēti par uzņēmuma vides iniciatīvām, aicinot tos nodrošināt atbilstību Zaļās Atslēgas kritēriju prasībām, kur tas attiecas uz konkrētā uzņēmēja darbības jomu.	O	O	O	O	O	O
13.5.	Vismaz 75% no piegādātājiem ir saņēmuši ekosertifikātu vai pieņēmuši savu vides un ilgtspējas politiku, vai īsteno ilgtspējīgas iniciatīvas.	V	V	V	V	V	V
13.6.	Vismaz trīs ikdienā izmantoto tekstila materiālu kategorijas (iepirktas vai nomātas) ir videi draudzīgas.	V	V	V	N	N	N
13.7.	Ja veļas mazgāšanu veic ārpalpojuma sniedzējs, tam jāatrodas ne tālāk kā 100 km attālumā.	V	V	V	V	V	V

ADMINISTRĀCIJA 13.

O — Obligātais

V — Vadlīniju

N — Neattiecas

13.8.	Vismaz 75% jauniegādāto ilglietojuma preču ir saņēmušas ekosertifikātu vai ražotas uzņēmumā ar ieviestu vides pārvaldības sistēmu.	V	V	V	V	V	V
13.9.	Lai pagarinātu ilglietojuma preču dzīves ciklu, tās tiek atjaunotas un remontētas, vai arī, ja iespējams, tiek iegādāts lietots inventārs.	V	V	V	V	V	V
13.10.	Tiek izmantoti videi draudzīgi motorizētie transportlīdzekļi.	V	V	N	V	V	V
13.11.	Uzņēmuma teritorijā autotransporta darbināšana tukšgaitā netiek pieļauta ilgāk par divām minūtēm.	V	V	V	V	V	V
13.12.	Tiek veicināta un atbalstīta personāla pārvietošanās ar videi draudzīgiem transportlīdzekļiem.	V	V	V	V	V	V
Obligātie kritēriji		4	4	3	4	4	2
Vadlīniju kritēriji		8	8	7	7	7	7

13.1.

Citi uzņēmuma teritorijā un telpās strādājošie uzņēmumi ir informēti par Zaļās Atslēgas izvirzītajām prasībām, iedrošinot tos atbilstošu vides standartu piemērošanai savā darbībā.

O | O | N | O | O | N

O — Obligātais

N — Neattiecas

Daudzi uzņēmumi un institūcijas iznomā savas telpas citiem uzņēmējiem, kā veikaliem un pakalpojumu sniedzējiem (piemēram, frizētavām, kafejnīcām, restorāniem, fitnesa zālēm, tūrisma aģentūrām, suvenīru veikaliem, apģērbu veikaliem, kioskiem, velosipēdu nomas punktiem utt.).

Ņemot vērā, ka Zaļās Atslēgas programmas kritēriju kopums attiecas uz visu prasību, kas attiecināmas uz uzņēmuma ēkām un teritoriju, ieviešanu uzņēmumā, ir būtiski nodrošināt, lai visi ārējie uzņēmēji, kas darbojas tā ēkās vai teritorijā, ir informēti par viesnīcas vides un ilgtspējīgas attīstības iniciatīvām un saistībām Zaļās Atslēgas kritēriju izpildē. Informācija uzņēmējiem var tikt nodrošināta ar informatīvo materiālu palīdzību, kopīgu sanāksmju organizēšanu vai nomas līgumā iekļautu punktu veidā.

Ārējiem uzņēmējiem savā darbībā ir jāievēro būtiskākie Zaļās Atslēgas kritēriji par resursu taupību un citām vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības iniciatīvām.

Ārējie uzņēmēji ir līdzatbildīgi, lai to aktivitātes neradītu nozīmīgu negatīvu ietekmi uz tuvējām ekosistēmām. Jebkādiem traucējumiem apkārtējām ekosistēmām ir jātiek mazinātiem, uzņēmējiem ir jānodrošina arī līdzdalība to novēršanā un kompensējošās aktivitātēs. Tas attiecināms arī uz rīcībām, kas saistāmas ar trokšņa, gaismas, noplūžu, ozona slāni noārdošo vielu piesārņojumu, kā arī ūdeni, gaisu un augsni piesārņojošām vielām.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta informācija par uzņēmuma vai institūcijas telpās un teritorijā funkcionējošiem ārējiem uzņēmējiem un to darbības veidu, apliecinot un pierādot, ka tie ir informēti par viesnīcas vides un ilgtspējīgas attīstības iniciatīvām un saistībām un aicināti darboties atbilstoši Zaļās Atslēgas kritērijos noteiktajiem principiem un kritēriju prasībām.

13.2.

Vismaz 75%
no iepirktā biroja
papīra un izgatavo-
tajiem drukas materiā-
liem ir ekosertificēti
vai ražoti uzņēmumā
ar ieviestu vides
pārvaldības sistēmu.

Lai samazinātu enerģijas patēriņu un novērstu atkritumu rašanos, vienlaikus sama-
zinot arī uzņēmuma vides ietekmes, biroja papīra, aplokšņu un citu drukāto papīra
materiālu izmantošana jāizvērtē, to samazinot līdz nepieciešamajam minimumam.
Biroja papīra, drukātajiem materiāliem un aploksnēm ir jābūt atbilstoši ekosertifi-
cētiem (ES kopējais ekosertifikāts vai FSC ekosertifikāts) vai ražotiem uzņēmumā,
kas ir ieviesis vides pārvaldības sistēmu.

Šī kritērija kontekstā pēdējo 12 mēnešu laikā iegādātajiem attiecīgajiem papīra
materiāliem jānodrošina vismaz 75% īpatsvars ar ekosertificētajiem materiāliem
no kopējā patēriņa.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek uzrādīta dokumentācija par veiktajiem ie-
pirkumiem pēdējo 12 mēnešu periodā, nepieciešamības gadījumā apstiprinot eko-
sertificētu materiālu izmantošanu vizuālā konstatējumā.

☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

13.3.

Tiek īstenotas aktivitātes papīra izmantošanas samazināšanai administrācijas un viesu vajadzībām, kā arī konferenču telpās.

					
O	O	O	O	O	N
O — Obligātais			N — Neattiecas		

Lai samazinātu uzņēmuma negatīvo ietekmi uz apkārtējo vidi, nodrošinot efektīvāku resursu izmantošanu un novēršot papīra materiālu nevajadzīgu atkritumu rašanās iespēju, tiek īstenotas iniciatīvas papīra izmantošanas samazināšanai birojā, viesu istabās, kā arī konferenču un sanāksmju telpās.

Šādu iniciatīvu veidi atkarībā no sertifikācijas kategorijas var būt ļoti dažādi un daudzveidīgi. Piemēram, viesu numuros izvietoto pierakstu papīra lokšņu skaita samazināšana (arī formāta samazināšana no A4 uz A5), papīra pieraksta materiālu neizvietošana viesu numuros (pieejamība var tikt nodrošināta reģistrācijā), papīra materiālu izvietošana konferenču telpās (pierakstu bloki un papīra loksnes izvietoti uz viena centrālā galda, nevis katra krēsla vai darba vietas) utt.

Biroju telpās iniciatīvas papīra aprites samazināšanai iekļauj abpusēju dokumentu apdruku, izmantotā papīra brīvās puses lietošanu piezīmēm, dokumentu izdruku nepieciešamības mazināšanu u.c. Tāpat dažādi risinājumi ir rodami arī citās telpās un funkcionālajās zonās, tai skaitā informācijas centrā, aktivitāšu telpās, pie reģistrācijas galda un standos.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek prezentēta informācija par paveikto papīra atkritumu daudzuma samazināšanā un ieviestajiem pasākumiem. Nepieciešamības gadījumā vizuālās pārbaudes veidā tiek veikta atbilstības konstatācija par kritērija ieviešanu.

13.4.

Visi piegādātāji un pakalpojumu sniedzēji ir informēti par uzņēmuma vides iniciatīvām, aicinot tos nodrošināt atbilstību Zaļās Atslēgas kritēriju prasībām, kur tas attiecas uz konkrētā uzņēmēja darbības jomu.

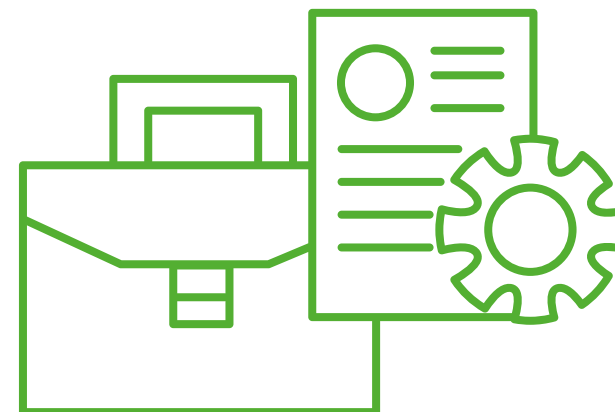

☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	— Obligātais				

Ņemot vērā, ka uzņēmumam ir regulāra saziņa ar produktu un pakalpojumu sniedzējiem, tiek nodrošināta to informēšana par īstenotajām vides un ilgtspējīgas attīstības iniciatīvām, tai skaitā Zaļās Atslēgas programmu un tās prasībām. Informācija var tikt sniegta dažādos veidos – rakstiski vai kopīgu sanāksmju formātā u.tml.

Produktu un pakalpojumu sniedzēji tiek aicināti arī savā darbībā un aktivitātēs respektēt Zaļās Atslēgas programmas kritērijus un samazināt negatīvo ietekmi uz apkārtējo vidi un bioloģisko daudzveidību.

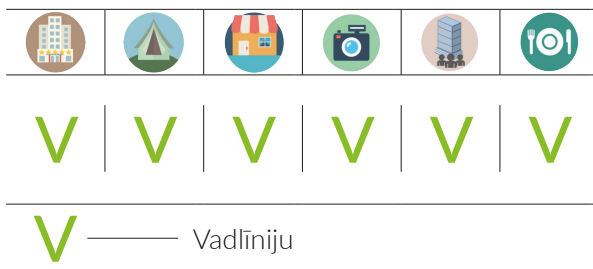
Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek sniegta informācija par aktivitātēm, kas īstenotas komunikācijai ar piegādātājiem un pakalpojumu sniedzējiem.

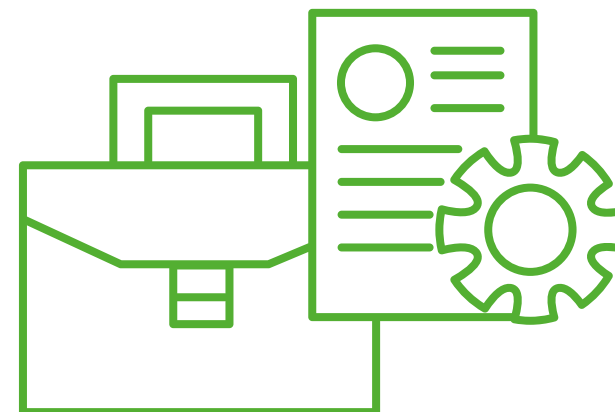
13.5.

Vismaz 75%
no piegādātājiem
ir saņēmuši ekoserti-
fikātu vai pieņēmuši
savu vides un ilgtspē-
jas politiku, vai īsteno
ilgtspējīgas iniciatīvas.

Ņemot vērā, ka uzņēmumam ir regulāra saziņa ar piegādātājiem, kritērija nosacījums paredz pārlicināšanos, ka vismaz 75% no tiem ir saņēmuši ekosertifikātu, ieviesuši savu vides pārvaldības sistēmu vai izstrādājuši vides un ilgtspējīgas attīstības politiku, īstenojot atbilstošas aktivitātes.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek sniegta kopsavilkuma informācija par piegādātājiem, atzīmējot to ekosertifikācijas statusu vai vides politikas apņemšanās.

13.6.

Vismaz trīs ikdienā izmantoto tekstila materiālu kategorijas (iepirktas vai nomātas) ir videi draudzīgas.

					
V	V	V	N	N	N
V — Vadlīniju			N — Neattiecas		

Lai samazinātu vides ietekmes, iepirktie vai nomātie tekstila izstrādājumi ir videi draudzīgi. Ieviešot šo kritēriju, jāpārlicinās, lai vismaz 3 produktu kategorijās (dvieļi, palagi, galdauti, salvetes, personāla formas u.c.) izmantotie materiāli būtu saņēmuši nacionāla vai starptautiska līmeņa ekoserifikātu vai godīgas tirdzniecības sertifikātu. Tekstila materiāli, kas ražoti no 100% pārstrādātas vai atjaunotas šķiedras, arī atbilst kritērija izvirzītajām prasībām.

Tiek rekomendēts izvēlēties materiālus no dabiskajām šķiedrām, kas tiek audzētas, izmantojot mazu pesticīdu daudzumu vai arī viegli pārstrādājamus materiālus (viena komponenta šķiedras), un augstas kvalitātes tekstila izstrādājumus, jo tie parasti ir ilgmūžīgāki un ļauj ilgtermiņā gan ietaupīt resursus, gan samazināt radīto atkritumu daudzumu. Apsverama ir arī produktu dzīves cikla pagarināšanu materiālu izmantošana – piemēram, matraču un spilvenu pārvalki.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek prezentēta informācija un dokumentācija, kas apliecina kritērija ieviešanu (iepirkuma procedūras, materiālu saraksts u.tml.).

13.7.

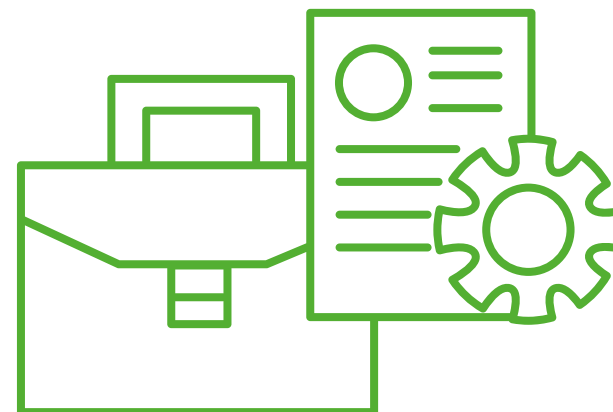
Ja veļas mazgāšanu veic ārpuskalpojuma sniedzējs, tam jāatrodas ne tālāk kā 100 km attālumā.

Lai samazinātu vides ietekmes un oglekļa pēdu, kas rodas, transportējot materiālus, izvēloties ārpuskalpojuma sniedzēju veļas mazgāšanai, tiek ņemta vērā tā atrašanās vieta un attālums līdz uzņēmumam, nodrošinot, ka tas nepārsniedz 100 kilometrus.

Ja veļas mazgāšanas darbi tiek veikti uz vietas, šis kritērijs nav attiecināms.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek prezentēta kritērija ieviešanas pamatojuma dokumentācija.

					
V	V	V	V	V	V
V — Vadlīniju					

13.8.

Vismaz 75% jauniegādāto ilglietojuma preču ir saņēmušas ekosertifikātu vai ražotas uzņēmumā ar ieviestu vides pārvaldības sistēmu.

					
V	V	V	V	V	V
V	Vadlīniju				

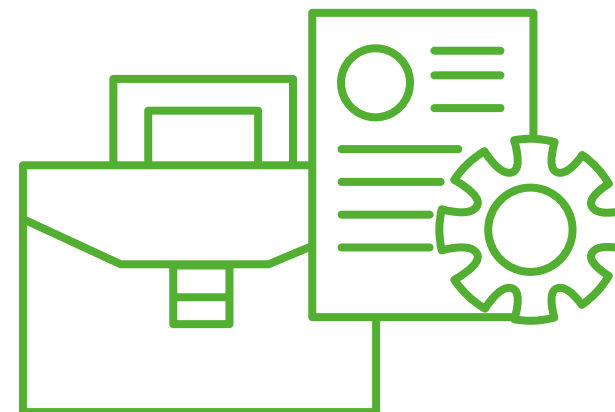

Lai veicinātu videi draudzīgus un ilgtspējīgus ražošanas un patēriņa modeļus, ilglietojuma preču iegādē tiek dota priekšroka ekosertificētiem produktiem un/vai tādiem, kas ražoti uzņēmumos ar ieviestu vides pārvaldības sistēmu.

Kritērija prasības attiecas uz pēdējo 12 mēnešu laikā iegādātām precēm.

Ilglietojuma preces (izņemot elektroniskās ierīces, uz kurām attiecināmie kritēriji ir iekļauti *sadaļā nr. 7*) ir tādas, kas ražotas ilgtermiņa izmantošanai, piemēram, mēbeles, paklāji, galda piederumi u.tml.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek prezentēta kritērija ieviešanas pamatojuma dokumentācija.

13.9.

Lai pagarinātu ilglietojuma preču dzīves ciklu, tās tiek atjaunotas un remontētas, vai arī, ja iespējams, tiek iegādāts lietots inventārs.

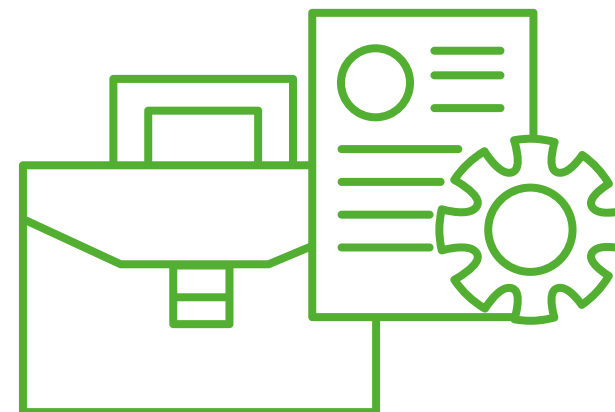
					
V	V	V	V	V	V
V	Vadlīniju				

Cenšoties samazināt uzņēmuma vides ietekmes un izvairīties no nevajadzīga resursu patēriņa, pirms jaunu ilglietojuma preču un inventāra iepirkšanas uzņēmums izvērtē atjaunošanas, remonta un uzlabošanas iespējas esošajiem priekšmetiem produktu kategorijās, kur tas ir atbilstoši darbībai, iespējams iepirkt lietotas ilglietojuma preces.

Ilglietojuma preces ir tādas, kas ražotas ilgtermiņa izmantošanai, piemēram, mēbeles, paklāji, galda piederumi u.tml. Veicot lietotas elektrotehnikas iepirkumus, jāņem vērā energoefektivitātes aspekts.

Klātienes pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta kritērija ieviešanas pamatojuma dokumentācija par pēdējo 12 mēnešu laikā veiktajiem uzlabojumiem vai iepirkumiem.

13.10.

Tiek izmantoti videi draudzīgi motorizētie transportlīdzekļi.

					
V	V	N	V	V	V
V	V — Vadlīniju		N	N — Neattiecas	

Lai samazinātu gaisa piesārņojumu un energoresursu patēriņu, pēc iespējas tiek dota priekšroka videi draudzīgu transportlīdzekļu (automašīnas, skūteri, golfa mašīnas u.c.) izmantošanai.

Šis kritērijs attiecas gan uz īpašumā esošiem, gan nomātiem transportlīdzekļiem. Kritērijs attiecas arī uz ēdiena piegādes transportu, ja uzņēmums sniedz šāda veida pakalpojumu.

Lai transportlīdzekļi kritērija kontekstā uzskatītu par videi draudzīgu, tas darbojas vai nu ar atjaunīgiem energoresursiem, vai elektroenerģiju.

Lai nodrošinātu kritērija ieviešanu, vismaz 75% no uzņēmuma autoparka ir uzskatāmi par videi draudzīgiem transportlīdzekļiem.

Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta informācija par uzņēmuma autoparku, sniedzot detalizētu pārskatu par izmantoto motorizēto transportlīdzekļu veidu.

13.11.

Uzņēmuma teritorijā autotransporta darbināšana tukšgaitā netiek pieļauta ilgāk par divām minūtēm.

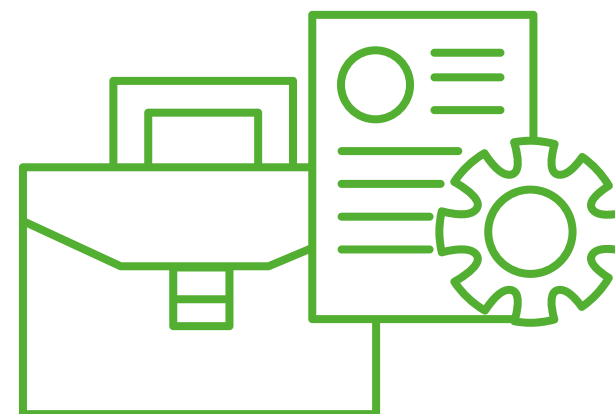
					
V	V	V	V	V	V
V	Vadlīniju				

Lai samazinātu gaisa piesārņojumu un nelietderīgu resursu patēriņu, transportlīdzekļiem, uzturoties uzņēmuma teritorijā (piegādes, pasažieru izlaišana vai uzņemšana), nav atļauts darbināt motoru tukšgaitā ilgāk par divām minūtēm. Ja nacionālajā vai vietējā likumdošanā un normatīvajos aktos ir paredzēti stingrāki nosacījumi, vērā jāņem nacionālā un vietējā līmeņa akti.

Kritēriju ieviešot, uzņēmums formulē kritērija prasības vietējā politikā, to skaidri un proaktīvi komunicējot ar viesiem, personālu un pakalpojumu sniedzējiem. Papildu apsverama ir arī informācijas zīmju izvietošana atbilstošajās teritorijās (autostāvvietas, piegādes zonas, pasažieru uzņemšanas un izlaišanas zonas).

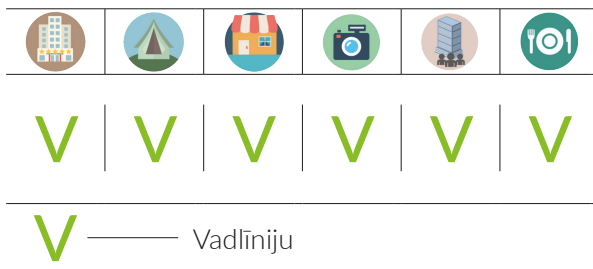
Klātienēs pārbaūžu un auditu laikā tiek sniegta informācija par izstrādātajiem noteikumiem transportlīdzekļu darbināšanai tukšgaitā, kā arī par īstenotajiem komunikācijas un ieviešanas pasākumiem.

13.12.

Tiek veicināta un atbalstīta personāla pārvietošanās ar videi draudzīgiem transportlīdzekļiem.

Lai samazinātu gaisa piesārņojumu un atbalstītu veselīgu dzīvesveidu, darbinieki ir iedrošināti pārvietoties uz un no darba videi draudzīgā veidā – izmantojot velotransportu, sabiedrisko transportu, elektroauto vai arī, uzņēmumam organizējot un atbalstot automašīnu koplietošanu vai personāla izvadāšanu no mājām uz darbavietu.

Videi draudzīgas mobilitātes veicināšanu var īstenot, sniedzot informāciju vai apmācības darbiniekiem. Tāpat liela nozīme ir arī praktiskajiem atbalsta un motivācijas pasākumiem vieglākai pārejai uz videi draudzīgu mobilitāti – labas kvalitātes velosipēdu novietņu iekārtošana, uzlādes stacijas elektroautomašīnām, sabiedriskā transporta biļešu dotācija darbiniekiem, bezmaksas elektroauto uzlādes iespējas, automašīnu koplietošanas veicināšana un popularizēšana u.tml.

Klātienes pārbažu un auditu laikā tiek sniegta informācija par īstenotajiem pasākumiem videi draudzīgas mobilitātes veicināšanā.

